

Zastave zmage

Zasavski

TEDNIK

«Zasavski tednik» je glasilo SZDL občinskih odborov SZDL Trbovlje, Hrastnik in Zagorje - Urejuje uredniški odbor - Odgovorni urednik Stane Suštar - Naslovi Uredništvo in uprava «Zasavskega tednika», Trbovlje, Trg revolucije 22 - Telefon 80-191 - Račun pri Komunalni banki Trbovlje 600-714-1-146 - List izhaja vsako sredo - Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrletna 120 din, mesečna 40 din - Cena izdoda v kolportuži 10 din - Tiska: Tiskarna Časopisnega založniškega podjetja «DELO» v Ljubljani - Rokopisi morajo biti v uredništvu najkasneje vsak ponedeljek zjutraj - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.

Štev. 18.—19.

TRBOVLJE, 27. aprila 1960

Cena 20 din — Leto XIII

Osemdesetih bodo letos proslavljali proletarci vsega sveta prvi maj — praznik dela. Osemdesetih bodo ulice in trge preplavile rdeče zastave, simboli mednarodnega proletariata. Španski delavci v Madridu bodo 1. maja v sprevedu vsemu svetu pokazali, da misel o svobodi med njimi ni zamrla, pa čeprav bodo obkoljeni od policijskih oddelkov in agentov. Prebujajoče se sile Afrike, Azije in drugih kontinentov sveta bodo 1. maja pokazale vsemu svetu, da pri njih vstaja nova svoboda, svoboda delovnega človeka, ki mu ni želja trpeti in delati za kolonialnega osvajačca, temveč se pridruži veliki armadi svetovnega proletariata za mir in enakopravnost ter sodelovanje z vsemi narodi sveta.

Toda vstali bodo policijski komisarji in pošiljali na ceste in ulice čuvarje »zakonitosti« z naročilom: »Preprečujte nered, razganjajte demonstrante!« — To se dogaja vsako leto že dobre tri četrtine stoletja in se bo dogajalo, dokler ne bo povsod zamenjal izkoriščevalcev delavskega razreda pravičnejši družbeni red.

Ko je zasedal v Parizu leta 1889 prvi kongres II. internacionale, so delegati sprejeli naslednjo resolucijo:

— Potrebno je, da se ob določenem dnevu organizira velika mednarodna manifestacija, in sicer tako, da hkrati v vseh deželah in mestih delavci naslove na državne oblasti zahtevajo po osemurnem delavniku in da se uveljavijo sklepi mednarodnega kongresa v Parizu. Ker je Ameriška federacija dela že na kongresu v St. Louisu decembra 1888. leta sklenila prirediti podobne manifestacije 1. maja 1890. leta, je ta dan sprejet kot dan mednarodnih manifestacij. —

Sprva je bil ta dan, 1. maj, ko so odhajale množice delavcev na ulice, dan demonstracije, s popolnoma določenimi zahtevami: skrajšati delavnik in povečati mezde. Kasneje so pa stopali na ta dan pod rdečimi zastavami milijoni in milijoni proletarcev, da manifestirajo za svoje pravice, za enakopravnost z drugimi privilegiranimi razredi. Medtem so delavci v nekaterih deželah že uresničili dolgoletne težnje in prevzeli tudi državno oblast. Tako je postal 1. maj tudi praznik socializma. V deželah prebujajoče se Afrike in Azije se je pa pridružila zahtevam po osvoboditvi dela tudi zahteva po nacionalni osvoboditvi in neodvisnosti. Okovi kolonializma pokajo in vsak dan je več narodov, ki se uvrščajo pod rdečo zastavo.

Naš svobodni prvomajski praznik bo lep. Lep zato, ker ga bo proslavljalo vse delovno ljudstvo v zavesti, da je po osvoboditvi opravilo veliko delo in da je vsak 1. maj nova obletnica velikih delovnih zmag. Prvi maj praznujemo v svobodi še posebno v znamenju zmage nad fašizmom, bratstva in enotnosti naših narodov, v znamenju izgradnje nove federativne države. To je najlepši praznik, ker so nam doseženi rezultati zagotovili pot v srečnejše in lepše življenje. Prvi maj praznujemo sedaj vsako leto v znamenju velikega napredka, v znamenju delovnih zmag, v znamenju uresničevanja naših gospodarskih načrtov.

Ta praznik, ki ga praznuje delovno ljudstvo po svetu marsikje še v zelo težavnih pogojih in v neprestani borbi za socialno in nacionalno osvobodjenje, slavijo naši delovni ljudje danes svobodni in srečni.

Rezultat našega dela in prizadevanj se pa zrcali tudi v našem družbenem sistemu, ko je naš delovni človek dobil največje priznanje za svoje predvojno, medvojno in povojno delo. Upravičeno smo lahko ponosni na svoje delavsko samoupravljanje, ki praznuje letos svojo 10-letnico, saj v praksi uresničujemo velike misli in ideje Marxa, Engelsa in Lenina. Družbeno in delavsko upravljanje je edina možna oblika za nadaljnje razvijanje družbenih odnosov v naši socialistični domovini. Delavski svet, zbori proizvajalcev, upravni organi pri socialnem zavarovanju, v komuni, sveti stanovanjske skupnosti in še drugi upravljajo našo družbo in dosegajo vedno lepše rezultate.

S takšnimi uspehi bomo šli zavestno v prvomajске sprevede, da je glas naše svobodoljubne države prodril daleč v svet in da mednarodni proletarijat z zaupanjem spremlja našo notranjo in zunanjo politiko. Letošnji prvi maj pričakujemo z bogatimi uspehi in zavračamo razna obrekovanja in natočevanja, s katerimi nas skušajo nekateri blatiti. Dokazujemo pravilno politiko naših voditeljev, uresničujemo naše proizvodne naloge in vedno bolj napredujemo v našem gospodarstvu, kar nam zagotavlja svetlejši jutrišnji dan.

Dejstvo, da poskušamo uresničevati in uresničujemo velike zamisli učiteljev svetovnega proletariata Marxa, Engelsa in Lenina, je najlepši prispevek naše države k mednarodnemu delavskemu prazniku.

OB 19-LETNICI OSVOBODILNE FRONTE

Veličastno je bil zaključen V. kongres SZDL Jugoslavije v Beogradu, te najbolj množične ljudske politične organizacije. Sklepi in naloge kongresa pa nam bodo, kažipot in pobuda za naše nadaljnje delo pri graditvi socializma in utrjevanju socialističnih sil pri nas.

Devetnajst let je minilo, ko je bil 27. aprila 1941. leta rojsten dan Osvobodilne fronte. Težko si predstavljamo prve dni okupacije naše dežele, kdor tega ni sam doživel. Veliko junaštva in odločnosti je bilo treba v tistih najtemnejših dneh naše zgodovine, veliko politične zrelosti je bilo takrat potrebno našim najbolj zavednim predstavnikom slovenskega ljudstva, ki so se sešli sredi okupirane Ljubljane in pod

vodstvom KPS sklenili, da se bo slovenski narod uprl z orožjem v roki proti močnejšemu fašističnemu okupatorju ter se bori do končne zmage in osvoboditve.

Ta pot je bila pravilna in seme je padlo na plodna tla. OF se je širila in pridobivala nove neustrašne borce, revolucija je rastle in združevala vse poštene delovne ljudi, katerih skupni cilj je bil — SVOBODA. Osvobodilna fronta se je širila in razvijala v rasti nove države. Potrebno je bilo velikanskih naporov, mnogo žrtve in še več samopremagovanja, toda OF je uspela zato, ker je imela program, katerega je osvojilo vse napredno delovno ljudstvo.

Na razvalinah porušene domovine je zrastle lepša nova

ljudska država, kljub prizadevanju nekaterih, da jo zaustavijo v njeni rasti. Osvobodilna fronta se je preimenovala v Socialistično zvezo delovnih ljudi — v zvezo, ki zavestno gradi socializem. Ta zveza ima oblast resnično v svojih rokah. Rastle in dvigala se je v teh devetnajstih letih nova ljudska država. Delavsko in družbeno upravljanje je danes tista oblika delovanja, katerega mora SZDL zavestno utrjevati in širiti, da čimprej ustvarimo pogoje za lepše in srečnejše življenje slehernega delovnega človeka.

Ko praznujemo letos 10-letnico delavskega samoupravljanja v svobodni državi, se zavedamo velikih nalog, ki jih SZDL odločno in temeljito uresničuje vsa ta leta in jih bo tudi v bodoče. Temu je dal močan poudarek tudi zadnji kongres SZDL Jugoslavije.

Naj živi 27. april 1941 — spomin na naš upor in kažipot v lepšo svetlejšo prihodnost!

VSEM NAROČNIKOM,
BRALCEM
IN PRIJATELJEM
«ZASAVSKEGA TEDNIKA»
ČESTITA ZA PRAZNIK
DELA — 1. MAJ

Uredništvo in uprava
«ZASAVSKEGA TEDNIKA»

ZA MIR IN SOCIALIZEM

Peti kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, naše najbolj množične organizacije je bil prejšnji teden in bo ostal še dolgo v središču pozornosti vse naše ožje domovine in tudi izven nje. Bogato in plodno delo kongresa je prineslo, kar nam je potrebno, kajti Socialistična zveza je povezovalna vse naše družbeno dogajanje. Socialistična zveza delovnih ljudi je naša največja vseljudska tribuna, na kateri nastopajo milijoni delovnih ljudi s svojimi pobudami in predlogi. Peti kongres SZDLJ je nakazal dosežene uspehe, ki sline na enotnosti in vlogi Socialistične zveze, Socialistične sile sveta naj dosežejo medsebojne odnose, ki bodo zred sodobnim mednarodnim odnosom. Z enotno akcijo vseh socialističnih sil naše dežele nam bo Socialistična zveza omogočila nove uspehe na področju socialističnih družbenih odnosov, naša praksa in razvoj Socialistične zveze nam pa bosta omogočila, da bomo nadalje gradili naše samonpraviteljstvo in političnem, družbenem in gospodarskem življenju Jugoslavije je prenehala biti zaostala dežela — peti kongres SZDLJ je pa pokazal našo pot v naslednje obdobje, v katerem smo napravili nadaljnje korake v socialistični graditvi naše države, v blaginjo našega delovnega ljudstva. Vrsta nalog je pred nami — pospeševanje modernizacije naše industrije, našega kmetijstva in še drugih gospodarskih vej. Za povečanje proizvodnje bomo uporabili najnovejši uspehi, znanosti in tehnike — še več bomo prispevali za zdravstvo, šolstvo in prosveto. Vse to bo na lažje dosegli, ki nas čaka v prihodnje in ki je nakazan v vseh referatih, razpravah in v zaključnih resolucijah petega kongresa — vse za našo skupno blaginjo in lepši jutrišnji dan.

Sklepni govor tovariša Tita

V svoji zaključni besedi na V. kongresu Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije je tovariš Tito dejal:

«Tovariši in tovarišice!

Z izvolitvijo zveznega in nadzornega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije je izbran dnevni red V. kongresa SZDLJ. Rad bi uporabil to priložnost in se zahvalil za zaupanje, ki ga je kongres izrazil s svojo izvolitvijo novega zveznega in nadzornega odbora SZDLJ. Hkrati se zahvaljujem tudi vsem tistim tovarišem, ki so bili doslej v zveznem odboru, a niso prišli v novi zvezni odbor, zato ker jih je treba razbremeniti nekaterih njihovih dosedanjih funkcij.

Tovariši in tovarišice, rad bi zdaj spregovoril nekaj besed o pomenu tega kongresa za nadaljnji razvoj naše socialistične države.

Mislím, da ste vsi istega mnenja, da je ta kongres še enkrat močno manifestiral in potrdil politično in idejno enotnost naše Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije. Na tem kongresu je prišla tr enotnost do izraza bolj kot kdaj koli doslej. Zlaj imate vi, tovariši in tovarišice, kot delegati eno najvažnejših dolžnosti, da z vsemi sklepi, ki so bili sprejeti na tem kongresu, seznanite člane Socialistične zveze, in ne samo člane Socialistične zveze, ampak tudi vse naše ljudi sploh.

Iz razpore, ki se je razvila na kongresu, iz vsega, kar je bilo tu povedano, dobimo jasen vtis, da so bili rezultati, doseženi v vsestranskem razvoju v naši državi, možni samo sprito prav te enotnosti, ki je bila tudi doslej jamstvo vseh naših zmag v socialistični graditvi. Želim, da tovariši in tovarišice, delegati, da bi tudi pri izpolnjevanju nalog, ki smo si jih zadali na tem kongresu, vladala prav takšna enotnost in prav takšna enodušnost, da bi bili naši uspehi v prihodnje še večji. (Ploskanje).

Pred nami so ogromne naloge. Ko bomo izpolnili sedanjí petletni plan, bomo začeli izpolnjevati naloge iz novega pet-

letnega plana. Čeprav bi ta plan zelo obsežen, čeprav bomo potrebni veliki napori, da bi ga izpolnili, vendar mislim, da se boste vsi strinjali, menoj, da nam ga bo mnogo laže v celoti izpolniti, kakor pa je to bilo v preteklosti. (Odobravanje). Od Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, od vztrajnosti in poleta njegovih članov je odvisno, ali bo ta plan izpolnjen tako, kakor ga bomo zastavili. (Ploskanje).

Tovariši in tovarišice!

Glede na to, da je bilo — ne tu na kongresu in ne v naši državi — nekaj zmede v glediščih o tem, kaj je Socialistična zveza, kaj pa Zveza komunistov, bi rad tudi o tem spregovoril nekaj besed. Vsi dobro veste, da so pri nas razčiščení pojmi o tem, kakšno vlogo igra Zveza komunistov Jugoslavije, kakšno vlogo pa ima Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije. Sesti kongres Zveze komunistov je natanko določil vlogo ZKJ v nadaljnjem razvoju socialistične družbe v naši državi, prav tako pa je tudi IV. kongres SZDLJ natanko določil vlogo in naloge Socialistične zveze. Tu ni nič nejasnega nikomur v naši državi. Tu gre samo za to, da nekateri ljudje zunaj naše države ne morejo razumeti, da je naš razvoj tako dinamičen, tako prekipeljav, da moramo spreminjati tako organizacijske oblike kot metode dela v naši Socialistični zvezi in jih prilagajati potrebam našega razvoja na sedanjí etapi. Zveza komunistov, ki je prav tako kolektivno včlanjena v Socialistično zvezo delovnega ljudstva Jugoslavije, ima dolžnost, idejno usmerjati proces socialističnega razvoja. Po svoji odgovornosti in po svojih obveznostih ima avantgardno vlogo. (Odobravanje). To pa ne daje članom Zveze komunistov kakih posebnih pravic in prednosti. Enake pravice imajo kot tudi vsi ostali člani Socialistične zveze.

Program Socialistične zveze je zelo obsežen, to je akcijski program, program delavnosti, program izgradnje naše države. Toda ta program stoji na osnovnih načelih programa Zveze komunistov Jugoslavije, katere člani so dolžni, da z vso vztrajnostjo in komunistično doslednostjo delajo znotraj te zveze za to, da bo ta program izpolnjen. Potemtakem se v dosedanjem odnosu med Zvezo komunistov in Socialistično zvezo ni nič spremenilo. Morda samo to, da je danes Zvezi komunistov že mnogo laže in da bo jutri še laže, ko se bo še bolj poglobila in razširila socialistična zavest v vrstah naših slojev naših državljanov, ne samo članov Socialistične zveze. (Ploskanje).

S tem bi hotel, tovariši in tovarišice, pobiti tisto famo, ki se je že, ne vem iz kakšnih razlogov, začela širiti zunaj naše države, da pri nas Zveza komunistov in Socialistična zveza delovnega ljudstva nekako ne hodita vstric. Ne, mi smo eno in gremo proti enemu cilju — ne samo Zveza komunistov in Socialistična zveza delovnega ljudstva, ampak vsi državljani naše socialistične dežele! (Močno in dolgotrajno ploskanje).

Tovariši in tovarišice, ko se boste vrnili v svoje kraje, vam želim mnogo uspeha v vašem delu za nadaljnje ustvarjanje naše srečnejše prihodnosti in vase prosim, da vse, kar ste tu slišali, in vse, kar je bilo tu sklenjeno, sporočite delovnemu ljudstvu širom po naši deželi. Živeli! (Močno in dolgotrajno ploskanje).

Tovariši in tovarišice!

Dovolite mi zdaj, na koncu — da se še enkrat zahvalim vsem gostom iz tujine, ki so prisostvovali temu našemu kongresu. Mislim, da so dobili vsaj približno sliko o življenju in delu v naši socialistični državi, in želim vsem tistim, ki bodo ostali še nekaj časa pri nas, da se še bolj seznanijo z našo deželo, tistim pa, ki bodo v kratkem odpotovali, želim srečno pot in srečo v njihovem delu in v prizadevanjih, da bi dosegli neodvisnost in svobodo svojih dežel in da bi prispevali k miru na svetu.

Proslava 1. maja

V ZAGORJU, HRASTNIKU, RADČAH IN TRBOVLJAH

CENTRALNA PRVOMAJSKA AKADEMIA V TRBOVLJAH

Trbovlje se pripravljajo na prvomajsko prazniko. Podobna mesta se lepša in urejuje, so pa že razna šprotina tekmovalja, seje delavskih svetov in drugo.

30. aprila zvečer bo v Delavskem domu slavnostna akademija s sodelovanjem delavske godbe na pihala, mešanega pevskega zbora »Slavček« in moškega pevskega zbora »Zarja«. Na tej prireditvi bodo prvič izvajali pevski pesem »Trbovlje« Jožeta Skrinjarja. Kresovi, ognjemet bodo na večer pred 1. majem dali še bolj slavnostni poudarek veliki prazniku delovnega ljudstva. Ostali spored bo po večini kulturnega značaja. Že 29. aprila bodo v Svobodi-Zasavje odprli klubske prostore. Na dan 1. maja bo v Čečah koncert mešanega pevskega zbora »Slavček« ob 16. uri, na Kleku bo pa isti dan koncert mešanega pevskega zbora »Zarja«. — Vse tri dni so pa tudi na sporedu izleti v naravo in planine.

PRAZNOVANJE V HRASTNIKU

V Hrastniku bo za prvomajsko praznovanje več proslav. V soboto 30. aprila bosta slovesnost pripravila v Zg. Hrastniku sindikalna podružnica rudnika ter terenski odbor SZDL. V Sp. Hrastniku bo v kino dvorani slovesna akademija s koncertom pevskega zbora, ki jo prireja sindikalna podružnica Steklarne in Kemične tovarne. — Na Dolu pri Hrastniku prireja proslavo sindikalna podružnica rudniškega obrata Novi dol ter SZDL, in to na prostoru pred spomenikom padlih borcev NOV. —

V ZAGORJU OB SAVI ZA PRVI MAJ

V dneh pred prvim majem bodo po vseh delovnih kolektivih v občini interna praznovanja. Osrednja proslava bo na večer pred 1. majem v dvorani doma TVD Partizan, združena s proslavo 10-letnice delavskega samoupravljanja. Na osrednji proslavi v domu TVD Partizan bo govoril predsednik zbora proizvajalcev ObLO Zagorje inž. Drago Boršček, v programu bodo pa še sodelovali godba na pihala, pevska zbor Svobode-Zagorje in »Loški glas« iz Svobode-Kisovec. Zvečer bodo po okoliških hribih zagoreli kresovi.

Dne 1. maja se bodo Zagorjani v večjem številu udeležili osrednje republiške proslave prvega maja v Ljubljani. Tam bodo sodelovale vse zastave iz zagorske občine, v rudarske obleke oblečeni rudarji, reševalno moštvo zagorskega rudnika ter godba na pihala Svobode Zagorje.

Drugega maja bodo že tradicionalna prvomajska rajanja

redi bodo pa odšli na Pleš. Nižji razredi iz zagorske šole bodo odšli na Zeleno travo, višji pa na Čebine.

POZDRAVLJAMO TAKSNO SODELOVANJE

Zamisli, da dvoje pevskih zborov ali več skupaj priredi koncerte, so prvi uresnili v Svobodi-Zasavje v Trbovljah in Svobodi Dol pri Hrastniku. V soboto 23. aprila je bil koncert v domu Svobode-Zasavje s sodelovanjem ženskega zbora Svobode-Zasavje in moškega pevskega zbora »Dola pri Hrastniku«. V nedeljo je pa bil popoldne koncert obeh zborov na Dolu. Udeležba na obeh koncertih je bila zadovoljiva in tudi sama prireditelj pod vodstvom pevovodje Adolfa Dragarja je žela priznanje poslušalcev. — V načrtu imajo, da bodo gostovali še v Radčah in drugod.

GOSTOVANJE IZ SLOVENSKEGA JAVORNIKA

Zopet pridejo med nas Svobodarji z Jesenic. DPD Svoboda Slovenski Javornik, gostuje v soboto 7. maja v domu Svobode Trbovlje II. Dramska družina bo uprizorila dve komediji. Popoldan ob 18. uri »Babilonski stolp« in ob 19.30 komedijo »Muza na mansardi«. Trbovljčani, udeležite se polnoševilno obeh prireditev in tako bomo dali polno priznanje igralcem amaterjem izpod Golice.

VREME

ZA ČAS OD 28. APRILA DO 8. MAJA:
V splošnem bo prevladovalo lepo vreme. Padavine se pričakujejo okrog 29. in okrog 3. maja.
Dr. V. M.

Na kratko po domovini

OBČNI ZBOR TRGOVINSKE ZBORNICE ZA OKRAJ LJUBLJANA

V četrtek, 21. aprila, je bil v Ljubljani končan VIII. redni letni občni zbor Trgovinske zbornice ljubljanskega okraja. Na njem so sprejeli predlog za spremembo statuta zbornice in ustreznih poslovnikov oziroma pravilnikov. Predsedniki komisij za kadrovska in šolska vprašanja, vprašanja investicij in za organizacijo tržišča so poročali občnemu zboru na podlagi razprave in referatov. Občni zbor je sprejel sklepe ter na koncu izvolil za predsednika Zlata Stintica, za tajnika Petra Pečnika in nov upravni in nadzorni odbor.

ŠTAFETA MLADOSTI NA POTI PO MAKEDONIJI IN SRBIJI

Štafeta mladosti že teče po Makedoniji. 21. aprila jo je ljudstvo slovesno pospremlilo iz Pehčeva. Ob vsej poti do Delčeva in naprej do Kočanov in Štipa, povsod so štafeto lepo sprejeli. V Štipu se je centralni štafeti priključilo nekaj krajevnih štafet iz vzhodne Makedonije. Štafeta s pozdravi jugoslovanskih narodov tovarišu Titu nadaljuje pot po Makedoniji.

PARTIZANSKI POHOD NA DRVAR

Minul četrtek je odrinila iz Ljubljane skupina 23 študentov pravne fakultete proti Drvarju, kjer se bodo udeležili III. partizanskega pohoda študentov prava Jugoslavije. Ti partizanski pohodi postajajo tradicionalni ter so že tretje leto vsako leto v drugi republik. Letošnjega pohoda, ki ga organizira pravna fakulteta iz Sarajeva, se bo udeležilo preko 300 študentov iz vse države. — Pohod bodo končali s improviziranim napadom na Drvar.

MOTORSKI VLAK POVOZIL 25 KRAV

Na železniški progi Kikinda-Džala je prišlo pretekli teden do prav nenavadne prometne nesreče: motorni vlak, ki je vozil v smeri proti Džali, je naletel med Novim Miloševom in Beličem na čredo govedi in povozil 25 krav, od katerih ni ostala niti ena živa. — Motorni vlak je iztril.

POPIS NAŠEGA KMETIJSTVA

Dne 15. maja bodo pričeli v Jugoslaviji s popisom kmetijstva, ki bo zajel prebivalstvo na kmetijskih gospodarstvih in skoro vse, kar sodi v področje kmetijske proizvodnje. Popis bo opravljalo kakih 50 tisoč popisovalcev in 12 tisoč inštruktorjev. V vseh okrajih in občinah so že ustanovljene posebne komisije, ki bodo vodile popis.

PEKARNO V ZAGORJU JE PREVZEL VELEŽITAR IZ CELJA

Nova pekarna v Zagorju, katero so lani zgradili, ima zmogljivost 12.000 kg kruha in ostalih pekarskih izdelkov. Samostojno podjetje Pekarna v Zagorju je slabo izkoriščalo kapacitete (samo 2000 kg kruha in ostalih pekarskih izdelkov na dan) ter bi težko izpolnjevalo svoje družbene obveznosti. Trgovsko podjetje »Veležitar« iz Celja je ponudilo, da prevzame pekarno kot svoj obrat in da odpla. ObLO Zagorje vse investicije. Občinski ljudski odbor v Zagorju je prepustil pekarno Veležitarju iz Celja, ki že obratuje v njej. Ne bi bilo »čisto«, rekarno s tako veliko kapaciteto povezati z ostalimi kraji v revirjih, saj bi tako velika pekarna zastavovala tudi za potrebe sosednih Trbovelj — tu pa razpravljajo o gradnji nove pekarnе. Združimo sile! Občinski ljudski odbori vseh treh zasavskih občin naj se večkrat snidejo in pogovorijo o skupnem sodelovanju na gospodarskem področju. S tako kooperacijo bodo občine lahko marsikak izdelek prihranile v svoji in skupno korist.

PLAKETE ZA PARTIZANSKI POHOD

Priglasilni rok za partizanski pohod na Drvar je bil zaključen 24. aprila. Tudi iz revirjev se je priglasilo preko 20 ekip. Organizacijski odbor pohoda je že pripravil plakete za vse udeležence. Vsa bo dobili sp. plaketo, najboljši tekmovalci v štafetnem in tekmovalnem pohodu pa plaketo v zlati, srebrni in bronasti izvedbi.

Odbor za izvedbo »Praznika mladosti 1960« pri občinskem odboru SZDL v Zagorju

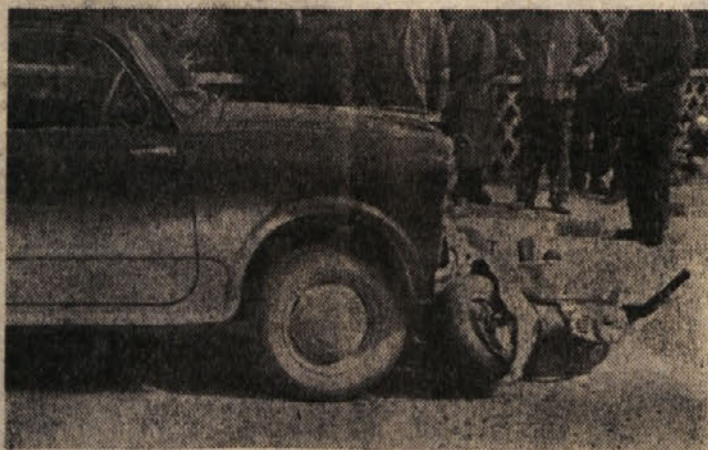
obvešča vse aktivne LMS zagorske občine, šole, posameznike, sindikalne podružnice, da bo 26. maja v Zagorju ob Savi v novem Delavskem domu javna oddaja »Naš kraj«. Nastopajoči bodo odgovarjali na vprašanja iz zgodovine rudni-

ka in Zagorja, o 15-letnici osvoboditve, 10-letnici delavskega samoupravljanja itd. Priglasitve je treba poslati najkasneje do 8. maja 1960 na naslov: Odbor za izvedbo Praznika mladosti 1960 pri občinskem odboru SZDL Zagorje ob Savi.

Odbor za izvedbo »Praznika mladosti 1960« pri občinskem odboru SZDL v Zagorju ob Savi

razpisuje avdicijo za prireditelje »ISCENO NAJBOLJ VESELO MESTO«, ki bo v okviru Praznika mladosti 28. maja v novem Delavskem domu. Za avdicijo naj se prijavijo solisti in skupine, pevski ansambli, humoristi, recitatorji, pesniki in drugi najkasneje do 8. maja 1960 na Odbor

za izvedbo Praznika mladosti pri občinskem odboru SZDL Zagorje ob Savi. O času in kraju avdicije bodo naknadno vsi pisмено obveščeni, v priglasitvi naj pa navedejo dela, ki jih imajo pripravljena za avdicijo.

PRVA NESREKA LETOS NA KRIZIŠČU PRED GRČARJEM — NEPREVIDNI AVTOMOBILIST IN MOTORIST STA SE SREČALA V NIC KAJ PRILETNEM POLOŽAJU

PO SVETU

Venezuela in Koreja

Na »robu« dogodkov, ki polnijo časopisne stolpce pred konferenco na »vrhu« sta bila v preteklem tednu tudi dva taka, ki ju je vredno posebej osvetliti: ponesrečen upor v Venezueli in velike demonstracije v južni Koreji, ki jim je sledil odstop predsednika Sing Man Rija.

Prejšnjo sredo, to je pred dobrim tednom, so v Caracasu, v glavnem mestu južnoameriške republike Venezuele prekinili slovesnost ob 150. obletnici proglavitve neodvisnosti, iz obmejnega mesta San Cristobal ob kolumbijski meji je namreč prišla vest, da so prišli preko meje uporniki in zasidli omenjeno mesto, oziroma kasarne v njem. Vlada je takoj proglasila obsešno stanje in poslala vojaška letala, da bi bombardirala upornike. Toda kot kaže, so se uporniki že prej vdali, pod pritiskom na hitro sestavljene delavske, kmečke in študentske milice.

Kaj se je pravzaprav dogajalo? Venezuela je izredno bogata dežela, posebno na naftnih poljih, ki jih izkorišča, zelo poceni, ker so stroški za črpanje izredno nizki, v glavnem ameriške, francoske in britanske družbe. Dežela živi samo od taks, ki jih te družbe plačujejo državi in to so tudi glavni viri dohodkov države, kajti vse ostale stvari mora Venezuela kljub velikim prostranostim in velikemu bogastvu svoje zemlje uvažati, od industrijskih izdelkov do hrane.

Kot je znano, je v Venezueli do januarja 1958 vladal diktatorski režim Jimenez, ki je v deželi zatrl sleherne politične in človečanske svobostine; na gospodarskem področju pa se je opiral na zaostalo feudalno-kmetijsko kmetijstvo, ki še zdaleka ni prehranilo dežele, ter na takse od pretolejskih vrelcev.

Januarja pred dvema letoma je domača buržoazija ob pomoči vojske in delavstva vrgla diktatorski

režim in vzpostavljena je bila začasna vlada, ki je pripravljala volitve. Prvi ukrep vlade je bil, da je takrat zvišala carino na uvoz predmetov široke potrošnje, kar z drugimi besedami pomeni, da je šele nastopajočo domačo industrijo zavarovala z visokimi zaščitnimi carinami. Agrarno vprašanje pa je ostalo nedotaknjeno: še danes je 6.000 družin lastnik 22 milijonov hektarov obdelovalne zemlje, medtem ko živi ena tretjina aktivnega prebivalstva od tistega, kar iztirga iz enega milijona hektarov zemlje.

Ko je iz volitev izšla politična vlada trojne koalicije, v kateri so zastopani socialni demokrati (stranka predsednika Betancourta), krščanski socialisti in radikali, je prišla agrarna reforma znova v ospredje. Krščanski socialisti so pripravili načrt za agrarno reformo, ki je v koaliciji povzročil nesoglasja. Socialni demokrati so smatrali, da je načrt preveč zahteven (ball) so se tudi, da bi vojska, ki ima tesne zveze z veleposelniki, napravila nov državni udar). radikali pa so načrta očitali, da je premalo radikalen. In spot je ostalo vse pri starem, kajti vlada razen nekaj zaplenjenih veleposestev ni razdelila nobene zemlje.

Na zunanjenopolnem polju pa se je Betancourtova vlada najbolj približala Kubi in njeni politiki popolne neodvisnosti. Zato ni čudna, da je Venezuela trn v peti vseh diktatorskih režimov v južni Ameriki. In vseh tistih, ki te režime podpirajo. V zadnjem času smo brali številna poročila o polkuznih, strmo glavih Betancourtovo vlado in vzpostaviti diktatorski režim, ki bo spre-

menil tako notranjo kot zunanjo politiko.

Tudi nedavni upor v San Cristobalu ob kolumbijski meji je eden od takih poskusov. Bivši general Leone, ki je bil prišel iz ZDA, kjer je živel v emigraciji, je računal, da se bo koalicijska vlada ob prvem udarcu sesula, in da ji bo vojska odpovedala poslušnost. Če je bil upor tako hitro in učinkovito zaduščen, gre posebná zasluga za to sindikat, ki so pozvali delavce, študente in kmete, naj se vpišejo v prostovoljno milico. Le-ta je pravzaprav sama, še preden je vojska prav intervenirala, obratunala z uporniki in jih prisilila k predaji. General Leon je bil ujet na kaj nenavaden način. Ko je videl, da je za upor vse izgubljeno, je dal nekemu kmetu 150 dolarjev, da bi ga prepeljal preko kolumbijske meje; kmet pa je postal vojaško patrolo in jih izročil uporniškega voditelja.

V južni Koreji pa je prišlo v zadnjem tednu do hudih demonstracij proti predsedniku republike Sing Man Riju, ki je na volitvah pred nedavnim zmagal z odlično večino nekaj nad 90%. Razlog za tako zmago je namreč treba iskati v tem, da nobeden od njegovih političnih tekmecev ni dočkal volitev: našli so jih mrtve, kako so umrli, pa uradno ni bilo pojasnjeno. To je bil tudi vzrok za silovite demonstracije, ki so terjale več kot 200 smrtnih žrtev (v Južnoafriški Uniji je bilo ubitih 70 ljudi), število ranjenih pa gre braje v tisoče.

Takih demonstracij je bilo v južni Koreji, kjer vlada »zverinski starec«

tako imenujejo predsednika Sing Man Rija) že več, odkar je bilo podpisano premirje, toda vse so bile brezuspešne. Za zadnje pa tega ni več mogoče trditi. Najprej je odstopila celotna južnokorejska vlada in predsednik republike, ki je hkrati tudi ministrski predsednik (kot na pr. v ZDA), je ostal sam. V glavnem mestu Seulu so proglasili obsešno stanje, zaprli so šole, gledališča in vse javne lokale, ter uvedli cenzuro in policijsko uro. Toda v drugih južnokorejskih mestih, kjer obsešno stanje ni bilo uvedeno, so se demonstracije nadaljevale, tako da je pred nekaj dnevi seulski radio sporočil, da bo Sing Man Ri odstopil tako s položaja predsednika republike kot s položaja predsednika vladajoče liberalne stranke, ki je zatrdila najbolj reakcionarnih in korumpiranih elementov južne Koreje. Predsednik Sing Man Ri je sicer posredno to poročilo demantiral z izjavo, da odstopa kot predsednik liberalne stranke in da bo ostal samo predsednik republike; to pomeni, da bo v prihodnje vrhovna oblast (predsednik republike) in še izvršne oblasti (predsednik vlade) ločena, kajti parlamentarni krogi so napovedali, da bo v kratkem ustanovljen položaj predsednika vlade.

Vsekakor gre za spremembo, ki so nastale pod pritiskom javnega mnenja in hudih demonstracij, ki so bile plačane s krvjo. Bilo bi narobe utvarjati si, da se bo sedaj razvoj v južni Koreji hitreje zasul v progresivni smeri, kajti južna Koreja, Formoza in južni Vietnam predstavljajo v Aziji močan reakcionarni trikotnik, ki ga v svoji zelo kratkovični azijski politiki podpira ameriško zunanje ministstvo; vsekakor pa te spremembe lahko naznanjajo začetek razvoja, ki bo pokopal Sing Man Rijevo režim.

Nikola Mart noski: ILINDENSKI DNEVI — 1903

1. MAJ 1929

Ko so po atentatu na Radiča hrvaški poslanci zapustili okrvavljeno skupščino in Beograd, je po krizi, ki je trajala več kot mesec dni, končno dr. Korošec 27. julija 1928 sestavil novo vladu proti volji večine pristavev Slovenske ljudske stranke in na veliko razočaranje in ogorčenje Hrvatov, ki so spoznali, da je SLS, ki je nastopala v imenu Slovencev, najmočnejše orožje beograjskih orožnikov proti Hrvatom in proti zahtevam hrvaškega ljudstva. Slovenski narod ni imel nobene koristi od take politike največje slovenske stranke, pač pa je imel ogromno škodo, ker je SLS s takim svojim sodelovanjem v beograjski vladi omogočila tlačenje ne samo hrvaškega, temveč tudi srbskega in lastnega slovenskega naroda.

V času Koroščeve vlade v Jugoslaviji je bil 6. novembra 1928 v Dresdenu četrti kongres KP, ki je dal izčrpano analizo njenega skoraj desetletnega razvoja. Zdravo partijsko jedro na čelu z Djurjem Djakovićem, delavcem iz tovarne vagonov v Slavonskem Brodu, je na kongresu odločno nastopilo proti frakcijam, ki so Partijo močno ovirale pri delu. To zdravo jedro je na kongresu tudi zmagovalo. Novi CK z Djurjem Djakovićem kot glavnim sekretarjem je bil najboljša garancija za uspešen razvoj in delo Partije. Toda Djaković je stal na čelu Partije le nekaj mesecev. Dva meseca po kongresu, 9. januarja 1929. leta, je kralj Aleksander proglasil diktaturo in prva žrtev te krvave diktature je postal 25. aprila, le nekaj dni pred mednarodnim delavskim praznikom — prvim majem, glavni sekretar CK KPJ Djuro Djaković.

Ko smo napredni študentje v Grazu sredi priprav za proslavo prvega maja zvedeli za ta strašen zločin jugoslovanske reakcije, smo bili kakor izgubljeni.

Prav po Grazu je namreč Djuro Djaković organiziral glavne zveze, tako tudi ilegalni kanal v Jugoslaviji. Zveza z Društvom za človeške pravice v Grazu nam je koristila ob zverinskem umoru Djure Djakovića in Nikole Hecimovića na jugoslovansko-avstrijski meji pri Duhu na Ostrm vrhu. Društvo je takoj poslalo na mejo komisijo, ki je fotografirala obe trupli in napisala poročilo. Nekaj teh fotografij je bilo objavljenih v »Arbeiter illustrierte Zeitung«, v komunističnem ilustriranem tedniku, ki so ga iz Berlina razpošiljali po vsem svetu. Nemška rdeča pomoč pa je še posebej izdala spominsko dopisnico s fotografijami obeh žrtev. Tako Aleksander-Zivkovičev diktaturi ni uspelo prikriti enega izmed najbolj krutih zločinov proti vodstvu Komunistične partije niti za nekaj dni.

Na prvi maj 1929 je že vsa človekoljubna svetovna javnost vedela za grd zločin in je zločinca ostro obsodila.

Jugoslovanski študentje-komunisti v Grazu pa smo že pripravljeno prvomajsko proslavo spremenili v spominsko slovesnost, posvečeno Djuri Djakoviću. Na slovesnosti smo tudi sklenili, da se k imenu naše organizacije »Komunistična frakcija jugoslovanskih študentov« doda še »Djuro Djaković«.

Tudi naslednji prvi maj, vse do leta 1939, so bili v glavnem posvečeni spominu padlih, saj je bilo v teh letih krvave diktature ubitih 328 komunistov in drugih bojnikov za delavske in ljudske pravice, 1946 je bilo obsojenih, okrog 40.000 pa jih je bilo krajši ali daljši čas v preiskovalnem zaporu, kjer so mnoge mučili in jih odpustili kot invalide.

Razen Djure Djakovića, in Nikole Hecimovića je padla še cela vrsta članov CK KPJ in CK SKOJ, tako Paja Marganovič, Bracan Bracanović, Božo Vidas, Rista Samardžić, Josip Kolumbo, Pero Popović-Aga, Josip Debeljak, Janko Mišić... Bila jih je neskončna vrsta, toda že dve desetletji po diktaturi je nad krvavimi zatiranci zmagala misel svobode in socialistične pravičnosti, misel prvega maja.

Ivan Kreft

GOSPODARSKI RAZVOJ IN NAPREDEK V OBČINI HRASTNIK

Industrija v luči družbenega plana

Letošnji družbeni plan občine Hrastnik daje poseben poudarek razvoju in napredku industrije. Prav tako pa seveda pričakuje v industriji uspešno izvršitev gospodarskih nalog z nagrajevanjem po učinku. Vso pozornost posveča rekonstrukciji krajevnih tovarn s pravočasno zagotovitvijo potrebnih finančnih sredstev ter kontrolo dela rekonstrukcije po predvidenih planih. Sam družbeni plan ne predvideva v letu 1960 večjega skoka v fizičnem obsegu proizvodnje. Rezultati v proizvodnji bodo vidnejši šele po zaključku potrebnih rekonstrukcij. Steklarna Hrastnik je trenutno v II. fazi rekonstrukcijskih del. Tovarna bo kupila potrebne nove peči in še drugo opremo. Proizvodnja steklenih izdelkov se bo v hrastniški steklarni letos povečala za 8 odstotkov, tako da bo njen kolektiv predvideno izdelal 7.500 ton stekle-

PARTIZANSKA KOLONA NA POHODU (F. SLANA)

nih artiklov. Proizvodnja v tovarni se bo predvsem usmerila na izdelavo lažjih steklenih izdelkov, zlasti na stekleno embalažo s pomočjo avtomatov, kar bo znatno vplivalo na boljši finančni uspeh.

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku bo pa načela letos z rekonstrukcijo svojih zastarelih naprav. V primerjavi z letom 1959 se bo proizvodnja kemične tovarne letos predvideno povečala za 10 odstotkov. Večjo proizvodnjo bo tovarna dosegla s povečanjem storilnosti in ne s povečanjem števila delovne sile. Po izvršeni rekonstrukciji bo pa v kemični tovarni potrebna nova delovna sila, katero bodo že prej pričutili, tako da bo lahko takoj posegla v moderniziran proizvodni proces. Proizvedba Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku se bo po rekonstrukciji njenih naprav povečala petkratno.

Tudi Tovarna dokumentnega in kartnega papirja v Radečah ima zastarele naprave in je nujno potrebna modernizacija. Z rekonstrukcijo bodo verjetno pričeli že letos, in sicer pri obeh papirnih strojih, nadalje bodo gradili v tovarni halo, v načrtu je pa tudi nakup novega stroja iz inozemstva za izdelavo papirja. Investicijski program radeške Papirnice je potrjen ter se bo podjetje udeležilo zveznega investicijskega natečaja. — V Radečah nadalje deluje znani lesni obrat »Peta«, ki prehaja vedno bolj na obrtno proizvodnjo. Proizvodnja lesenih pet se bo predvideno dvignila za 6 odstotkov. Nova sušilnica v podjetju

rekonstrukciji bodo v Zidanem mostu začeli proizvajati beli cement, po katerem je veliko povpraševanje.

Kakor v industriji predvideva družbeni plan tudi znatno pomoč razvoju obrti, zlasti pomoč pri razvoju Elektrotehniške delavnice v Hrastniku. Letošnje leto predvidevajo gradnjo novih delavniških prostorov. Predračunska vsota znaša 56 milijonov dinarjev, od katerih bodo porabili 26 milijonov za gradnjo prostorov, ostalo pa za opremo delavnice. Nov galvanizacijski obrat bo opravljal usluge tudi

Tek mladosti 1960

Tudi letos bodo mladi ljudje iz vse države v teku in s predstavljanjem štafete palice ponesli Maršalu v Beograd svoje poždrave.

Letos bo ta tek po naši republiki v dneh 17. 18. in 19. maja. Republiška štafeta, bo sprejela 17. maja palico od bratske republike Hrvatske na Mostu pri Dragonji, predala pa jo bo 19. maja na Bregani. Naši glavni štafetni tekači so potemtakem časovno zelo omejeni; zato smo bili primorani, štafeto palico na odseku od Vipave do Bovca pospešiti, tako da jo bodo nosili na kolesih in motorjih.

Vse štiri glavne poti se združijo v Ljubljani preden pridejo na štadijon. Tu bo osrednja prireditel. Vsi nosilci palic bodo počakali na določenih krajih ter skupaj pri tekli na štadijon.

Skupna dolžina vseh glavnih poti v naši republiki je 1.132,9 km.

Letos praznuje glavno mesto naše republike 15. letnico osvoboditve, vsi delovni kolektivi pa 10-letnico samoupravljanja. Prav zaradi tega mora biti letošnji tek mladosti še toliko bolj slovesen. Celotne proslave dneva mladosti zajemajo najširše področje dejavnosti z množično udeležbo. Predvideni so posebni občinski odbori za organizacijo vseh prireditev in proslav v okviru letošnjega praznika; v le-teh so zastopniki vseh organizacij. V teh odborih mora biti zastopnik Partizana, ki naj skrbi da se bo tudi naše članstvo udeležilo vseh proslav ter v sklopu njih tudi samostojno nastopalo. Dolžnost okrajnih in občinskih zvez naše organizacije pa je, da razen navedenega pripravijo še veliko stranskih zvez. Te naj drže mimo vseh večjih krajev in naj zajamejo celotno prebivalstvo, na določenih odsekih pa se naj priključijo glavnim potem.

Pri zadružnih domovih, šolah, tovarnah in delavnicah priredite večje tekne v telesnih vajah in kulturnih nastopih. Steze izpeljite tako, da boste obšli tudi kraje, znane iz NOV, Ob tej priložnosti posvetite vso pozornost tudi grobovom padlih borcev.

POTI IN ČAS TEKA MLADOSTI NA NAŠEM OBMOČJU

	Prihod	Odhod	Postanek
18. maja 1960.			
Rimske Toplice	8,20	8,20	
Zidan most	8,45	8,50	0,05
Hrastnik	9,20	9,30	0,10
Cebinovo	10,10	10,20	0,10
Trbovlje	11,00	11,10	0,10
Zagorje	11,40	11,50	0,10
Medija	12,20	12,40	
Vače	13,10	13,10	
Litija	13,35	13,40	0,05
Ljubljana	16,00		

15 LET TITOVE ŠTAFETE

Se eden, vsem drag in edinstven jubilej proslavimo v letošnjem letu — 15 let Titove štafete — štafete mladosti.

Iz osvobojenega Beograda je 10. aprila 1945. leta Centralni odbor USOJ izdal navodilo o organizaciji množične mladinske štafete. Ta datum predstavlja rojstni dan Titove štafete — simbol razvoja in prizadevanj pobratenih narodov naše socialistične skupnosti, ki je nastala v ognju zmagovite revolucije.

Od leta 1956 dalje, po želji tovariša Tita, proslavimo 25. maj kot dan mladosti, štafeto pa nosimo pod imenom Štafeta.

Vsem prebivalcem, hišnim svetom, stanovanjskim skupnostim in gospodarskim organizacijam na območju Zagorja

Približuje se 15. maj, dan, ko bodo odprli nov DELAVSKI DOM. Ta dan bodo Zagorjani še posebno slovesno in praznično proslavili. Pripravlja se vrsta kulturno-umetniških prireditev in gostovanj, pričakovati je številni obisk iz drugih krajev. Zato se pripravimo na praznovanje in danjo Zagorju posebno slovesno in praznično podobo. Poskrbimo že sedaj, da bo mesto očisto in okrašeno, da bodo dvorišča in okolica stanovanjskih hiš urejena, da izgine vsa navlača, ki kvari zunanje lice. Predvsem še posebej pregledno in popravimo pločeve in žive meje, prečelja poslopij, kanalizacijo pred poslopji, uredimo vrtove in zelenice, odstranimo svinjake, kokošnjake in drvarnice, očistimo okolico smetišnih jam.

Posebna komisija je že obiskala posamezne hišne svete in lastnike stanovanjskih hiš ter se z njimi pogovorila glede ureditve, prav tako je izvedlo akcijo Turistično društvo.

Upoštevajmo ta navodila.

Občani so tudi dolžni, ravnati se po odloku o varstvu in uporabi komunalnih naprav (Uradni vestnik okraja Trbovlje, št. 4 z dne 24. 3. 1956.)

Sodelujmo vsi, da bo Zagorje pričakalo mednarodni delavski praznik 1. maj in praznik Zagorja 15. maj v lepem, slovesnem, oblačilu.

Občinski ljudski odbor

Zagorje ob Savi

Štiri leta spominov

Trbovlje, 27. aprila. — Včeraj je končala z rednim šolanjem na Ekonomski srednji šoli v Trbovljah prva skupina sedemdesetletnih dijakov, ki so pred štirimi leti prvič stopili šolski prag te šole in ga včeraj za vedno zapustili. V šolske prostore se bodo povrnili le še v juniju, ko bodo pred izpitno komisijo zagovarjali svoje diplomsko delo, nato pa odšli kot prvi absolventi ESS Trbovlje na službena mesta v naša zasavska podjetja.

Na razpotju. Odhajamo. Vsakdo po svoji več ali manj začetni poti. Breda, Mari, Dani, Duka, Olga, Zinka, Gico, Zvone, Jože, Ivo in drugi bodo ostali v podjetjih, Lojze in še nekaj drugih skrivnežev bo pa odšlo naprej na univerzo.

Slovo. Stiskamo si roke, poslavljamo se od šole, drug od drugega, in obljubljam, da bomo še dolgo ostali tako sošolci kot zdaj, ko mnogi za vedno zapuščajo šolske klopi, knjige in učenje. Odhajamo, vendar nas ob slovesu veže toliko lepih in prijetnih spominov na vse, kar smo doživeli skupaj v teh letih šolskega življenja.

Ob slovesu še enkrat podživljamo štiriletno šolsko pot od dni, ko smo prvič skupno posedli v razredu neke pod Klečko do danes, ko zapuščamo razred z označbo 4. z okni, skozi katere se nudi očem čudovit pogled na delo Trbovlje in ob katerih je steklo toliko razgovorov in se rodilo idej še in še. Se spominjate, Mari, prijetnih spominov v dvoje o vsem, kar je bilo drugje težko, pomolkov z vsemi, ko smo ob odmorih viseli na oknih zaskrbljeni ali veseli? Mi odhajamo, okna, pa ostajajo in si vzogledene stene s portreji naših predavateljev, šolskimi klopimi in — spomini. Mnogo jih je in teko jih bo pozabili, kajne?

Po štirih letih nenehne skrbi, dela, vzgoje in ljubezni do vseh nas, ne bi bilo prav, če bi pozabili omeniti imena treh, ki so bili v vsem tem času naši prvi predavatelji in ki so bili v teh letih z nami od skromnih začetkov v letu 1956 do danes, ko zapuščajo prva garnitura absolventov. Ravatelj šole Bogdanu Stehu, razrednikom prof. Deži Mikeličevi in Ladu Simončiču ter vsemu ostalemu profesor-skemu zboru naša najskrenejša zahvala za ves trud, pomoč in skrb v štirih letih šolanja.

Dragi sošolci! Ob slovesu, ob vstopu vsakogar na novo življenjsko pot, želimo, da bi bila le-ta čimbolj uspešna, da bi ostali spomini na naše skupne šolske dni prijetni in nepozabljivi.

Pavel Bukelje

SREDNJA EKONOMSKA ŠOLA V TRBOVLJAH. IV. LETNIK JE ZAKLJUČILA. SEDAJ SE PA PRIPRAVLJAJO MATURANTI NA ZAKLJUČNO DIPLOMSKO DELO — NASMEJANEGA OBRABA SO PRIČAKALI NAŠEGA FOTOREPORTERJA

ZAPISEK O PRVOMAJSKIH PRAZNOVANJH V ZAGORJU

KAKO SMO PRAZNOVALI?

razne parole in gesla, med njimi tudi table z napisi: »Zahtevamo enako voljno pravico!«

1918. — Veliko prvomajsko zborovanje v Zagorju je bilo v Habetovem salonu, na katerem je govoril socialnodemokratski poslanec Znidar. Ta je v govoru med drugim dejal, da se bosta na delavskih hrbiših polomila nemški škorenj in avstrijska sablja. — To zborovanje je zelo razgibalo delavce in ostale prebivalce zagorske doline. V tistem času so se pričeli vračati na svoje domove ruski ujetniki, ki so pripovedovali ljudem o uspehi revoluciji ruskega proletariata. — Vse to je pa večalo revolucionarnost zagorskega delovnega ljudstva, ki je tako razgibano pričakovalo konec prve svetovne vojne.

1920. — V Zagorju je bila tega leta prvomajska manifestacija, kakršne do takrat še ni bilo. Z vseh dimnikov zagorske Steklarne in na vseh hribih okoli Zagorja

so plapolale rdeče zastave. Vsi domovi delavcev so bili okrašeni z zelenjem, ob cestah so pa stali mladi in rdeče zastave. Iz Kisovca se je vil dopoldne proti Zagorju dolg sprevod, na njegovem čelu je pa igrala zagorska godba na pihala. — Tega leta so bile tudi volitve v občinski odbor in v ustavodajno skupščino. Na volitvah v občinski odbor je bilo od odbornikov izvoljeno 12 odbornikov-komunistov in komunistični župan Kopriva. Tudi v ustavodajno skupščino je bil izvoljen komunistični poslanec.

1933. — Delo skojevske organizacije v Zagorju je bilo v tem letu zelo razgibano. Še posebej ob praznovanju 1. maja, ko je bilo organizirano lepljenje lepakov. Na vse vidne stavbe v Zagorju so skojevci narisali z rdečo barvo srp in kladivo. Srp in kladivo sta bila narisana celo na žandarmerijskem poslopju, kljub temu, da je bila posadka žandarjev za 1. maj okrepčena.

— Na žičnici, ki drži iz Kisovca proti zalivalni postaji Cilenca, je bila obešena 4 metre dolga rdeča zastava, ki je plapolala v jutranjem majske soncu. Brž ko je žandarmerijska patrulja opazila to zastavo, je šla takoj na mesto z namenom, da jo odstrani. Zaradi velike višine ji pa to ni uspelo. Zandarji so nato slekli bluze in odložili orožje ter pričeli s kamenjem obmetavati zastavo. Toda tudi to je bilo brezuspešno. Zastava je še naprej plapolala v pozdrav prvemu maju. — Sele popoldne so žandarji našli žičničarja, ki se je peljal z vozičkom do zastave in jo snel. 2. maja je bilo aretiranih nekaj ljudi, ker pa ni bilo dokazov, so osumljene izpustili. — V Zagorju so pa še nekaj časa potem govorili o drznem koraku zagorskih skojevcev.

1937. — Politično življenje v zagorski dolini se je razgibalo, še posebej po ustanovitvi prvega Komunističnega partije

Slovenije na Cebinah, na katerem sta zagorske komuniste zastopala tovariša Jože Marn in Franc Farčnik. — Prvomajsko praznovanje tega leta je potekalo v slovesnem razpoloženju. Delavci so vedno bolj čutili, da bo kmalu padli tudi njihovi dan...

1944. — Po zaslugi izdajalca so na Zelni travi nad Zagorjem esesovci po prvomajskem zborovanju na bivšem nogometnem igrišču in na katerem je govoril tudi zloglasni firer štajerskega hajmatbunda Franz Steindl iz Maribora, ustrelili tri aktiviste, sekretarja okrožnega komiteja KPS za revirje Iva Levstika-Gojca, člana okrožnega komiteja KPS Feliksa Pečarja-Mija in mladinsko aktivistko Vojko Napokoj. — Po usmrtni so esesovci svoje žrtve zmagoslavno razstavljali po Zagorju in jih naposled pokopali na Izlahah za osnovno šolo.

1954. — Ob desetletnici žalostnih dogodkov na Zelni travi nad Zagorjem je osnovna organizacija ZKS Zunanjega obrata Rudnika Zagorje izdelala in odkrila spomenik padlim zagorskim rojakoma, tovarišema Levstiku, Pečarju ter Napokoj.

Slovesnost na Zelni travi, ki je od tedaj dalje vsako leto 2. maja ob spomeniku, prisostvujejo Zagorjani v velikem številu, da se tako oddolžijo spominu padlih revolucionarjev. (ma)

GOSPODARJI IN UPRAVLJAVCI

Proizvajalec je zdaj, ko upravlja družbena proizvodna sredstva, od katerih je bil prej v razredni družbi ločen, zavzel svoje aktivno mesto. Zmeraj bolj se zaveda tega, da je izpolnitev njegovega individualnega, ekonomskega in družbenega interesa neposredno odvisna od zvišanja produktivnosti njegovega lastnega dela, od povečanja proizvodnje delovnega kolektiva in od nadaljnje razvoja proizvodnih sil v komunah in v vsej deželi. V takih pogojih sploh postopno določa nadaljnji proces osvoboditve človeka in humanizacije medsebojnih odnosov.

Pred volitvami v delavske svete

Spet se pred nami nove volitve v organe delavskega samoupravljanja, v organe, ki so v dobi desetih let prerasli ozke okvire gospodarskih organizacij in postali zavestni subjekt pri upravljanju proizvodnje. Prehoda pot delavskih svetov je nedvomno bogata z nešteti izkušnjami in kronano s številnimi uspehi. Zavešča proizvajalca, da upravlja družbena sredstva vedno bolj smotrno in ekonomično, postaja iz dneva v dan jasnejša.

Volitve v nove delavske svete, na katere se v vseh gospodarskih organizacijah skrbno pripravljajo, bodo potrdile delo teh organov upravljanja, hkrati pa postavile pred njih nove, zahtevnejše naloge, ki jih bo treba skrbno proučiti in rešiti. Eno izmed vprašanj, kateremu smo v zadnjih letih posvetili preloso pozornost, tako da ponekod že čutimo posledice, je vključevanje mladih v naše delavske svete in upravne odbore. Imeti moramo pred očmi, da je treba našo mladino zavestno vzgajati tako v dobrega proizvajalca kot upravljalca. Pri tem pa ne smemo prepuščati te vzgoje izključno organizaciji Ljudske mladine v tovarni ali podjetju, temveč mora postati ta vzgoja skrb vseh sil v gospodarskih organizacijah. V dosedanjih delavskih svetih in upravnih odborih je bilo vse preloso mladih ljudi in večina teh je bila več ali manj bolj pasivna kot aktivna. V nekaterih zasavskih podjetjih so na raznih razpravah podarili in predlagali za kandidate v nove organe številne mlade proizvajalce, ki jim bodo posvetili vso pozornost in skrb, da postanejo zares dobri gospodarji v naših podjetjih.

Obveščanje delovnega kolektiva o delu in sklepih delavskega sveta ali upravnega odbora je bilo ponekod še nezadostno. Posebno v manjših podjetjih smo se zadovoljevali s tem, da smo sklepe teh organov nabili na tovarniško oglasno desko in prešli tako vrsto pomembnih stvari, ki bi jim morali posvetiti vso pozornost in o katerih bi moral obširneje, včasih tudi ostreje spregovoriti večji krog proizvajalcev. Obveščanje je bilo nemalokrat odvisno od sugestije posameznih članov delavskih svetov ali upravnih odborov, ki so včasih na lastno pobudo stopili pred proizvajalce in se z njimi pomenili o določenih vprašanjih. Obveščanje je dobro organizirano v tistih podjetjih, kjer so čutili, da je delo teh organov, sodelovanje enih in drugih, bolj koristno in plodno. Tu so na široko odprli vrata tudi vsem članom delavskega kolektiva, da prostovoljno prisostvujejo sejam delavskega

sveta in upravnega odbora, predlagajo svoja mnenja, in reči moramo, da se je ta oblika sodelovanja pokazala kot zelo tesna vez med proizvajalci in organi samoupravljanja.

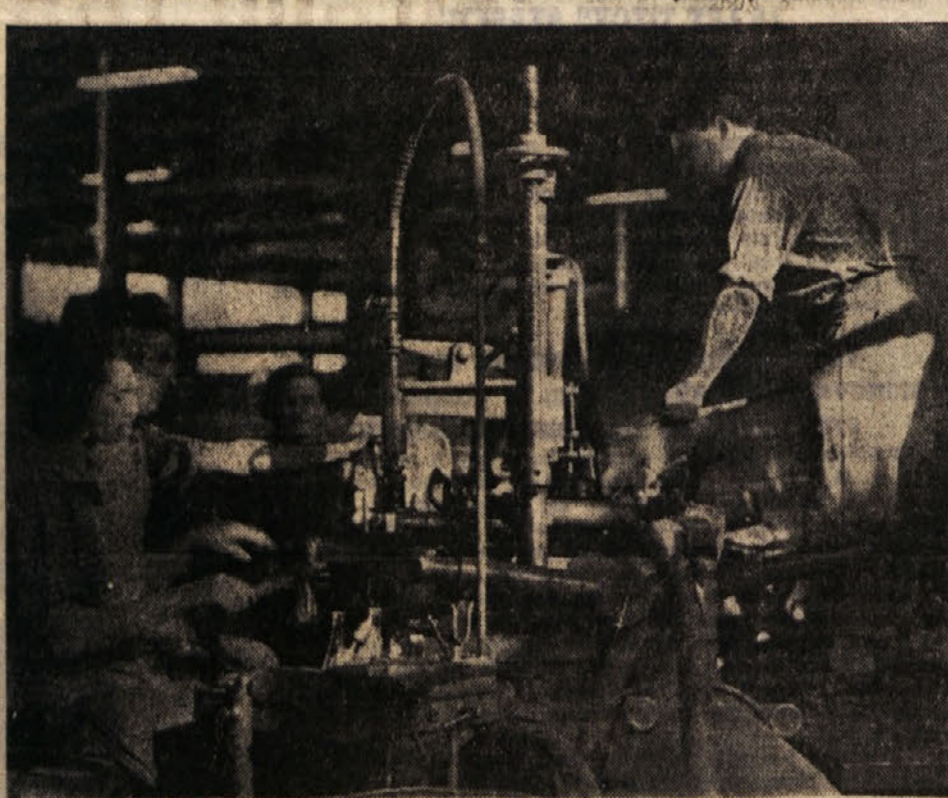
V zadnjem obdobju vse bolj pogosto naglašamo sodelovanje podjetja s komunami in združevanje finančnih sredstev. V tem pogledu smo nekje spredaj, drugje pa bolj počasi dojemamo, da je komunna skupnost ne samo proizvajalec, temveč tudi potrošnik in da so tudi podjetja s svojimi kolektivni sestavnimi deli te naše komunale skupnosti, v kateri se urejajo medsebojni odnosi, sodelovanje in združevanje. Ko govorimo o združevanju sredstev, moramo poudariti, da bi morali imeti delavski sveti o tem jasnejše pojme in se v polni meri zavedati pomembnosti združevanja teh sredstev za komunalo skupnost, pa bodi za ta ali oni važen objekt komunne. Tako spoznanje in sodelovanje delavskih svetov s komunami in tudi med samimi podjetji bo rodilo bogate sadove in pripomoglo k hitrejšemu reševanju nekaterih problemov v komunah in podjetjih ter dvigu življenjskega standarda prebivalcev v posameznih komunah.

In končno: od tega, kako so delali naši delavski sveti in upravni odbori, je odvisno tudi od subjektivnih sil v gospodarskih organizacijah. Tam, kjer so organizacije sindikata, Zveze komunistov in Ljudske mladine budno spremljale in pomagale organom delavskega samoupravljanja, tam bodo novi delavski sveti nadaljevali začeto delo. Kjer tega ni bilo, bo potrebno skrbno delo za nazaj vnaprej.

Prvi kongres delavskih svetov

V juniju 1957 je bil v Beogradu prvi v sedemletni zgodovini delavskega samoupravljanja kongres delavskih svetov. Razen 700 delegatov iz jugoslovanskih podjetij so temu kongresu prisostvovali še številni predstavniki iz tujih držav.

Kongres delavskih svetov je tudi nudil priložnost, da smo spoznali načelni pomen samoupravljanja proizvajalcev za družbeni razvoj in delavski razred ter da smo ocenili, koliko smo se naučili voditi svoja podjetja in proizvodnjo.

PRI DELU V STEKLARNI HRASTNIK

Zgodovinski akt

Dne 27. junija 1950. leta je sprejela Ljudska skupščina FLRJ temeljni zakon o upravljanju podjetij po delovnih kolektivih. V ta zakon je vnešena globoka vsebina znanega proletarskega revolucionarnega gesla: TOVARNE DELAVCEM!

Tovariš Tito je ta zakon označil kot zgodovinski akt, ki so ga terjale potrebe našega družbenega razvoja na ustrezni stopnji, to so potrebe demokracije v gospodarstvu, po razvoju novih socialističnih odnosov v proizvodnji, ki temelje na širokem sodelovanju ne le v upravljanju proizvodnje, temveč v nadaljnjem razvoju tudi v razdeljevanju dohodka.

Načela tega zakona so postajala bolj in bolj resničnost. Oblikovali so jo delavci neposredno s svojim delom, v svoji praksi, pri čemer ni manjkalo težav. Z obvladanjem teh težav so delavci pridobili mnoge izkušnje, na njih je pa zrastle in se razvil sistem delavskega samoupravljanja, ki je odlika in značilnost našega gospodarskega in družbenega reda, hkrati pa pogoj za naš napredek.

Delavnice delavcem - pred 89 leti

(PRVI DELAVSKI SVET NA SVETU)

16. aprila 1871 je Pariška Komuna izdelala dekret, o katerem je pomembno še danes govoriti. Ta dekret, ki je bil samo eden izmed mnogih pomembnih, s katerimi je Komuna odkrivala in ustvarjala nove oblike družbenega življenja, je poklical zbornice delavskih sindikatov, naj ustanovijo anketno komisijo, ki naj bi sestavila seznam opuščenih delavnic in natančen inventar o stanju in orodju, ki je bil v njih. Komisija je po tem dekretu morala poročati, kako lahko začne delavnice znova obratovati s pomočjo kooperativne skupnosti delavcev, ki so bili v njih zaposleni. Za te delavske kooperativne skupnosti je bila dolžna komisija izdelati načrt statuta, ustanoviti izvoljeno sodišče, ki bo po vrnitvi lastnika odločalo o pogojih, pod katerimi bodo delavnice povsem izročene delavskim društvom, in o primernih odškodninih.

Delavci, ki so dali pobudo za tak sklep, so bili nad njim navdušeni. Sindikalna zbornica krojaških delavcev je že dva dni pozneje poklicala ostale sindikalne zbornice in delavske združenja, naj takoj skličejo sestanke delegatov, ki naj bi pripravili anketo o organizaciji dela v skladu z omenjenim sklepom. Nekaj dni pozneje so te delegate že izvolili v sindikatu mehanikov in združenju kovinarjev. Delegatom so dali naslednja navodila:

«Sodeč, da za Komunio, ki je sad revolucije z dne 18. marca, enako ne sme biti prazna beseda, da bo, ki ga tako hrabro bijemo in ki ga hočemo nadaljevati do iztrebljenja poslednjega klerikalca in rojalista, ima za cilj našo gospodarsko osamosvojitve, in da to lahko dosežemo samo z

zduženjem delavcev, ki edino lahko spremenijo naš položaj, da iz dinarjev postanejo gospodarji, izjavljamo, da našim delegatom dajemo naslednja splošna navodila...»

V nadaljnjih navodilih navajajo odpravo izkoriščanja človeka po človeku kot zadnjo obliko suženjstva in organiziranje dela s pomočjo solidarnih združenj s kolektivom in neodtujljivim kapitalom.

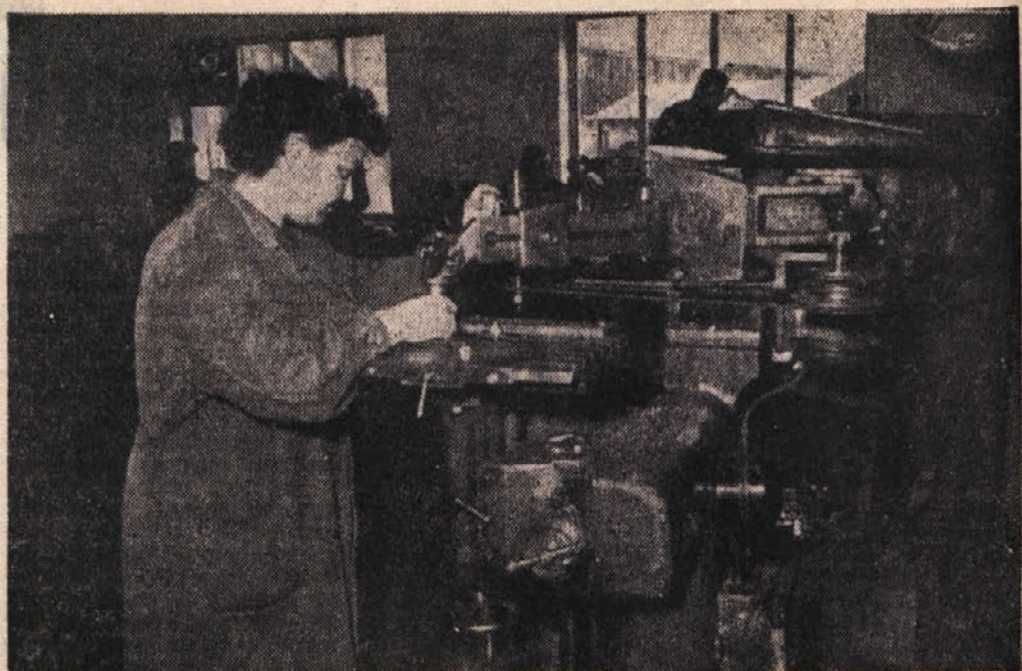
Ustvarjalna pobuda pariških delavcev, ki so spoznali že pred tolikimi desetletji pomen novih oblik upravljanja, je prišla najbolj do izraza v prvem pravilniku o poslovanju popravilnice orožja v Lovru, o volitvah in nalogah njenega sveta — prvega delavskega sveta v zgodovini. V tem pravilniku je rečeno, da je delavnica pod vodstvom delegata pri Komunah, ki ga voli za upravo delavski zbor, ki ga tudi lahko zamenja, če se prepriča, da se je pregrešil proti svoji dolžnosti. Ta delegat je dobil pooblastila, kakršna ima pri nas direktor, a o svojem delu in ukrepanju je bil dolžan poročati svetu. Tudi vodje delavnic in oddelkov je vodil delavski zbor. Tudi ti so bili odgovorni Komunam in so jih delavci lahko odpoklicali, če niso opravljali svojih dolžnosti. Svet je bil sestavljen takole: delegat za upravo, vodja delavnice, vodje oddelkov in po en delavec iz vsakega oddelka, ki so ga tamkaj delavci izvolili. Delegati so bili dolžni poročati delavcem o tem, kaj so slišali iz poročil in so bili njihovi tolmači v upravnem svetu, kjer so bili dolžni zastopati zahteve in pripombe tistih, ki so jih zato pooblastili. Vsakih petnajst dni so menjavali polovico delegatov. Na predlog enega delegata je

večina vedno lahko sklicala sejo sveta. Če bi vodja oddelka, vodja delavnice ali kdo drugi to odklonil, so imeli pravico odločiti delavci v delavnici.

Za zaščito koristi Komunne so imeli delegati, ki so sestavljali nadzorni odbor pravico pregledati vse poslovanje ob vsakem času, ko se jim je to zdelo potrebno. Delegati so morali vsak teden izbrati poročevalca, kateremu je bilo zaupano sestavljanje poročila o vsem, kar je bilo med tednom rečeno in storjeno. Ta poročila so morala biti razstavljena na vidnem in lahko dostopnem mestu zunaj delavnice. Medze delavcem je določal svet na predlog vodje oddelka. Svet je prav tako na predlog vodje delavnice odločal o sprejemu delavcev v službo. Pravilnik, o katerem govorimo, je bilo mogoče spremeniti samo ob soglasnosti vseh delavcev.

Pravilnik so podpisali vsi 104 delavci omenjene delavnice. Pravilnik je bil sestavljen v zelo kratkem času in sredi državljanske vojne in nas zaradi tega kar preseneča s svojo tako pomembno in obsežno vsebino.

S takšnim postopkom je Komuna hotela odpraviti tisto razredno lastnino, ki pretvarja delo mnogih v bogastvo nekaterih. Spremenila je sredstva za proizvodnjo, zemljo in kapital v orodje svobodnega in združenega dela. To je torej slovit dekret, s katerim so prešle vse tovarne, zavodi in delavnice, ki so jih v vihravi državljanske vojne lastniki zapustili ali v njih ustavili delo, v upravo delavskih združenj zaradi obnavljanja proizvodnje. Tako je nastala prva samouprava proizvajalcev.

ŽENE SE VEDNO BOLJ UVELJAVLJAJO PRI VSEH DELIH - SLIKA PRIKAŽUJE POGLED V ODDELEK TRBOVELJSKE MEHANIKE

FRANC KOJNIK, KERAMIKA IZLAKE:

Tople malice

V mnogih naših zasavskih podjetjih so se delavski sveti zavedli, da so pri njih uvedli tople malice, ki so koristne prav vsem delavcem, zlasti pa tistim, ki prihajajo na delo od daleč in je bila njihova prehrana največkrat slaba in nezadostna, ker prihajajo iz službe pozno domov.

Tovarna keramika na Izlahah zaposluje večino takih delavcev in delavcev. Zato se je tovarniški delavski svet med prvimi zavezal, da so v podjetju uvedli tople malice.

Tovariš Kojnik pripoveduje:

— Precej časa že imamo tople malice. Ker nimamo še lastne kuhinje v tovarni, kuhamo za sedaj tople obroke še v obrezijski gostilni. Delavci dobe tople malice ob pol 10. uri dopoldne ali pa ob 6. uri zvečer. Posamezni obroki stanejo 30 do 35 din. V začetku so bile malice dokaj slabe, toda uspelo nam je jih izboljšati, in zdaj so delavci z njimi popolnoma za-

dovoljni, saj jim pripravimo za malico kavo, čaj, golaž, vampe, juho, sir, slanič in podobno.

Podjetje je doslej prispevalo za ureditev prehrane že inventar, preskrbelo kuharico in premog. V načrtu je pa še ureditev jedilnice, kjer bodo delavci lahko posedli izven delovnih mest. Hrano bomo delili tudi v krožnikih in ne več v skodelicah kot doslej.

Da so topli obroki, ki jih prejemo naši delavci in delavke, vedno kvalitetni, skrbijo poseben upravni odbor kuhinje. Ta predlaga tudi jedilne liste.

— In koliko delavcev prejema tople obroke?

— Lahko rečem, preko 150, in to je 75 odstotkov vseh članov delovnega kolektiva. Tople malice, ki smo jih uvedli v našem podjetju, se že odražajo tudi v zdravstvenem pogledu in produktivnosti naših delavcev.

Rekonstrukcija in perspektive STT

Naše rudarstvo v Jugoslaviji se vse močnejše razvija v smeri mehanizacije, ker se zaveda, da bo možno povečati proizvodnjo premoga le z dobro mehanizacijo. Mehanizacija je danes prvi pogoj za večjo storilnost in s tem v zvezi za pocenitev pridobivanja premoga. Zato ni naključje, da je Sirojna tovarna Trbovlje z naročili tako obremenjena in da je pritisk rudnikov na naše podjetje vsak dan večji. Danes že zaključujemo naročila za leto 1962 kar dokazuje, da so kapacitete STT absolutno premajhne.

Odločili smo se za rekonstrukcijo in razširitev naše tovarne v dveh etapah. V I. etapi bomo nakupili samo strojno opremo v vrednosti 336 milijonov dinarjev, in to iz vzhodnih evropskih držav: Češke in Vzhodne Nemčije. Za to strojno opremo bomo v roku dveh let, ko jo dobimo, povečali naš bruto produkt za 1 milijardo 372 milijonov dinarjev, tako da bi naše podjetje predvideno imelo letno proizvodnjo od sedanjih 2 in pol milijona dinarjev leta 1962 že okrog 4 milijarde dinarjev bruto produkta.

Ta investicija je visoko rentabilna, saj daje 4 in polkratni faktor v primeru vloženih investicij. V tej fazi ne bomo potrebne gradbene investicije, ker imamo v sedanjih obdelovalnicah dovolj prostora za namestitve teh strojev. Tu gre za serijsko proizvodnjo, ki bi jo naše podjetje v naslednjih letih povečalo, in to predvsem transportne naprave ter jamsko

oporje. Tudi težnje našega podjetja se vse bolj usmerja na specializacijo, ker se zavedamo, da bomo le s takim načinom dela lahko dosegli veliko produktov, dobrih in poceni.

Specializacijo rudarske mehanizacije razumemo v našem podjetju tako, da se bomo v celoti držali rudarskih strojev in naprav in da postopoma opuščamo izdelovanje opreme za druge industrijske veje. Takšna politika nam je že preteklo leto prinesla dobre gospodarske rezultate, saj smo s približno 50 ljudmi manj kot v letu 1958 ustvarili za 16% več bruto produkta, dohodek smo pa prekorčili za 33 odstotkov.

Realizacijo I. faze rekonstrukcije naše tovarne je Investicijska banka omogočila s tem, da je odobrila da naši tovariški lahko takoj odpotujejo na Češko in v Vzh. Nemčijo v zvezi z dokončno zaključitvijo pogodb za nakup 38 obdelovalnih strojev in 10 varilnih agregatov. Večji del strojev pričakujemo konec letošnjega leta, drugi del pa v začetku prihodnjega leta.

S to investicijo se pa ne bi samo obično povečal bruto produkt naše tovarne, temveč tudi rentabilnost podjetja in finančni uspeh. Lažje bomo prenašali odplačevanje naših anuitet in naši skladi se bodo primerno povečali. Tako bomo lahko v sorazmerno kratkem času močnejše pomagali v naši občini reševati težavne komunale probleme in prepotrebne gradnje družbenega standarda.

Druga faza rekonstrukcije naše tovarne bo pa mnogo obsežnejša in zahtevnejša, saj predvidevamo, da moramo naš bruto produkt v naslednjih petletki povečati na 10 milijard 500 milijonov dinarjev. Do konca leta 1965 naj bi se proizvodnja premoga v Jugoslaviji podvojila in dosegla 45 milijonov ton premoga. Po analizi tržišča smo prišli do zaključka, da bi naše rudarstvo v tem času potrebovalo samo naše proizvode iz našega proizvodnega programa za 14 milijard dinarjev opreme in strojev za rudarsko mehanizacijo. Naš program pa ne zajema vseh strojev, ki jih potrebuje naše rudarstvo, in če vključimo ostalo rudarsko strojno opremo, ki jo bo nekdo moral izdelovati, ali pa jo bomo morali še naprej uvažati, potem bo znašala perspektivna potreba po rudarskih strojih, opremi in mehanizaciji preko 20 milijard dinarjev letno.

Tako vidimo, če hočemo še naprej obdržati vodilni položaj na rudarski opremi, da je naša številka realna in pogojena s potrebami na tržišču.

Predvideli smo tudi novo lokacijo za naš obrat med Trbovljami in Hrastnikom ob glavni železnici za proizvodnjo.

Če bomo to naredili, bomo lahko naš obrat razširili na 100.000 m² in bomo imeli 100.000 m² prostora za proizvodnjo in skladiščenje. To bi nam omogočilo, da bomo lahko naš obrat razširili na 100.000 m² in bomo imeli 100.000 m² prostora za proizvodnjo in skladiščenje. To bi nam omogočilo, da bomo lahko naš obrat razširili na 100.000 m² in bomo imeli 100.000 m² prostora za proizvodnjo in skladiščenje.

Delovni kolektiv

STROJNE TOVARNE TRBOVLJE

vsem delovnim ljudem o prazniku 1. maja, desetletnici delavskega upravljanja in petnajsetni osvoboditve, Naj živi praznik delovnih ljudi sveta, 1. maj!

ČESTITKA IZ FRANCIE

Jože Grebenc z rudnika Trbovlje-Hrastnik na praksi v Franciji, čestita po Zasavskem tedniku vsem bralcem lista ter želi mnogo uspehov in delovnih zmag k 1. maju 1960 in Francije.

Franc Slapnik

RUDAR S SVETILKO - KIP PRED OBČINSKIM LJUDSKIM ODBOROM V TRBOVLJAH

PRED DESETIMI LETI

— NA RUDNIKU TRBOVLJE-HRASTNIK

V dnevnem in tedenskem časopisu beremo vsak dan poročila o uspehih, doseženih v gospodarskih organizacijah zadnjih deset let, ko so upravljanje podjetij prevzeli v svoje roke delavski sveti in upravni odbori iz vrst članov kolektiva. Ker je za nami že določeno zgodovinsko razdobje, nas bo zanimalo, kako je potekal prevzem upravljanja podjetja pri Rudniku Trbovlje-Hrastnik.

Do izida zakona o upravljanju podjetij po delavskih svetih in upravnih odbori, na podlagi katerega so se leti začeli ustanavljati, so delovali začasni delavski sveti, vendar le kot posvetovalni organi.

Po obsežnih pripravah po političnih in sindikalnih organizacijah je bilo upravljanje podjetja slavnostno izročeno v dopoldanskih urah 3. septembra 1950, prav tako na Rudniku Hrastnik 17. septembra 1950. V naslednjem sestanku bomo opisali potek slovesnega prevzema podjetja v Trbovljah.

Poslojce rudniške uprave je bilo slavnostno okraшено s cvetjem ter državnimi in partijskimi zastavami. Na tribuni pred poslojcem rudniške

uprave so se zbrali člani upravnega odbora: direktor rudnika tovariš Jože Hegler, minister za rudarstvo LRS tovariš Franc Popit, predsednik GO Zveze sindikatov Slovenije tov. Janko Rudolf ter sekretarja okrajnega in rudniškega komiteja ZK.

Ob 9. uri je prišel pred upravno poslojce rudniški slavnostni spreved, v katerem so bili vsi člani delavskega sveta in kolektiva rudnika, zastopniki množičnih organizacij, gojenci rudarsko-kovinarske šole, športniki, gasilci, lovci, pionirji in cela vrsta drugih zastopstev. Pri proslavi sta sodelovala pevska zbor »Slavček« in »Zarja« ter Delavska godba na pihala iz Trbovlj.

Sama slovesnost se je začela z igranjem »Internacionala«. S tem je bil dan poudarek dnevu, ko proizvajalci prevzemajo upravljanje podjetja v svoje roke. Končno je nastopil zgodovinski trenutek, ko se je Marxovo geslo: Tovarne delavcem! v praksi uresničilo. Oba pevska zbora sta nato zapela rudarske pesmi. V naslednjem je sekretar rudniškega komiteja KP tov. Franc Naglič vse zbrane pozdravil in jih v krajšem nagovoru seznanil s pomenom slovesnega trenutka.

Za njim je povzel besedo takratni minister za rudarstvo LRS tov. Franc Popit. V svojem slavnostnem govoru je še posebej poudaril zasluge in herojski boj trboveljskega proletariata za pridobitev pravic in zmage delovnih ljudi. Omenil je neštivilne boje s kapitalisti, s predstavniki nacionalističnih in fašističnih elementov, ter štrajke, ki so bili skoraj vedno uspešni. V takem nenehnem boju se je trbovelski proletariat okrepil tako, da je postal ena izmed vodilnih sil delavskega razreda. Ta boj se je pod vodstvom Partije nadaljeval v času narodnoosvobodilne vojne. Tovariši minister je dejal, da je videlo delovno ljudstvo in demokratične množice v tej borbi proti okupatorju pod vodstvom KPJ borbo za boljše in lepše življenje. Brez nacionalne osvoboditve si ni mogoče zamisliti tudi pridobitve socialnih pravic. Prav zmagovitost zaključuje boj z okupatorji je omogočil poleg nacionalne osvoboditve tudi izvedbo številnih bistvenih reform. Ena izmed teh novih oblik je tudi delavsko samoupravljanje, ki je omogočeno z decentralizacijo in reorganizacijo državne uprave. — Ob zaključku svojega govora je tovariš Popit želel novim voditeljem rudnika, da bi napravili vse, da se tradicija trboveljskega proletariata z uspehom nadaljuje v korist delavskega razreda vse Jugoslavije in vsega mednarodnega delavskega gibanja in proletariata.

Nato je izročil ključke podjetja tov. Matiji Dorniku, 13-kratnemu udarniku, prvemu predsedniku delavskega sveta rudnika Trbovlje. Oglasile so se vse rudniške sirene ter sirene ostalih podjetij in lokomotiv. Tovariši Dornik se je ob prevzemu ključev podjetja zahvalil v imenu delavskega razreda navzočemu ministru Popitu, Partiji in ljudski oblasti. Ob tej priložnosti je poudaril, da v vsej 146-letni zgodovini trboveljskega rudnika delavcem niti s štrajki, še manj pa s protesti ni uspelo osvojiti si rudnik. Zahvaliti se imamo revolucionarni Partiji in njenemu vodstvu za uspešno voden boj v letih do druge svetovne vojne, za njen organiziran boj v NOV

ter uspešen in zmagovit zaključek vojne. Poudaril je, da je z dnem prevzema upravljanja rudnika po kolektivu nastala velika prelomnica v zgodovini rudarjev.

Po prevzemu simboličnih ključev je direktor rudnika tov. Jože Hegler odkril spominsko ploščo na ta dogodek ob glavnih vhodnih vratih na upravnem poslojcu rudnika. Ob tej priložnosti je v daljšem govoru orisal skoraj stoletno dejavnost trboveljskega rudnika in njegovih rudarjev, dosežene uspehe podjetja v povojnem obdobju kakor tudi uspehe vse družbene skupnosti Jugoslavije.

Spregovoril je še predsednik

GO Zveze sindikatov Slovenije tov. Janko Rudolf. Izročil je delovnemu kolektivu rudnika denarno nagrado ter prehodno zastavo Zveznega ministristva za energetiko in ekstraktivno industrijo kot najboljšemu rudarskemu delovnemu kolektivu v državi. Kolektiv je dobil ime »Zaslužni delovni kolektiv FLRJ«, s katerim se ponasajo le redka podjetja v državi. Ob koncu svojega govora je izročil zastavonošo tov. Viktorju Juvanu v varstvo prehodno zastavo. K temu uspehu je čestital kolektivni tudi zastopnik Rudnika Mostar. Prehodno zastavo je namreč imel doslej ta rudnik. Prispela je štafeta s Čebin

in izročila tovarišu Nagliču štafeto palico v počastitev slovesnega prevzemnega akta.

Direktor Hegler se je zahvalil 242 novim udarnikom in razdelil nekaterim rudniškim obratom denarne nagrade. Tov. Vili Okorn je še poročal o rezultatu tekmovanja med obrati, nato so pa bili prebrani in odposlani brzojavni pozdravi tovarišu maršalu Titu, tovarišu Mihi Marinku in Centralnemu odboru Zveze sindikatov Jugoslavije.

Zaključno besedo je imel okrajni sekretar KPS, nato so pa pevci in godbeniki zapeli oziroma zaigrali himno: »Hej Slovani!«

Tako je bilo pred desetimi leti. Za zgodovino je to zelo kratka doba, vendar so bili prav v tej kratki dobi delavskega samoupravljanja doseženi izredni uspehi, ki so v celoti potrdili obstoj in nujnost upravljanja podjetij po kolektivih.

SEDANJI UPRAVNI ODBOR RUDNIKA TRBOVLJE-HRASTNIK

POTEK PROIZVODNJE PREMOGA NA RUDNIKU TRBOVLJE-HRASTNIK V PRVEM ČETRTLETJU

260.600 ton premoga

Kljub slabemu startu s proizvodnjo v letošnjem januarju, ko smo pridobili 3.500 ton premoga manj kot v januarju 1950, leto, smo s proizvodnostjo vseh članov kolektiva dosegli v februarju in marcu tolikšne storitve in proizvodnjo, da smo izgubo ne le nadomestili v celoti, marveč jo celo presegli.

Letos smo pridobili v I. četrtletju v 78,33 delovnih dneh 260.600 ton premoga, to je povprečno 3.326 ton na dan v primerjavi s proizvodnjo v preteklem letu, ko smo v 77 delovnih dneh pridobili le 256.703 ton, to je povprečno 3.333 ton dnevno.

Dinamika proizvodnje v letošnjem prvem četrtletju je bila naslednja: v januarju smo pridobili 3.180 ton premoga dnevno, v februarju 3.312 in v marcu 3.476 ton.

Količina pridobljenega premoga po jamskih obratih Trbovlje in Hrastnika je ostala v obeh letih na isti višini; povečanje proizvodnje v letošnjem letu proti lanskemu izkazuje samo obrata Dol in površinski kop Trbovlje. V jami na Dolu so letos v I. četrtletju že pridobili povprečno 35 ton premoga dnevno.

V jami Trbovlje so se odkopne storitve letos povečale od lanskih 6,52 na 6,62 ton/šht, medtem ko so jamske storitve ostale na isti višini. Stagnacija jamskih storitev na obratu Trbovlje je primerjava z lanskimi storitvami je posledica močne decentralizacije okopnih delovnih v januarju in februarju pri prehodu odkopavanja iz enih polj v druga. V januarju je bilo v eksploataciji istočasno 9 etaž, v februarju pa celo 12. Šele po zaključku etaž v Kadunji 1/260 med gramozji, etaže v Plesko polju na višini 1/260 in v polju Terzija II na višini 235/6 so se prilike v trboveljskih jamah toliko uredile, da so omogočile koncentrirano pridobivanje premoga samo na 6 odkopih z ugodnejšimi jamskimi storitvami.

Na višini odkopnih storitev v jami Trbovlje so močno vplivale tudi slabe prilike v stropih zaradi šibkih dolomitnih gramozov v VII polju na višini 275/6.

Izredno je porastla jamska storitev na jamskem obratu Hrastnik, in sicer od 1,67 ton/šht na 1,81 ton/šht, in to deloma zaradi boljše izkoriščenosti proizvodnih kapacitet zaradi bolj koncentriranega

oblaganja odkopnih čel in večjih odkopnih storitev, deloma pa zaradi boljše izkoriščenosti prevoznih kapacitet.

V jami Ojstro že opravljajo koncentrirano prevažanje premoga z električnimi troley lokomotivami iz vseh jamskih polj po novo odprtih in opremljenih progah na III. obzorju.

Boljša izkoriščenost proizvodnih in izvoznih kapacitet v jami Hrast se očituje letos v mesecu marcu v povprečno dnevno doseženi proizvodnji 1.500 ton v primeri s povprečkom 1.232 ton lanskega leta.

V zahodnem polju so močni vdori vode zlasti v februarju ovirali normalno odkopavanje etaže na II. obzorju. Z novo zastavljeno etažo II/1 so uvedli tudi v delu tega polja sistem odkopavanja z istočasnimi pripravljanimi spodnje etaže. V prvi dekadi marca je bil tudi končan izkop prog na II. obzorju za preložitve glavne izstopne zračne poti tega polja v svrhu likvidacije starih prog z mnogimi neprijetnimi ognjenimi žarišči.

Močni vodni vdori so spremljali tudi odkopno čelo v Južnem skladu na višini II/2, posebno v drugi polovici februarja in v prvi polovici marca. Sredi preteklega meseca so vzpostavili nove delitve polja Južnega sklada s proboji novih prog.

V polju A so prešli na normalno odkopavanje etaže IV/8 šele po likvidaciji raziskav v južnem delu tega polja. Močni vdori metana so spremljali eksploatacijo tega polja.

Etažo v polju F na višini IV/7 so pričeli odkopavati sredi februarja v skrajnem vzhodnem delu polja s polnim zasipavanjem s Torkret zasipnim aparatom. Zasipavanje s tem zasipnim strojem je potekalo boljše kot lansko leto s

prejšnjim zapihovalnim kotličkom. Stvarno dosežene storitve v zasipavanju s tem strojem še niso dosegle svoje končne zmogljivosti, ker še niso izpolnjeni vsi subjektivni in objektivni pogoji. Dosegli so že zasipalno storitev 30 vzičkov na uro. Po ureditvi ustreznih zrnatosti zasipnega materiala, zasipnih vodov in organizacije dostave in prevoza, se bodo storitve še popravile.

V Južnem polju je odkopavanje etaže IV/6 potekalo proti vzhodu normalno brez težav. Pričeli so tudi že s pripravo nižje etaže IV/6 na zahodnem delu tega polja.

Pripravljalna dela v Kotnem polju na višini V. obzorja so toliko napredovala, da so že pričeli s prečnim odkopavanjem vzhodnega Talnega sklada.

Na površinskem kopu Blate v Hrastniku so po končanem odkopavanju etaže 455 odkopali še ostanke premoga na skrajnem vzhodnem delu iste etaže. Po transportu bagna in po pripravi trase za novo sipino so pričeli z odkrivanjem premoga na višini 440.

Na obratu Dol so pričeli že v mesecu marcu v srednjem sektorju s prečnim odkopavanjem slojišča pod površino. Zastavili so tudi že druge priprave v istem sektorju za koncentrirano odkopavanje slojišča na Dolu.

Rudniške storitve, ki so jih na Rudniku Trbovlje-Hrastnik dosegli v letošnjem prvem četrtletju, presegajo mesečne rudniške storitve lanskega leta. Meseca marca je bila že dosežena rekordna rudniška storitev 1,35 ton/šht. Povečanje rudniške storitve je posledica dobre proizvodnje na obeh jamskih obratih zaradi močnega prizadevanja celotnega kolektiva.

Inž. F. L.

Kratke gospodarske vesti

NOVA LEŽIŠČA BOKSITA IN PREMOGA

Za okolico Čitluka v Hercegovini je znano, da so tamkaj precejšnja ležišča boksita in premoga dobre kakovosti. Z letošnjimi raziskovanji so odkrili več ležišč. V Blatnici bodo kmalu začeli izkoriščati nahajališče boksita, v Gradnjaču pa premoga.

GRADITEV MAVROVSKEGA HIDROSISTEMA

Izdelali so investicijski program in idejni projekt druge etape graditve mavrovskega hidrosistema. Vgradili bodo dva agregata v Brutoku in zmožljivostjo 75 megavata v hidrocentrali. Zraven pa bodo vgradili agregat z zmožljivostjo 64 megavata. Vsa

gradbena dela so bila končana že v prvi etapi graditve hidrosistema.

PRVI KAMIONI V PRIBOJU

Tovarna avtomobilov v Priboju bo razen svoje serijske proizvodnje pričela izdelovati nova motorna vozila z 10 tonami nosilnosti in 180 KM.

Kam pa na dopust?

Propagiranje letovanja ob morju ali na planinah je eden od važnih členov v verigi našega prizadevanja za dvigovanje življenjske ravni. Zavedajoč se tega, so organi našega delavskega upravljanja skupno z upravo rudnika že lansko leto krepko zgradili za delo, da se pomen letovanja čim bolj utrdi med kolektivom in približa našemu delovnemu človeku.

V ta namen je bilo leta 1950 zgrajeno na Rabu počitniško naselje trboveljskih rudarjev, ki so ga po zamisli in načrtih ing. arh. Zupančiča zgradili ob pomoči vsega kolektiva v rekordnem času v lastni režiji trboveljskega rudnika.

Celo naselje je zgrajeno na majhni vzpetini tik ob zalivu sv. Evfemije, od koder vejejo tudi ob najbolj vročih in sončnih dnevih prijetne sapice, ki blagodejno vplivajo na razpoloženje dopustnikov.

Samo naselje je paviljonskega sistema. Med lepimi borovimi nasadi je razporejenih pet paviljonov z 38 sobami, od katerih ima vsaka po dve, tri ali štiri postelje in s tekočo vodo v vsaki sobi. Sobe so zgrajene po vzorcu Pulmann spalnega vagona z zastekleno sprednjo steno in majhno teraso, ki se da zasedniti z lesenimi polknicami, od koder je prelep razgled na morje in »Otok ljubeznik«. V vsak paviljon ima svoje sanitarne prostore z WC napravami in prhami.

Jedilnica in kuhinja s potrebnimi pritlikinami sta nameščeni v posebnem paviljonu. Prostrana kuhinja, ki ima zmožljivost za približno 200 oseb dnevno, je opremljena z vsemi pripomočki sodobnega gospodinjstva, medtem ko sprejme jedilnica, ki je svetla, prostrana in lepo urejena (z neobčutnim radijskim in kajpak tudi televizijskim aparatom) hkrati do 80 dopustnikov. Pred jedilnico je tlakovana terasa z lepim razgledom na panoramo Raba, do Barbata in Motavice. K počitniškemu naselju sodi tudi hiša, ki jo je rudnik odkupil od lastnika zemljišča in v kateri je deset sob. Tri od njih so zasedene za osebe doma ter se hkrati uporabljajo za pisarno in skladišča posteljnine in kuhinjskega perila, medtem ko je ostalih sedem namenjenih za dopustnike.

Tukaj, na tem koščku naše lepe zemlje, preživljata naš rudar in službenec brezskrbno in udobno dneve svojega letnega oddiha. Skupno z rudarjem iz Hrastnika, kopačem premoga iz Trbovelj, kovinarjem iz SRD, tiskarjem z Dobrne, strojnikom z Novega Dola in praklo premoga iz separacije si krajšajo svoj prosti čas s pesmijo, igrami in izleti kolektivno kot velika družina, saj so si edini, da uživajo sadove svojega ustvarjalnega dela.

In ko takole ob večerih poseda ta pisana družina po klopih v borovih nasadih ali na terasi pred jedilnico s pogledom, uprtim proti otoku Suzi, od koder jim hudomušno pošmrkava svetelnik, se v notranjosti prenosokotnega utrne prijetno spoznanje: — Da, mi smo pa sedaj ob tam doma, kjer se sonce nam smeji...

Ni vse za vsakogar in jih je tudi mnogo, ki ne prenesejo žgocnega sonca in morja. Za te je urejeno letovanje na Bledu, našem najlepšem slovenskem in mednarodnem planinskem letoviškem kraju. Odmaknjena od vsakodnevnega vrveža, šte-

vilnih letoviščarjev, sredi parkov ter nasadov in tik ob jezeru je vila, ki jo ima naš rudnik in najemu ter služi kot počitniški dom članom našega delovnega kolektiva. Koristili ga bodo lahko tisti, ki si po delu med letom zažele prijetnega oddiha v prelepi gorenjski naravi. Dom je sicer manjšega obsega kot počitniški dom na Rabu ter bo nudil zatočišče le malemu številu dopustnikov, saj znaša njegova kapaciteta samo okrog 20 ležišč. Sam kraj ima obilo zanimivosti. Številni naravni parki in nasadi, sprehodi okrog jezera, starodavni grad, otok s cerkvico pa dajejo vsej okolici nenavadno lepo dobo. Izleti v Vintgar, na Pokljuko in Bohinjski kot so za vsakogar posebno doživljajo.

Ta dom je vzel rudnik letos pod svoje operativno vodstvo, medtem ko bosta dopustnike razporejali in pošiljali na letovanje sindikalni podružnici rudarjev v Trbovljah in Hrastniku.

Veliko jih je pa med nami, ki se nikakor ne morejo ločiti od te naše doline, niti med letnim dopustom. Mogoče sta jim Rab in Bled predaleč, ali pa da kakor koli ne utegnejo za 10 dni, kolikor traja običajno letovanje, z doma. Tudi na vse te smo mislili: z našimi okoliškimi planinskimi postojankami, kot so Partizanski vrh, Mrzlica, Kal in Kum so v teku dogovori, ki bodo zagotovili takim dopustnikom prijetno in lepo letovanje pod enakimi pogoji, kot bodo letovali ostali naši delovni tovariši na Rabu ali Bledu. Ta priljubljena planinska okrevališča dajejo našemu dopustniku vse, kar le-ta potrebuje za svoj odpočitek in rekreacijo.

Sindikalni podružnici v Trbovljah in Hrastniku sta že pričeli z zbiranjem priglasičev. Glede na veliko izbiro možnosti letovanja odločitev ne bo težka. Na tebi, dragi tovariš in tovarišica, je pa, da izbereš pravo in zate najugodnejše.

Zelimo ti prijeten in koristen odhiv in tem ali onem od naštetih krajev.

POČITNIŠKI DOM RUDARJEV RUDNIKA TRBOVLJE-HRASTNIK NA RABU, KJER BODO ŽE V MAJU PRISLI PRVI DOPUSTNIKI

Prve tone premoga iz odkopov na Dolu

Ostalim pridobitnim obratom Rudnika Trbovlje-Hrastnik se je pridružil nov obrat — OBRAT DOL.

Nekako od sredine 1955. leta pa vse do zadnje dekadde preteklega meseca so bila vsa odpiralna in ostala dela usmerjena v en sam cilj — uvrstiti pogoje za smotno odkopavanje slojišča od vzhodnih mej obrata Hrastnik tja do zahodnih mejnikov rudnika Laško.

Tako o začetnih delih, ki so tudi o posameznih objekti, kateri so bili zgrajeni v svrhu izkoriščanja koristne izkopnine, t. j. premoga, je bilo že precej napisano. Pri tem pa seveda ni mogla biti opisana dejavnost zadnjih mesecev, ko

je bilo treba opraviti polno razvejanega in nadrobnega dela.

Dela v letošnjem letu, katere so v določeni meri ovirale vremenske nepravilnosti, so v glavnem sloneli na treh izvajalcih. Gradbeno podjetje iz Hrastnika in Metalija iz Trbovelj sta sodelovala z rudnikom predvsem pri gradnji kompresorske postaje in razdelilne transformatorske postaje. Nadaljevali smo z gradnjo kopalnice in drobilne postaje, hladilnega stolpa in kotlarne za kopalnico Rudarska dela pa so bila usmerjena na pripravo bodočih odkopnih polj in etaž, na urejanje prevoznih naprav ter montažo opreme. Pri vsem

povedanem smo seveda nadaljevali ostala odpiralna dela za povečanje začetnih zmogljivosti obrata.

Za čimboljšo vskladitev del je imel investitor, to je Rudnik Trbovlje-Hrastnik, dva sestanka, na katerih smo analizirali trenutno stanje del, usmerili nadaljnje delo tako glede vrstnega reda kakor tudi glede rokov za skrajšanje posameznih del. Končno smo vsklajevali delo posameznih partnerjev izven podjetja in v samem podjetju.

Težili smo za to, da naj bi začeli s pridobivanjem premoga čimprej, pa čeprav za sedaj še v omejenem obsegu pri čemer naj bi vzporedno ustvar-

jali pogoje za povečanje odkopne zmogljivosti. Z odkopavanjem, to je s pridobivanjem premoga, smo pričeli na najvišjem delu srednjega sektorja tako rekoč neposredno pod površino, kar z ene strani nekoliko ovira hitrost dela, z druge pa se sklada z načelom čim čistejšega odkopavanja.

V prvem primeru je ovira v več ali manj omejenem in onesnaženem sloju, v drugem primeru pa predstavlja čimvečjo izplembo gorljive substance, to je premoga, in zagotovo, da se kasneje zaradi prepihovanja ne bodo pojavljali primeri samovžiga premoga.

Obstoječi kompresor za pridobivanje komprimiranega zraka je služil le za čas izgradnje novega obrata. V prihodnje bodo pa potrebni večji kompresorji, ki so že na raz-

polago. Pričeli so jih montirati ta mesec in bodo omogočili razširjeno obratovanje in pridobivanje premoga.

S pričetkom pridobivalnih del pa za sedaj še ne bomo prenehali z investicijskimi deli, ampak jih nadaljevali v glavnem z urejanjem transportnih poti, ki bodo potrebne pri povečani zmogljivosti, kakor tudi z nadaljnjim odpiranjem vzhodnega, to je moravškega sektorja, ki meji na odkopna polja Rudnika Laško.

Prehod v poskusno, to je začetno obratovanje, ali bolje rečeno pridobivalno obratovanje pa terja na obratu organizacijske spremembe in dopolnitve kakor tudi dodatne delovne sile, ki pa morajo biti izučene za pridobivalna dela ob uporabi sodobne mehanične opreme.

Vse dosedanje delo in napore lahko združimo v en stavok: NASE RUDARSTVO IMA ŠE EN OBRAT!

Končamo pa lahko: SREČNO IN OBILNO PRIDOBIVANJE!

Laš.

OBRATUN DELA SINDIKALNE PODRUŽNICE RUDARJEV V HRASTNIKU

29.000 ton premoga več

ENOLETNI PREGLED DELA OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZK NA HRASTNIŠKEM RUDNIKU

Člani ZK na rudniku v Hrastniku so zaključili letne konference svojih osnovnih organizacij na katerih so podrobno obravnavali dosedanje delo svojih organizacij ter ostalo družbeno dejavnost na območju rudnika.

Sekretarji posameznih osnovnih organizacij so v svojih referatih poročali o doseženih uspehih na svojem področju v letu 1959 kakor tudi o pomanjkljivostih v delu osnovnih organizacij Zveze komunistov ter o ostali družbeno-politični dejavnosti. Iz poročil sekretarjev lahko ugotovimo, da se prizadevnost članov Zveze komunistov in osnovnih organizacij usmerja predvsem na reševanje vsakodnevnih problemov v rudniških obratih, in to od proizvodnje, organizacijskega dela, delovne discipline, vprašanja nagajevanja kolektiva po ekonomskih enotah, do razvijanja delavskega samoupravljanja in pravih socialističnih odnosov na rudniku. Razveseljivo je, da so se člani ZK osnovnih organizacij začeli zanimati za reševanje prešlih problemov tudi v okviru komunice in v drugih organizacijah, ki delujejo na terenu rudnika. V razpravah je prišla do izraza skrb za delovnega človeka in v zvezi s tem rešitev pretežnega vprašanja zdravniške službe v kraju, o ustanavljanju klubov v Svobodi I, v katerih bi se lahko rudarji po napornem delu razvedrili, itd.

Predvsem se je pokazalo v razpravi, da bo v bodoče treba več aktivne dejavnosti članov Komunistične zveze v mladinski organizaciji. Opaža se, da premalo vključujemo mladino v delavsko in družbeno samoupravljanje, premalo skrbimo osnovne organizacije ZK oziroma njih člani za politično-ideološko izobraževanje mladih rudarjev, za kar so v okviru Delavske univerze dane vse možnosti.

Tudi na terenu se člani Zveze komunistov čedalje bolj uveljavljajo, vendar osnovne organizacije ZK rudnika to prizadevanje premalo podpirajo. Premalo je na sestankih članov osnovnih organizacij o vprašanju stanovanjskih skupnosti, hišnih svetov, zbora proizvajalcev, Socialistične zveze, Svobode itd.

Na letnih konferencah osnovnih organizacij se je pa pokazala večja sproščenost v razpravah, zelo kritično so člani Zveze komunistov ocenili svojo dejavnost ter sprejeli bodoči delovni program z vso odgovornostjo in težnjo, da svoje delo še izpopolnijo in odpravijo napake, ki se pojavljajo v vsakdanjem delu.

Pri velikem obsegu vprašanj, ki so nanje člani ZK opozorili v razpravi, bi omenil samo nekaj važnejših misli in sklepov:

V osnovnih organizacijah jamskih obratov so na vseh treh letnih sestankih razpravljali o delovni disciplini, varčevanju z reprodukcijskim materialom, boljši organizaciji dela. Opaziti je tudi, da določeni člani kažejo pri odkrivanju raznih napak in nepravilnosti neko bojazen, češ, »potem me pa bodo šikanirali«. Lahko rečemo, da je ta bojazen vzrok premajhne odprtosti posameznih članov ZK. Zato bo ena izmed važnejših nalog osnovnih organizacij, delati s večjo intenzivnostjo na politično-ideološki izobrazbi, da se ta napaka, ki je ni opaziti samo pri članih ZK, odpravi, kar bo pripomoglo še k večjim uspehom osnovnih organizacij jamskih obratov.

Osnovni organizaciji Strojnega in Zunanjega rudniškega obrata sta predvsem obravnavali vprašanje ustanavljanja ekonomskih enot na rudniku. Poudarili so, da bo ob ustanovitvi ekonomskih enot potrebno, da se temeljito izoblikuje brezhibno poslovanje med posameznimi enotami. Člane kolektiva bo treba podrobno seznaniti s funkcijo in namenom ekonomskih enot. Potrebno je tudi, da se stimulativno nagradjujejo po možnosti vsa delovna mesta. Poudarili so, da mora biti stalna skrb članov ZK, da člane delovnega kolektiva opominjajo na potrebo varčevanja z materialom in potrebo večje storilnosti. Člani Zveze komunistov so mnenja, da je nujno potrebna gradnja raznih komunalnih in družbenih objektov, kot so na primer cesta, šola, zdravstveni dom, dom kulture in kopalnice. Za vse to so pripravljali organizirati tudi udarniško delo.

Osnovna organizacija ZK obrata Novi Dol je na svojem letnem sestanku obravnavala vrsto vprašanj, s katerimi se je morala spoprijeti v teku poslovnega leta. Na tem obratu je vladala zelo slaba delovna disciplina, vendar se jim je ob pomoči sindikalne podružnice posrečilo le-to izboljšati. Značilno za to osnovno organizacijo je, da je zelo kritično ocenila svoje delo in je v razpravi vrsto problemov razčistila. Posebno vprašanje, ki ga bo morala ta organizacija rešiti, je samostojno obravnavanje vrste problemov, ki se pojavljajo na obratu Dol, to pa tudi glede na okolščino, da je ta obrat od centra rudnika oddaljen. Po ustanovitvi samostojne ekonomske enote na obratu Dol bo potreben tu tudi obratni delavski svet, o čemer člani ZK že precej razpravljajo. Drugo vprašanje, ki so ga v tej osnovni organizaciji obravnavali, je pomanjkanje prostorov za tečaje rudarjev in prostora, v katerih bi lahko delale družbene in politične organizacije na tem terenu. Temu vprašanju je uprava rudnika Trbovlje-Hrastnik posvetila potrebno pozornost in sodi, da bo na obratu Dol treba že letos zgraditi potrebne prostore, v katerih bodo lahko delovali strokovni tečaji, sindikalni pododbor, obratni delavski svet in osnovna organizacija ZK.

Na vseh letnih konferencah osnovnih organizacij ZK je prišla do izraza težnja po vključitvi novih, razgledanih članov kolektiva v organizacijo Zveze komunistov, da je treba posvetiti več skrbi notranjemu odnosu med člani kolektiva in pravičnemu odnosu do dela, da je nujna še večja prizadevnost članov ZK za aktivnejše delo v organih delavskega in družbenega samoupravljanja ter še posebej pri bližnjih volitvah v centralni delavski svet in v obratne delavske svete. Sklenjeno je bilo, da se člani Zveze komunistov podrobno seznanijo z ekonomskimi enotami in njihovimi organizatorji, z notranjo izgradnjo posameznih ekonomskih enot in podobno.

Še posebej so pa poudarili pomen samozobrazbe članov ZK v okviru delavske univerze ter pomen individualnega študija, da bi bili člani ob vsakem koraku res sposobni spoprijeti se s porajajočimi se vprašanji in nalogami, ki jih postavlja pred nje ZKJ za uresničitev njenega programa, predvsem na področju nenehnega razvijanja socialistične zavesti med člani kolektiva in razvijanja socialistične demokracije v naši družbeni ureditvi.

Tone Proseno

Na letni konferenci sindikalne podružnice rudarjev v Hrastniku, katere se je udeležilo 176 delegatov, je poročal o organizacijskem in gospodarskem delu podružnice njen tajnik tov. Franc Zdovc.

Iz poročila je razvidna skrb za ljudi. V počitniškem domu rudnika na Rabu je lani letovalo 332 ljudi, na Bledu, Kalu in Mrzlici pa 120 članov kolektiva. Brezplačno je letovalo 30 rudarjev, predvsem zdravstveno šibkih in izčrpanih rudarjev.

Skrb za človeka je vidna tudi v tem, da je rudnik lanske leto izdal za zaščitna sredstva pri delu nad 33 milijonov dinarjev. Predvsem so v sindikalni podružnici razpravljali o skrbi za delovnega človeka izven službe. V bodoče bo morala sindikalna organizacija posvetiti temu vprašanju vso pozornost in organizirati razna športna (sindikalna) tekmovalna in razne izlete za rudarje. Nadalje je bil nakazan problem zdravstvene službe v kraju, ker hočejo nekateri zdravniki zaradi slabih delovnih pogojev zapustiti Hrastnik.

Zelo pereče vprašanje v Hrastniku je tudi zobozdrav-

stvena služba, ker je v kraju stalno zaposlen samo en zobni zdravnik, razen tega pa čaka druga zobna ambulanta že dve leti na zobnega zdravnika. Temu vprašanju so na konferenci posvetili največ pozornosti ter sklenili, naj se pristojni činitelj v kraju zanimajo za to vprašanje in store vse potrebne korake za odpravo nevzdržnega stanja na tem področju.

Gospodarski uspehi, ki so jih dosegli hrastniški rudarji v letu 1959, so pomembni. V poročilu sindikalne podružnice jim je za to izrečeno vse priznanje, saj so proizvodni načrt lanskega leta presegli za nad 29.000 ton premoga, in to pri zmanjšanem številu zaposlenih ljudi (180). Jamska storitev se je lani v hrastniškem obratu izboljšala od 1,55 ton/šilt v letu 1958 na 1,68 ton/šilt v letu 1959. To predvsem zaradi boljše organizacije proizvodnega procesa in večjega prizadevanja celotnega delovnega kolektiva.

V bodočem programu dela, ki je bil sprejet na konferenci sindikalne podružnice, je nakazano, da bo leta usmerila vse napore za doseg širšega in stimulativerjega nagajevanja delovnega kolektiva po

ekonomskih enotah, ki bodo v podjetju uvedene v najbližjem času. Sindikalna podružnica bo nadalje pomagala pri razvoju komunalne dejavnosti, pri servisnih službah v okviru stanovanjskih skupnosti, pri razvijanju obrti, gostinstva in trgovske mreže. Več skrbí bo prav tako posvetila politični dejavnosti, predvsem pa ureditvi počitniških domov na Kalu, Mrzlici in Rabu. Važna naloga, ki si jo je zadala sindikalna podružnica rudarjev v Hrastniku, je skrb za novodošle rudarje, katerim je treba takoj ob nastopu službe posvetiti vso pozornost in jih seznaniti s procesom proizvodnje, jih opozoriti na potrebno pazljivost pri delu z izogib nezgodam, seznaniti pa tudi z ostalimi problemi rudnika.

V nenehni borbi za poglobljanje socialistične zavesti je v bodočem programu dela sindikalne podružnice poudarjeno, da se morajo pred delovnim kolektivom sproti različni vprašanja, da se širši krog rudarjev vključi v družbeno in delavsko samoupravljanje in da se v okviru delavske univerze rudarji začnejo idejno in strokovno vzgajati.

Izobraževanju vso skrb

Zadnja konferenca ZKS na Rudniku v Trbovljah je bila po splošni oceni ena izmed konferenc v občini, ki je s svojo sproščeno razpravo in s konkretnim poročilom osvetlila širok kompleks nalog članov Zveze komunistov.

Organizacija ZK na rudniku zamera dokaj številan odstotek zaposlenih. Članov ZK je 337, kar pomeni, da je vsak sedmi zaposleni na rudniku v Trbovljah član Zveze komunistov, a kljub temu še zdaleč niso vključeni vsi tisti, ki s svojo pripadnostjo in nazorom izpolnjujejo pogoje, za sprejem, kar so še posebej poudarili na konferenci.

Poročilo o delu Zveze komunistov na rudniku je prikazalo aktivnost in zavest celotnega članstva kakor tudi članov delovnega kolektiva. Bazarilo je na napolitih VII kongresa ZKJ, IV kongresa ZKS, pisma IK CK ZKJ in II. plenuma CK ZKJ. Kritično je poročilo ocenilo, da ZK na rudniku ni v celoti izpolnila vseh principov, nakazanih na kongresih, za izboljšanje in utrjevanje osnovnih organizacij ZK. Precej pomanjkljivosti je bilo odkritih, vendar se še pojavljajo slabosti, v ka-

tere bodo morali v bodoče energično poseči.

Kot rečeno, je poročilo nanizalo prizadevnost članov ZK in delovnega kolektiva pri izpolnjevanju nalog: na področju gospodarjenja, dviga proizvodnosti, iskanju boljših in popolnejših oblik nagajevanja, skrbi za človeka, oddiha, HTZ službe, dela sindikalne in mladinske organizacije in organov samouprave, kar pomeni, da je poročilo dalo za razpravo konkretne probleme, ki so jih obravnavali diskutanti.

V razpravi smo pogrešali dvojce: prvič premalo razprave o konkretnem delu Zveze komunistov na rudniku in drugič, več obravnave o delu članov Zveze komunistov rudnika v okviru komunice. O problemih komunice je pa bilo sploh premalo govora.

Ne moremo trditi, da je zanimanje za vprašanja občine majhno. Ne, še zdaleč ne, kajti člani ZK so znali na vsakem koraku utrjevati zvezo komunice — podjetje, o čemer pričajo predvsem sredstva, ki jih delovni kolektiv rudnika namenja za ureditev komunalnih naprav in gradnjo objektov družbenega standarda.

Prav zaradi tega bi pričakovali konkretnije razprave s tega področja.

Rekli smo tudi, da bi morala konferenca več govoriti o konkretnem delu Zveze komunistov na rudniku. To je bila tudi ugotovitev enega izmed diskutantov. Kljub temu je obravnava nakazala splošne probleme rudnika in njegovih konkretnih uspehov, kar naj osredotoči delo ZK. To so zajeli tudi zaključki konference.

Pri tem je vredno podčrtati nekaj misli poročila. Z uvajanjem ekonomskih enot v podjetju in z natančnim ugotavljanjem uspeha se bodo rezultati gospodarjenja vse bolj približali neposrednim proizvajalcem, za kar naj bo vsak sodelavec v podjetju materialno zainteresiran. Postane naj zavesten ustvarjalec in ne samo izvajalec naročil, ki jih prejema od nadrejenih. Ta misel narekuje organizacijo ZK na rudniku neprestano borbo za nadaljnjo razvijanje socialistične demokracije, za uvajanje sodobnejših metod gospodarjenja v podjetju, za uvedbo stimulativerjnih metod nagajevanja. Tu je treba navesti mnenje nekega diskutanta, ko pravi, »da organizacijska struktura zaostaja za decentralizacijo samoupravljanja«, to je z uvedbo obratnih delavskih svetov. Predvideni so ukrepi za reorganizacijo vrste služb, ki bodo vsklajene s to decentralizacijo.

Druga misel referata je, da uvedba ekonomskih enot narekuje prenos pravic in dolžnosti gospodarjenja v podjetju na obratovodje, močnejše oddelkov in obratov oz. tehnično vodstvo v teh. Ta kader naj ne bi odgovarjal samo za delovno disciplino, kvaliteto in količino proizvodnje, temveč naj postane v pravem smislu besede gospodar, ki odgovarja za ves uspeh ekonomske enote.

Prav ob desetletnici samoupravljanja čaka organizacija ZK rudnika drzen prenos gospodarjenja na manjše delovne enote, pri čemer bo delo komunistov še odgovornejše, ker se bo s tem upravljanje podjetja približalo neposrednim proizvajalcem.

Poročilo je nadalje ugotovilo, da je bilo delo sindikalne organizacije usmerjeno na linijo »skrb za delovnega človeka«. Poudarilo je tudi, da bi morali biti člani ZK v sindikalni podružnici nosilci idejnosti in usmerjalci linije Zveze komunistov, kar se pa ni odražalo v zadostni meri. Iz organizacijskega poročila povzamemo, da je socialni sestav članov ZK 227 delavcev in 110 uslužbencev.

kar ne predstavlja pravega sorazmerja med številom zaposlenih delavcev in uslužbencev, namreč 1:8,7. V Zvezi komunistov je pa to razmerje 1:2, kar pomeni, da bo treba posvetiti vso pozornost dotoku članov ZK iz vrst delavcev, predvsem pa mladih in žena. Mladih ljudi do 25 let starosti je v Zvezi komunistov le 50, zaposlenih je pa 329, žena je v ZK 36, uslužbenih je pa v podjetju 299.

V letu 1959 je bilo na novo sprejetih v Zvezo komunistov 50 članov, kar je ustno premalo glede na aktivnost in razpoložljivi kader. Tudi nekatere osnovne organizacije sprojavajo kriterije, ki niso v skladu z določili Statuta ZKJ in s tem nepravilno ocenjujejo delo in pripadnost ter nazor predvsem mladine in žena.

Poseben poudarek je pa konferenca dala tudi vprašanju izobraževanja. Ker je bilo o strokovnem izobraževanju že mnogo napisanega, bi se ustavili le pri politično-ideološki in družbeno-ekonomski vzgoji. Sekretar občinskega komiteja ZKS Trbovlje Janez Zeleznik je dejal na konferenci, da se morajo člani Zveze komunistov v našem sistemu samoupravljanja stalno izobraževati, da bi bili v vsakem danem primeru sposobni pojasnjevati porajajoče se probleme. Zaradi tega bodo morale osnovne organizacije izdelati temeljit program izobraževanja, rudniški komite ZK pa skrbeti za smotno izobraževanje kadrov za sindikalno in mladinske organizacije ter organov samouprave.

Končno bi še nekaj pripomnili k sproščeni kritiki. Naloga Zveze komunistov na rudniku je, sprostiti zdravo kritiko in zato ni pravilno, da bi obravnavali ljudi, ki prinašajo kritične pripombe. Ob teh se je treba vedno zamisliti in ugotoviti vzroke, ki v eni ali drugi obliki obstajajo, ter znati pravilno obrazložiti, zakaj tako in zakaj ne drugače.

Člani in organizacije ZK morajo tudi negirati tako imenovano prakso »eden za vse« v odločitvah ali zastopstvih. Boriti se je treba za odpravo takega sistema ter uveljaviti načelo kolektivnega dela.

Prednje ugotovitve o konferenci članov ZK rudnika v Trbovljah niso zajele vseh problemov delovanja organizacij in nalog, ki stoje pred člani v naslednjem obdobju. Naša naloga je bila, da iz obširnega poročila in razprave povzamemo nekaj glavnih misli, ki naj osvetli primarne naloge Zveze komunistov trboveljskega Rudnika.

t.

POSTENO STA ZAGRABILA

UPOKOJENCI NA NJIVI V TRBOVLJAH SI PREJEJO NA MLADNEM SONCU

RUDARJI PRI DELU

Kje so vzroki tako velike fluktuacije

Gibanje delovne sile iz podjetja v podjetje je tako številno, da bo treba nujno razmisлити, kako in na kak način ustaliti delovno silo v podjetju.

Tako je pri Rudniku Trbovlje-Hrastnik fluktuiralo od leta 1955 dalje naslednje število delavcev:

	prihod	odhod
leta 1955	965	962
leta 1956	629	828
leta 1957	691	567
leta 1958	1026	1115
leta 1959	780	904
	4091	4376

Te številke sicer ne predstavljajo dejanske fluktuacije, ker je v prihod in odhodu zajeta tudi sezonska delovna sila z opekarnar in študentje raznih šol, ki so zaposleni preko letnih počitnic pri raznih težkih delih. Prav tako je pri odhodu obravnavana delovna sila bivšega gradbenega oddelka pri rudniku, ki je bila meseca februarja preteklega leta pripojena Gradbenemu podjetju »Zasavje« v Trbovljah in Splošnemu gradbenemu podjetju v Hrastniku, ter delavci, ki odhajajo po tridopolnem delu v zaslužni pokoj.

Po gornji obrazložitvi pa predstavlja dejansko fluktuacijo kljub temu še vedno cca 50% odtis, kar znaša letno preko 400 delavcev. V glavnem to fluktuacijo predstavljajo nekvalificirani delavci, ki so zaposleni pri zunanjih delih z nižjimi tarifnimi postavkami, nastanjeni so pa v slabših samskih domovih. Niso pa redki primeri, ko odpovedujejo službo tudi poročeni polkvalificirani in kvalificirani jamski delavci zaradi pomanjkanja družinskih stanovanj. Nesporno je tudi, da si delavci brez kvalifikacije, katerih tarifne postavke so več ali manj enake delavcem v drugi industriji, iščejo zaposlitve v podjetju, kjer so fizični napori manjši.

Da bi zmanjšali te stalne premike delovne sile pri rudniku, obstaja možnost in v tem, da podjetje začne s pospešeno gradnjo družinskih stanovanj, zlasti pa še z gradnjo sodobnih samskih domov.

Izkustva kažejo, da urejeno okolje delavca v prostem času zelo pozitivno vpliva na miselnost, vzgojo ter s tem na vsestranski dvig mladega človeka. Če k temu dodamo še urejene medsebojne odnose v podjetju, h katerim naj bi svoj delež doprineslo stalno in vsestransko sistematično izobraževanje v Centru pri rudniku, ki se bo v ta namen organiziral, bo odpadel marsikateri problem, s katerim se danes bori uprava podjetja in mnoge družbenopolitične organizacije na rudniku in v komunah.

K novim proizvodnim zmagam

Na zadnjem običnem zboru sindikalne podružnice rudnika na področju Trbovelj so bile nakazane kot osnovne naloge: aktivno delo v sprovajanju kompleksnega nagrajevanja po učinku, politična in strokovna vzgoja delavcev, tolmačenje gospodarskih in političnih ukrepov v podjetju in na področju občine, aktivno delo pri razvijanju demokratičnosti v organih delavske družbene samouprave, posebna usmeritev dela za nadaljnji dvig življenjske ravni ter končno izboljšanje sistema dela v sindikalni organizaciji.

Obširne naloge, ki so bile nakazane, narekujejo sindikalni podružnici rudnika prilagoditev vsebine dela tudi v organizacijskem pogledu. To še tembolj, ker predstavlja sindikalna organizacija rudnika dobro tretjino vsega zaposlenega življa v trboveljski občini in ki predstavlja važen subjektivni element v razvijanju socialistične demokracije v komunah. Zato je bila upravičena ugotovitev na običnem zboru, da je treba v sistemu dela sindikalne organizacije uveljaviti bistveno decentralizacijo, to je prenesti vrsto pristojnosti na obstoječe sindikalne odbore, kar v polni meri dovoljuje statut Zveze sindikatov Jugoslavije — in še posebej to narekuje intenzivne priprave za uvedbo ekonomskih enot v podjetju. Te pristojnosti morajo biti tako obče družbenopolitične kot materialne in skratka, sindikalni odbori se morajo v polni meri osamosvojiti pri reševanju nalog, ki stoje pred posameznimi rudniškimi obrati.

Sindikalna podružnica pa naj bo tisti iniciator in regulator

latorskega dela in življenja na rudniških obratih v Trbovljah, ki vzporedno tudi usmerja sindikalne odbore na obravnavo problemov v skladu z interesi podjetja kot celote, po drugi strani jih pa mora seznanjati s problemi in nalogami v okviru komun.

Druga pomembna naloga, kateri je bil tudi dan poseben poudarek na običnem zboru, je nadaljnja krepitev organov samoupravljanja. Bljužnje volitve delavskega sveta na rudniku in obratnega delavskega sveta na jamskem obratu Trbovlje narekujejo sindikalni podružnici, da bo s poročilom o delu DS v pretekli mandatni dobi temeljito seznanjala celotni delovni kolektiv, ne toliko s številkami iz poslovnega poročila, ampak z družbenopolitičnim vlogom, ki so jo organi samouprave odigrali v preteklem delovnem obdobju.

Vzporedno s tem pa mora sindikalna organizacija razviti posebno aktivnost delovnega kolektiva za formiranje nadaljnjih obratnih delavskih svetov v ostalih ekonomskih

UREDITEV DONAVE V DJERDAPU

Sesto zasedanje mešane romunsko-jugoslovanske komisije, ki je bilo v Bukarešti glede vodenja in koordiniranja del pri ureditvi Donave v Djerdapu, je prineslo kot rezultat nove projekta za raziskovanje Donave. Zastopniki obeh držav so ob tej priložnosti sprejeli tehnično-ekonomski memorandum za ureditev v Djerdapu, ki ga bodo predložili v potrditev jugoslovanski in romunski vladi.

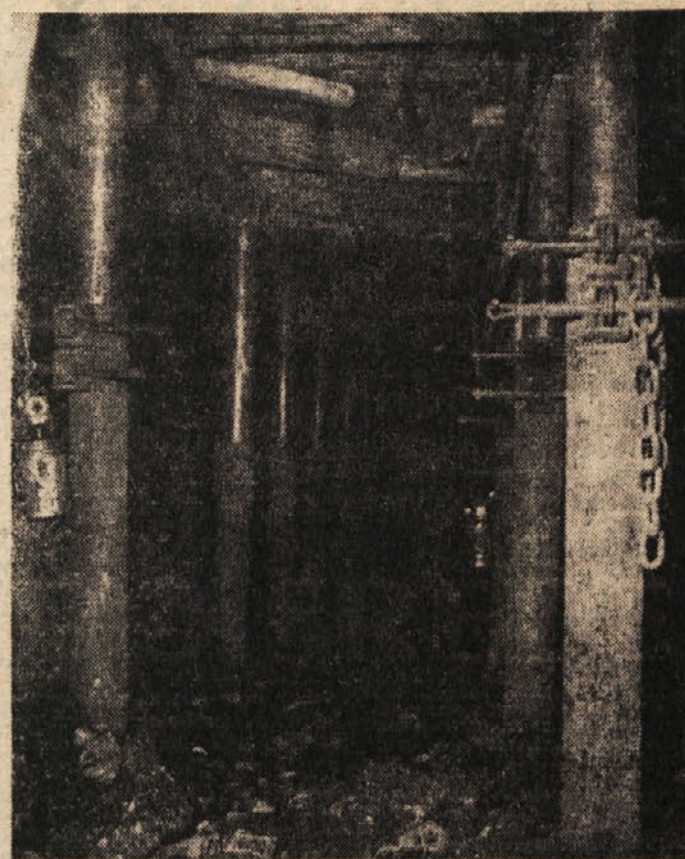
enotah, ki imajo svoje obsežne dokaj precizirano v dosedanjih razpravah o uvedbi ekonomskih enot v podjetju.

Tako razvito delavsko samoupravo bo treba še bolj negovati ter uvesti v prakso, da se preko sindikalne podružnice osrednji ali obratni DS češčeje posvetujejo o pomembnih in tudi manj značilnih problemih s člani kolektiva. Sele na podlagi takih razprav naj bi potem sklepali organi samoupravljanja ali pa tudi sindikalna podružnica.

Utemeljena je bila tudi težnja, da se čimprej uvede v prakso delovanje ekonomske enote v podjetju kot posebna oblika delitve dohodka znotraj podjetja, za kar se v polni meri zavzemajo sindikati. Tudi v sistemu nagrajevanja bo treba iskati nadaljnje izpopolnitve, o čemer je še posebej stekla beseda na širšem skupnem posvetu o uvedbi ekonomskih enot in nagrajevanju po enoti proizvoda. Za hitrejšo in popolnejšo uvedbo, teh obračunskih elementov pa bodo morale sindikalna podružnica in njeni odbori na obratih bolj konkretno in energično poseči v razpravo o izboljšanju in izpopolnjevanju organizacije dela in poslovanja, katere slabosti so se pokazale že takoj ob prvih razpravah o uvedbi ekonomskih enot. Sindikalna podružnica mora dati trdno podporo UO podjetja v njegovi zahtevi za ureditev vrste služb v podjetju.

Ostale naloge sindikalne podružnice rudnika v Trbovljah niso niti najmanj manj važne od navedenih, vendar obseg le-teh nujno vpliva tudi na ostale ter jih spravlja v ospredje. Brez teh delo sindikatov tudi ne bi bilo popolno. Skrb za človeka se bo še bolj odrazila v koordiniranem delu sindikalne podružnice in DS v kadrovsko-socialni službi, ki jo je nujno potrebno izoblikovati in ustanoviti. Njena naloga bo skrb za zaposlenega, za HTZ, za oddih, za zdravstveno preventivo izobrazbo članov kolektiva itd.

O proizvodnih nalogah rudnika nismo hoteli pisati sprico tega, ker je to eno izmed posebnih uspešnih področij uveljavljanja trboveljskih rudarjev pri pravočasnosti oziroma tudi predčasnih izvršitvi njihovih gospodarskih nalog vseh 15 let po osvojitvi, katero praznijo delovni kolektiv vsako leto z novimi proizvodnimi zmaganji.

ZELEZNE JAMSKÉ STOLKE — IZDELEK STT, KI SE VEDNO BOLJ UVELJAVLJAJO

ZA ZNIŽANJE NEZGOD

Okrajni zavod za soc. zavarovanje v Ljubljani skupno z Okrajnim sindikalnim svetom istotam ter z Okrajnim svetom za delo pri OLO Ljubljana že več let dodeljuje nagrade gospodarskim organizacijam za uspehe pri znižanju delovnih nezgod.

Tako je bilo v letu 1957 nagrajenih 12 podjetij, v letu 1958 25, v letu 1959 15 in letos, to je že četrto, 21 gospodarskih organizacij. Te so prejemale denarne nagrade.

V 21 nagrajenih podjetjih so znižali število nesreč pri delu oz. je prejel le-te naslednji: V letu 1958 je bilo zaposlenih v teh podjetjih 14.713 in je bilo lahkih nesreč 1.472; v letu 1959 je bilo zaposlenih 15.396, lahkih nesreč pa 1.223; v letu 1958 je bilo hujših nesreč v omenjenih podjetjih 269, v letu 1959 pa 169; v letu 1958 je bilo smrtnih nesreč 2, v letu 1959 pa 1 smrtna nesreča.

Pogostost na 100 zaposlenih je v letu 1958 znašala 11,8 odstotka, v letu 1959 pa 9 odstotkov.

Na poti na delo je bilo v letu 1958 269 nezgod, v letu 1959 pa 225.

V letu 1958 je bilo izgubljenih delovnih dni zaradi nezgod 21.515, v letu 1959 pa 16.728 ali za 22,3 odstotka manj.

Zaradi izvenobratnih nezgod je bilo leta 1958 izgubljenih dni 4.740, leta 1959 pa 4.595.

Na podlagi gornjih podatkov je razvidno, da so gospodarske organizacije dosegle uspeh pri znižanju delovnih nezgod, če pri tem upoštevamo, da je število zaposlenih v teh podjetjih poraslo za 683.

Na drugi strani so pa na razpolago podatki, da so delavski sveti nagrajenih podjetij 111-krat razpravliali o higijensko-tehnični zaščiti v podjetju, medtem ko so sindikalne organizacije oz. njihovi odbori obravnavali na sejah HTZ 75-krat. Prav tako so nagrajene gospodarske organizacije razpravljale o izboljšanju HTZ pred celotnim kolektivom 57-krat. Nadalje so ta podjetja za izboljšanje HTZ oz. za nakup ustreznih pripomočkov vložila preko 137 milijonov dinarjev. V nagrajenih podjetjih pride povprečno na 1 zaposlenega vloženi finančni sredstev 8.900 din.

Okrajni zavod za soc. zavarovanje v Ljubljani je v ta namen na slavnostni način razdelil denarne nagrade v skupnem znesku 1.350.000 din. Ta znesek so prejeli delavski sveti nagrajenih podjetij kot priznanje za prizadevanje pri izboljšanju HTZ v podjetjih in znižanju delovnih nezgod.

S SEJE OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA TRBOVLJE

Pred sprejetjem družbenega plana

V četrtek, 21. aprila, je bila zadnja seja obeh zborov občinskega ljudskega odbora v Trbovljah pred sprejetjem občinskega družbenega plana in proračuna za leto 1960. Na tej seji sta oba zbora razpravljala o določitvi dela najemnin za poslovne prostore v stanovanjski hiši, ki je v družbenem upravljanju, ki se vplavljuje v občinski sklad za zidanje stanovanjskih hiš. Nadalje so odborniki na tem zasedanju potrdili statute stanovanjskih skupnosti »Zasavje Center« in »Trbovlje II«.

Na seji so odobrili več posojil iz investicijskega družbenega sklada: podjetju »Vitaminka« v Trbovljah za nakup tovornega avtomobila; kratkoročno posojilo za dograditev osemletke v Trbovljah; dano je bilo poročilo za investicijsko posojilo za obratna sredstva podjetju »Elektro-Standard« Trbovlje ter investicijskemu biroju v Trbovljah. Odobreno je bilo poročilo za investicijsko posojilo Pekarni in slaščičarni v Trbovljah za nakup poltovornega avtomobila za prevoz kruha, nadalje o največji posojila iz občinskega družbenega investicijskega sklada za opremo ladje »Trbovlje« v višini 5 milijonov dinarjev.

Precej obširna razprava je bila o odpravi sklada občinskega ljudskega odbora o regredu KZ Trbovlje za povečan odkup domačega mleka, vendar v tem vprašanju niso prišli do soglasja; imenovali so posebno komisijo, ki bo to vprašanje ponovno proučila in na drugi seji poročala.

Investicijskemu biroju v Trbovljah so izdali odločbo o razširitvi predmeta poslovanja. Investicijski biro je sedaj registriran, da sestavlja investicijske programe, izdeluje projekte, proučuje organizacijo gospodarskih podjetij in sestavlja predloge za izboljšanje organizacije ter opravlja tudi druge intelektualne storitve. — Po sklepu delavskega sveta je podjetje prosilo za odobritev razširitve poslovanja, tako da bi dejavnost podjetja bila: Investicijski biro v Trbovljah izdeluje investicijske programe, gradbene, rudarske in druge projekte, projektira in konstruira indu-

strijske naprave, opravlja tehniške meritve, proučuje organizacijo gospodarskih podjetij in sestavlja predloge za racionalizacijo poslovanja ter opravlja druge intelektualne storitve.

Oba zbora sta sprejela odločbo o razširitvi poslovanja Investicijskega biroja v Trbovljah.

Na seji občinskega zbora so obravnavali samo eno točko ter sprejeli odlok o razpisu na domestnih volitev za odbornika občinskega ljudskega odbora v 23. volilni enoti. Mandat odbornika Mineta Kužnika je prenehal z njegovo smrtjo 13. aprila 1960. — Ob

priliku seje so odborniki obeh zborov z enominutnim molkom počastili spomin pokojnega odbornika Mineta Kužnika.

Na skupščini so nato imenovali vršila dolžnosti direktorja ter ter člane upravnega odbora občinskega sklada za zidanje stanovanjskih hiš. Imenovanih je bilo več komisij: komisija za popis kmetijskih gospodarstev v Jugoslaviji v letu 1960, cenilna komisija za nacionalizacijo stavb in zemljišč ter komisija za odlikovanje. Prav tako je bil imenovan gradbeni odbor za gradnjo Zdravstvenega doma v Trbovljah.

POMLAD NA SEVERU

(Drabci iz popotne beležnice)

Doma so že dehteli češnjevi cvetovi, ko sem lahko utrjala šele pravkar razcveteli list bele breze.

Bila je tudi to pomlad, njen prvi dih, tam gori visoko na Severu v deželi Šumari. Skromna in brstenja, a bujna v srcih ljudi, vedra in sproščena. Češnjevi cvetovi ne poznajo. O njih sem sanjala le jaz in v mislih potovala sem domaćih travnikih. Zelela sem natrpati pomladnega cvetja, prav v tistih dneh, ko je prišlo pismo, da je pomlad prebršno prišla v aleje mojega drugega mesta.

Prav v tistih dneh pred prvim majem sem bila v Helsinkih. Oskrbeli so me s programom in sem pridno ogledovala šole, domove, otroška igrišča, vrte ter nabirala izkušnje o delu vseh komunističnih organizacij in ustanov, ki se ukvarjajo s socialnovarstvenimi vprašanji.

Na zadnji aprilski dan so se pa ulice Helsinkov spremenile — čez noč. Mesto je postalo izredno živahno že v dopoldanskih urah. Na njih je bil prav sejem balončkov. Prodajalci so jih navezali v velikanse svežnje, vseh mogočih barv in oblik, s katerimi se je veter lahko igral in si še kakšnega privoščil. Obloženi z balončki, šopki cvetja, čeprav iz cvetličarn, s katerimi bodo šli na obisk k prijateljem, in polnimi cekarji dobrot za prvomajski izlet, so hiteli ljudje v vse smeri.

Prvi maj imenujejo Finci »Vappupäivä«. Praznujejo ga kot nekaj ljudski praznik, ki jim pomeni pomlad. V njega so vnesli mnogo razpoloženja, skorajda karnevalskega in nagačivo pomladnega. Vsaj tako pripovedujejo za ta praznik namenjene pesmi.

V Helsinkih si študentje na večer pred praznikom privoščijo sivozvrsten spektakl, ki ima že tradicijo. Na kip »Havis-Amanda«, ki stoji na mestnem trgu na visokem podstavku in ognjemetu vodnih curkov, junak večera spleta za na kip in natakne boginji študentsko čeplco na glavo.

Tudi »doma« v Viitakivi (mednarodni kolegij je bil takrat moje domovanje) je bilo vse nared za praznovanje, ko sem se vrnila na večer pred praznikom iz Helsinkov. Zal študentskemu razpoloženju nisem mogla priprave delavske organizacije. »Naši« študentje iz kolegija so pripravili vesel program. Karnevalski kostumi niso manjkali. Naslednji dan pa na izlet, krajši ali daljši — po volji. Domačini so bili še izdelovalci pižame, nekaj dni prej pripravljene, ki se imenuje »sima«. Je to posebna prvomajska pižama, narejena iz vode, v katero se doda limona, beli in rjavi sladkor, malo hmelja, in se segreje do zavretja. Nato se pa doda še malo kvasa in ohlajena pižama se s peščico rozin napolni v steklenice. Čez dva dni, ko je »zrela«, je to prav izvrstna brezalkoholna pižama. Sicer bi pa »simo« kar zamenjala za našo koko.

S »simo«, kanglicami za kuhanje kave, skodelicami in vsemi drugimi potrebnimi nam je nekaj izmed nas odšlo na pohod ter smo si na konci rebr priroščili dopoldanske kave. Naj mimo grede povem, da je »rava kava« že kar neke vrste ljudska pižama tam gori na Severu. Tudi Finci je spleto velikanse količine. Na srečo je

precej »tanka«, saj drugače ne vem, kako bi bilo z njihovimi srci.

V Viitakivi smo tako odprli sezono nedeljskih izletov in večerov ob tabornem ognju. Sneg je zginit za to leto (včasih še v maju pokriva zemljo) in lipe okrog našega doma, prav pod okenskimi stekli, so bile vsak dan bolj in bolj zelene. Ze tja sredi maja je bil gozd poln cvetja, poln dehtečih šmarnic. Se malo, in pod mojim oknom so se v jezeru bohotili beli lokvanji. Tam v drugem, za streljaj oddaljenem, ki je bil kot smaragdni biser skrit pod višavami vejami nežnih brez, pa so se skrivali škerneljni.

Ce pomislim danes nazaj, je bilo vse okrog mene sama pomlad. Čas je ni omejil. Bila je v srcih ljudi, ki sem jih srečala.

Datumi so bili le simbol dogodkov, ne časa.

Morda tudi srečanj! Zapisala bi eno izmed mnogih. Čeprav jih je bilo več in vsako od teh srečanj je bilo po svoje lepo, dragoceno in trajno. Med tečajem smo imeli tudi teden dni počitnic.

HELSINKI — KIP »HAVIS — AMANDA« NA MESTNEM TRGU

Imela sem več vabil in se nisem mogla odločiti, da ne bi užitala svojih finskih soolk. Odločila je nazadnje Sirkka, živahna učiteljica, nekdanji študent poletnih tečajev angleščine. Zela je nekoga iz tujine, da bi vadila malo angleščino.

Tako sem dobila vozno karto za Haapamäki, nekje bolj proti zahodu Finske. Na vlak sem si morala s prsti pomagati, da sem zvedela, katera postaja bo to, kajti moje znanje finščine je bilo takrat še dokaj bomo. Sicer se tudi sedaj ne bi mogla pohvaliti z njo.

Ker so pa Finci pošteni ljudje, res ni bilo nevarnosti, da me potegnejo za nos. Nekaj potnik mi je celo povedal veliko novico — pil je v Finski kupljeno jugoslovansko vino (naš rizling) in se na vdušil zanj. Rekel je, da bo zares bolje piti dobra vina kot slabo in močno žganje, ki napravi Fince precej glavo-bola.

Sirkka me je pričakala s svojo prijateljico, tudi učiteljico. V njenem sodobnem, a enostavnem stanovanju, v uč-

Sicer pa to niti ni bilo važno. Nekje je v njihovem stanovanju — brez razkošja, bilo velikansko srčno bogastvo. Tega sem čutila. Opisati ga ne bi znala. Ko sem se poslavljala, se mi je zazdelo, da se poslavljam od prijateljev, ki jih poznam že vrsto let in smo se srečavali vsak dan.

V imenu vseh, ki so mi bili dragi na tej dolgi, neznanji poti po tujini, je Esko napisala: »Del tebe bo z nami, tudi ko boš odšla, ko boš z novimi ljudmi in novimi doživetji. Čas in razdalja teh vezi ne moreta uničiti.«

Njih je bilo več! Bila sta še Kalle in Sauli ter Piki in Jorma, in še tisti, ki sem jih brezimne srečala na široki cesti Severa.

Pomlad njihovih src, toplih in ljudskih, sem prinesla s seboj. Njih prisotnost mi je blizu v teh pomladnih dneh, ko trgam češnjeve cvet spet na domačem travniku in se korak umirja v aleji meni drugega mesta.

Boža Smagur

Tedenska kronika

V znamenju pravega aprila smo zadnji teden preživel. Vsak dan smo redno enkrat dež imeli. V šoli glasbeni so štiri prireditve dali kjer so nastopili veliki in mali, pa še Ljubljancane so v gosteh imeli, ki so, pred malo publike, aplavz poželi. V koprodukciji so pevke iz Zasavja in pevci z Dola nam koncert zapeli, a Slavčki z Zorjo so še enkrat s Tremerskim duktatom šolarje ogreli. V kinu je pariški cirkus gostoval, a ob gledanju spominov iz Italije, je marsikdo načrte za dopust si že smoval. Ta teden nam naslov prvakinja okraja v strojepisju je Slavi z občine priborila, a na igriščih vseh so prvomajska sindikalna, športna tekmovanja se vršila. Naš brcar, ki v ligi se bojuje, je to nedeljo šel na tuje. Baje z Branikom se prav dobro je boril in bi, ob malo več pazljivosti še točko si lahko dobil. Rokometarji so v Ljubljano potovali in bi odlično lekcijo Odradu lahko dali, če ne bi s smolo ali goljufijo v zadnjem hipu tekmo izgubili. No ja, za zdaj naj nam bo v tolažbo, da so protest pri Zvezi vložili. Košarkarji so v Ljubljano v Moste šli to nedeljo v goste. Koše so jim napolnili, z zmago se domov vrnili. Vsi delavski so sveti v tednu tem sklenili, da bodo prave viške razdelili. Tako je prav, smo vsi delali, da bomo lepše praznik dela praznovali.

Pi

RDEČI NAGELJ

JOSIP GAZI

Ravnatelj šole, stari režimovec gospod Jovanović je sedel za mizo, potegnil iz čepa spisek in nas začel klicati po imenih. Na mizi je bila velika čaša s šopkom rdečih nageljnov. Jovanović je nenadoma umolknil. Kot hipnotiziran je dolgo buljil v ognjeno čašo pred sabo. Nato je planil. Streljaje z očmi izpod velikih osivelih obrvi je vpil s srditim glasom nad vajenciškimi »b« razredom:

— Komunistična žrebeta. Rdeči telčki... Jaz bom bom pokazal...

Temeljito je rezal s svojimi velikimi očmi najprej one v prvih vrstah šolskih klopi, nato pa je urno in brez besed šinil od klopi do klopi, išoč »velikega krivca«, ki je okrasil mizo z nageljni.

— Zdaj nam pa mati pomagaj! — so majali z glavno nekateri vajenci. Jovanović je nehal streljati v deške punčke in motriti obraze, ki so mu resno in uporno odgovarjali. Kot hladni zimski veter, ki reže skozi vajeniške plašče, je odvihral po razredu. Ah! — se je nazadnje udaril po čelu in rekel na glas. — Saj to je cela zarota. Opazil je, kako v gumbicah vseh vajencev žare kakor majhni ogenjčki rdeči nageljni. Rdeči nageljni — vroči kot vajeniška srca! Poleg tega je opazil, da na vsakem oknu stojita prekrizani po dve rdeči papirnati zastavici.

Dolgi beli prsti so se krčili nad šopkom rdečih nageljnov. Soplek je zletel k peti in tišino je prerezal žvenket razbite čaše. Pod velikimi stopali gospoda Jovanovića so se znašle zmečkane rdeče zastave.

— Tako! — je zamrmral, gladeč si svoje velike in osivlele naredniške brke. — Zdaj pa bom obračunal z vami, objestneži rdeči...

— Jakovljevič Josip! — je zavpil prvega učenca v prvi klopi. — Smeš ta svoj komunistični nagelj in mi ga prinesi sem. Jakovljevič je bil čevljarček majhne rasti z velikimi valovitimi lasmi in visokim čelom. Vstal je kot obsojenec. Najprej je prestrašeno pogledal ravnatelja, nato

šolo. Tudi mi, vajenci, zahtevamo nedeljski počitek, je bilo rečeno v pismu, ki ga je podpisalo 300 vajencev.

Izbran je bil stavkovni odbor, v katerem sem bil tudi jaz. Odbor je v polnem številu prišel pred učiteljski zbor. Mene so določili, da izročim gospodu ravnatelju spomenico, ker sem bil dober učenec, ker nisem nikoli izostal od pouka in ker sem dajal v šoli vedno zgled lepega vedenja. Seveda, ravnatelj ni hotel spustiti v sejo nobeno celotnega odbora, ampak samo enega člana. Ker sem imel spomenico v rokah jaz, sem se na pamet naučil nekaj fraz, ki sem jih moral reči ob izročitvi spomenice, in tovariši so me porinili v sejo s sobo. Pri tem sem se ob povišku praga spotaknil in skoraj padel. Bilo mi je strašno neprijetno. Pot me je obilil in najbrž sem bil zelo blede. Učitelji so me pogledali vprašujoče in sočutno, gospod ravnatelj pa prav tako kot zdaj; porogljivo in cinično.

Vseeno sem mu izročil »vajeniški memorandum« in junaško zdeklamiral naše sporočilo, v katerem je bila grožnja, da bodo pričeli vsi vajeniški razredi a, b in c stavkati, če se takoj ne prično pogajanja s stavkovnim odborom.

— S kom naj se pogajam! — se je zadržal name ravnatelj. — S tabo, rumenokljuncem... Česa vsega si še ne bodo dovolili ti smrkolini? — se je jezno obrnil k učiteljem.

Učitelji so skomignili z rameni. V duši so se veselili akcije vajencev, ker bi njihov uspeh in srečen konec prinesel tudi njim zatele nedeljski počitek. Samo učitelj Uzelac je zamrmral:

— Otroci imajo prav...

To je tudi mene opogumilo.

— Kaj naj odgovorim svojim tovarišem? — sem zaupljivo in prijateljsko vprašal ravnatelja. To ga je silno razkačilo. Namesto odgovora je zamahnil s svojo levo roko — verjetno je bil levičnik — z na-

trgal s prsi rdeče nageljne ter delil pri tem levo in desno klofute.

Tedaj je napolnil razred top somrak. Eden izmed vajencev je skočil k stikalu in ugasnil luč. Se tisti hip se je kakor po dogovoru pričel divji, nepovezan krik:

— Bij ga! Udari ga! Udari ga!

Preden sem mogel dojeti, za kaj gre, me je prevzel strah zaradi ostrine, kričanja in mraza. Čulo se je žvenketanje stekla. Nekdo je gazil po razbiti čaši. Klopi so se prevračale, vajenci so skakali po njih. Nekdo je z učiteljsko mizo zabarikadiriral vrata. Od povsod je prihajalo kričanje. Kot da so vsi podivjali. Tudi sam sem sledil zgledu drugih.

Tolkel sem z risalno desko po klopi in se zvijal od kričanja in brezumnem srdu: — Sramota! Vi ste žandar, ne učitelj...

Kje je bil gospod Jovanović? Morda nihče ni vedel tega. Najbrž ga je zajela panika. Morda se je skrila za tablo ali zidano petjo. Gotovo ga je naše kričanje zelo prestrašilo. Nenadoma tema je bila zanj pravo presenečenje. Morda so ga vajenci,

okoriščajot se z mrakom, dejansko napadli. Nihče ni nikoli priznal tega. Tako daleč se ne bi nihče izmed nas spustil. Vsi so bili dobri dečki, čeprav globoko užaljeni in ponižani zaradi njegovega gospodovskega postopka. Naenkrat se je na oknu pojavila njegova silhueta. Kričel je dvignil roke kvišku:

— Na pomoč, ubili me bodo!

Toda nikogar ni bilo ob njem. Verjetno nihče ni mislil na to, da ga dejansko napade. Zato se mu je pričel ves razred porogljivo smejati. Slišali so se hreščeči vajeniški glasovi:

— Strli vas bomo z ognjem in mečem!

Ravnatelj je verjetno dobil pretres živcev, ker je nenehno kričal: »Ubili me bodo!«

Naenkrat mi ga je postalo žal. Prerinil sem se do vrat in prižgal luč. Svetloba ga je osvetlila in še bolj prestrašila.

— Ua! Ua! — se je drl nanj razred.

Ko je zagledal zabarikadirana vrata, se je hitro zbral. Naglo je povlekel k oknu šolsko klop in z njenega sedeža skočil skozi

okno na ulico. Okénske šipe so se žvenketaje razletele na koščke.

Vsi smo pohiteli k oknom. Eden izmed vajencev je vrgel za ravnateljem njegov polcilinder in dežnik. Prav v tem trenutku se je dvignil s pločnika. Pobral je dežnik in klobuk, kričel: »Ubili me bodo!«

Pred šolo so se začeli zbirati ljudje. Tedaj je umolknil in odšel z dostojanstvenim in trdim korakom po ulici. Po nekaj korakih se je obrnil in pogledal proti nam. Z robcem si je obrisal obraz in roke. Dostojanstveno si je poveznil polcilinder na glavo in nekajkrat preteče zamahnil z dežnikom po zraku. Bil je premagan.

— Zivel 1. maj! Ne damo svojega rdečega nageljna! — smo v en glas, kakor v zboru kričali z odprtih oken za njim. Vsi smo verjeli, da gre prijaviti dogodek na policijo. A tega ni storil. Zaradi naših vzklikov »Zivel 1. maj!« je prišla policija sama. Toda v šoli takrat ni bilo nobenega vajenca več.

Odlomek iz knjige

»Z obrazom proti viharju«

Razvaline pripovedujejo

»Pet milj od Ljubljane, na Kranjskem, leži grad Kolobrat, ki se po kranjsko Kolovrat izgovarja. Stoji na kamniti vzpetini in je videti kot kolovrat. Od tod je tudi dobil svoje ime. Je zelo star grad. Obdajajo ga visoki hribi z drevjem...« (J. W. Valvazor, 11. zvezek)

Sonce je že davno zašlo za goro, razvaline davnega gradu so pa še vedno stale ponosno, ponosno kot pred stoletji. In ko sem se usedel v njihovo senco, so mi skrivnostno šepetale o svoji preteklosti.

Nekoč — vsaka stara zgodba se tako začne — bilo je pred več stoletji, je tudi v nas kipel življenje, ljubezen in sovražstvo, veselje in žalost. Ne bomo ti pripovedovali o svojih lastnih, grofih, von Kolovrat (ime ti pove, da so bili slovenskega rodu), grofih Ramschüssel ali o grofu Adamu Dinzu, niti o svojem propadanju. Predolga zgodbe bi to bile in vsega se niti dobro ne spominjamo. Rade bi ti le naročile, da poveš vsem tistim, ki ljubijo mir in lepoto, naj nas obiščejo. Vsega bodo našli v moji okolici dovolj. Vasi Kolovrat nam dela družino že iz mladih dni. Tuji so jo imenovali Ober Kolovrat, domačini pa Guražne Kolovrat. Njemi ljudje so zelo prijazni.

Redkokdaj nas obišče, in kadar se to zgodi, smo prav veseli. Ne maramo pa tistih, ki kršijo naše zidove in mečejo kamenje v globino. Vsem tem povej, da je vsak arhitektonski frangment, vsako staro znamenje tudi majše vrednosti, zvezano z zgodovino kraja in dežele, je donos k obogatitvi, k poeziji in dostojanstvu dežele. Tujec, ki si jo ogleduje in si jo skuša predložiti, hoče objeti vse — tudi zgodovinske elemente. Naši nekdanji prebivalci so odšli, nič ni ostalo za njimi in mogoče nas bo doletela ista usoda, čeprav smo spomenik davne preteklosti, in z nami boste izgubili dragocen drobec iz časov vaših praprabab in dedov. Kaj bodo rekli vaši potomci...? Povej vsem tistim, ki bodo poleteli prihajali na dopust v Izlaške toplice, naj nas obiščejo. Sprehod po dolini Medije jim bo ostal dolgo v spominu. Tu bodo našli mir in lepoto, ki sta današnjemu človeku tako potrebna. Rade bi, da bi v velikem življenju, ki teče okoli nas, našle tudi me svoje skromno mesto...

Ko sem se spuščal po dolini navzdol, sem se še enkrat ozrl na drevo, ki raste iz razvalin in osem oken me je nene pozdravljalo.

Nanni je bil ves mračen in umazan od olja in olin, ki so začele preti, pa ga Marička kratko in malo ni marala — a mati jo je pred ognjem zgrabila za lase in ji rekla med zobmi:

GIOVANNI VERGA PINA

Bila je velika in suha, le napete in bujne prsi temnolask je imela, in vendar ni bila več mlada. Bila je blede, kakor da se po njej vedno pase malarija, na tej bledeci pa dvojne velikih oči ter sveže in rdeče ustnice, ki so človeka kar požirale.

V vasi so ji pravili »Psica«, ker ni bila nikoli sita — ničesar. Zenske so se križale, kadar so videle, da gre mimo, sama samcata, s potepuško in previdno hojo sestradane volkulje. Z rdečimi ustnicami je, kot bi trenil, izsela pamet njihovih otrok in mož, ter jih potegnila za svojim ktlom, samo da jih je pogledala s svojimi sestradanimi očmi, pa če bi bili pred oltarjem same Sv. Agripine. Na srečo pa Psice nikoli ni bilo v cerkev, ne za veliko noč, ne za božič, ne k maši ne k spovedi. Oče Angelik pri Mariji z Jezusom, pravi služabnik božji, je bil zaradi nje pogubil dušo.

Marička pa, ubožica, dobro in vrlo dekle, je skrivaj jokala, ker je bila hči Psice in je ne bi nihče maral za ženo, čeprav bi imela lepo balo v skrinji in kos dobre zemlje na soncu, kakor vsa druga dekleta iz vasi.

Nekoč se je Psica zaljubila v zalega fanta, ki se je bil vrnil od vojakov in sta skupaj kosila seno na notarijevih travnikih; a zaljublila prav zares, se pravi tako, da čutiš, kako ti pod barhantom života žari meso, in če mu pogledaš v oči, te začneja, kakor dobi v dolini v vročih junijskih dneh. Toda on je, sklonjen nad redmi, kar naprej mirno kosil in jo vpraševal: »Kaj pa vam je, nuna Pina?« — Na širni poljih, kjer je bilo slišati le prasket črčkov in je sonce pripekalo navpič, je Psica razmetavala red za redjo, kup za kupom, ne da bi se količikaj utrudila, ne da bi se za hip zavrnila, ne da bi nastavila steklenico na usta, le da je bila ves čas za petami Nanniju, ki je kosil ter jo zdaj pa zdaj poprašal:

»Kaj bi radi, nuna Psica?«

Nekega večera, ko so možki, utrujeni od dolgega dne, dremali na skednju, in so po širokem, temnem polju zavijali psi, mu je povedala: »Rada te imam! Tebe, ki si lep kakor sonce in sladek kakor med. Tebe hočem!«

»Jaz pa bi rad vašo hčerko, ki je še dekle,« je smeje se odvrnil Nanni. Psica si je z rokami segla v lase, se popraskala po sencih, ni rekla ne bes ne mev in odšla ter se ni več pokazala na skednju. Toda oktobra, ko so stiskali olje, sta se z Nannijem spet videla; delal je blizu njene hiše, pa od skrapanja stiskalnice vso noč ni mogla spati.

»Vzemi vrečo oljke, je dejala hčeri, in pojdi z menoj!«

Nanni je s strgalom potiskal olive pod kamnom in kričal: »Hi!« nad mulo, da se ne bi ustavila. »Hočeš mojo hčer Maričko?« ga je vprašala nuna Pina. — »Kaj pa bo dobila za doto, vaša Marička?« je odvrnil Nanni. — »Tisto, kar je podedovala po očetu, jaz pa pridam svojo hišo; zame bo dosti, če mi pustita kot v kuhinji, da tja odložim svojo slamnjako.« — »Če je tako, potem se o božič lahko zmenimo,« je dejal Nanni.

Nanni je bil ves mračen in umazan od olja in olin, ki so začele preti, pa ga Marička kratko in malo ni marala — a mati jo je pred ognjem zgrabila za lase in ji rekla med zobmi:

»Če ga ne vzameš, te ubijem!«

S Psico nekaj ni bilo v redu, ljudje so govorili: »Ko se hudič postara, gre za puščavnik.« — Nič več ni hodila sem ter tja; nič več ni posedala pred vrati s tistimi očmi obsedenca. Kadar se mu je s temi očmi zagledala v obraz, se je njen zet zasmel, potegnil ven svetinjoč Marijine družbe in se pokržil. Marička je ostajala doma in dojala otroke, njena mati pa je z možki hodila na dno, prav kakor kak možki, plela, okopavala, varovala živino, obrezovala trte, naj je bil januar in je pihal severozahodnik, ali pa avgust in jug, ko so muhe kinkale z glavami, možki pa so na trebuhu ležali zraven vetrobrana. Po Marijinem zvonjenju, ko je doma ženska, ki nekaj na poštenje da, je bila nuna Pina edina živa duša, ki so jo videli bloditi po poljih, po razjarjenem kamenju ozkih steza, med ožganimi strnišči neizmeren polj, izgubljačih se v sopolci tam daleč proti oblačni Etni, kjer je nebo tiščalo na obzorje.

»Zbudi se!« — je dejala Psica Nanniju, ki

je z glavo med rokami spal v jarku zraven zaprašene žive meje. »Zbudi se, prinesla sem ti vina, da si osvežiš grlo!«

Nanni je na pol buđen, na pol speč na široko odprl krmežljave oči in jo ugledal tik nad seboj blede, s prebujnimi prsmi, z očmi, črnimi kakor oglje, pa je omahovaje stegnil roke.

»Ne, ženska, ki nekaj na poštenje da, je po Marijinem zvonjenju doma,« je zalhtel Nanni in spet zari obraz med suho travo jarka, čisto na dno, in segel z nohti v lase. »Pojdite, pojdite, ne hodite več na skedenj.«

In zares je Psica odšla, popravila si je bujne kodre, z očmi, črnimi kakor oglje, gledala naravnost predse na svoje stopinje po strnišču.

Toda na gumno je še prihajala in Nanni ji ničesar ni rekel. Kadar je kmalu po Marijinem zvonjenju ni bilo, jo je ves poten v obraz celo hodil čakati na vrh bele in zapuščene steze, nato pa si je z rokami segel v lase in ponavljal:

»Pojdite, pojdite! Ne hodite več na skedenj!«

Marička je jokala noč in dan, v mater po je — na svetu kakor psica — uprla od solz in ljubosumnosti žareče oči, ki je videla kako blede in tiha se vsakokrat vrača s polja.

»Prekleta!« je govorila. »Mama, prekleta!«

»Molči!«

»Šla bom k brigadirju, šla!«

»Kar pojd!«

In zares je šla, z otroki okoli vratu, ne do bi se česa bala, ne da bi potočila eno samo solzo, kakor da je ob pamet. Sedaj je namreč tudi sama rada imela moža, ki so ji ga, od godnih oljk mastnega in umazanega, dali na silo.

Brigadir je dal poklicati Nannija; grozil mu je celo z juto in vislicami. Nanni je začel ihteti in si počiti lase; nič ni tajil, nič se ni skušal opravičevati:

»Skusa me,« je pravil, »sam hudič me skuša.«

Vrgel se je k brigadirju k nogam in ga prosil, naj ga pošljejo v ječo. »Zaboga, gospod brigadir, rešite me tega pekla, ubijte me, zaprite me v ječo; ne pustite, da bi jo še kdaj videl, nikdar, nikoli več!«

»Ne!« — pa je dejala brigadirju Psica. »Zgovorila sem si kot v kuhinji, da tam spim, ko sem mi dala za doto svojo hišo. Hiša je moja. Nočem stran.«

Malo zatem je Nannija brcnila mula v prsi. Kazalo je, da bo umrl, a župnik je dejal, da ne bo prišel z zadnjo popotnico, če Psica ne odide iz hiše. Psica je odšla, njen zet pa se je tedaj lahko pripravil, da tudi sam odide kot dober kristjan. Spovedal se je in dal obhajati s tolikšnimi znamenji kesanja in skrušenosti, da so ob postelji umirajočega jokali vsi sosedje in vsi, ki jih je tja prignala radovednost. In bolne bi bilo zanj, ki bi bil umrl tisti dan, preden se je hudič vrnil in ga spet skušal ter se ozdravljemu Nanniju zapil v dušo in telo.

»Pri miru me pustite,« je govoril Psici. »Zaboga, pri miru me pustite! Na svoje oči sem videl smrt! Uboga Marička sama obupuje. Zdaj ve vsa okolica! Kadar vas ne vidim, je boljše za vas in zame...«

Celo oči bi si rad dal iztakniti, da ne bi videl njenih; zakaj kadar so se zapile v njegove, tedaj z bogom zveličanje duše in telesa! Ni več vedel, kaj naj stori, da bi se rešil čara. Plačal je za maše in za verne duše v vica in šel prosit pomoči župnika in brigadirja. Za veliko noč je šel k spovedi in se — za pokoro — javno šest pedit po kolenih plazil in poljubljil tla posvečenega cerkvenega prostora pred cerkvijo, potem pa ji je, ko ga je Psica spet prišla skušati, dejal:

»Čuj! Ne pridite več na skedenj; če boste namreč prišli pome, vas ubijem, kakor je bog v nebesih.«

»Ubij me,« je odvrnila Psica, »saj mi ni nič mar, a brez tebe nočem biti tukaj.«

Ko jo je torej opazil od daleč, sredi zelenih polj, je nehal okopavati vinograd pa je odšel in snel z bresta sekuro. Psica ga je zagledala, kako je prihajal blede in kot obseden s sekuro, lesketajočo se v soncu, a se ni niti za korak umaknila ni navesila oči; šla mu je naproti, s polnim naračanjem rdečega maka in ga požirala s črnimi očmi — »Jo, prokletstvo na vašo dušo,« je zajecjal Nanni.

SVOBODA JE TU — POVSOD JE ODMEVALA PARTIZANSKA PESEMI

pa se je počasi obrnil in objel z očmi ves razred za sabo. Zazdelo se mu je, je pripovedoval pozneje, da so vse oči vajencev, vse oči njegovih tovarišev žarele kot zvezde. Imel je vtis, da vidi same oči, da se mu te oči vedno bolj bližajo, da žare čisto blizu njega, da promičajo v njegovo bistvo, da mu žgejo srce. Zato se je naglo obrnil, se zvrtnal kot sveča in se vzpel na prste, da bi bil višji. Stal je kot goreča bakla in dolgo nepremično gledal ravnatelja, čigar nestrpnost je vedno bolj rasla.

— Ne dam svojega nageljna, — se je odrezal nazadnje z jasnim in razločnim glasom.

Vajencev zraven njega je vstal in rekel: — Tudi jaz ne dam svojega!

Drug za drugim so vstajali tudi drugi dečki. Oh, vsi so ta hip imeli visoka čela in vzravnanе deške prsi. Stali so v šolskih klopeh kot mlade zelene jablane, a oči so se jim iskrale kot sonca in zvezde. Zdelo se je, da je pred njihovimi odločnimi in pogumnimi: »Tudi jaz ne dam svojega!« drhtel tudi gospod ravnatelj. A v njem se je kuhlalo maščevanje. Bil je star radikal, režimovec. Sovražil je te mlade ljudi pred sabo, ker je v njih videl »anarhne elemente«, ki imajo celo po »Obznanje, velikih aretacijah in nasilju še vedno tako odločno vero v komunizem, čeprav se je le-ta po njihovem mnenju zvilj učenjen v težkih verigah ter je za železne rešetkama čakal končnega neposrednega in popolnega svoja. Čakaj, skušal jim bom to razložiti.

— Sedite... Grem preko vašega izzivanja. Zmerjal sem vas... Dobro, šli bomo tudi preko tega. Kaj vi pravzaprav hočete? Pokazati, da ste za 1. maj in njegove pogumne komunistične ideje? Od kod viha ta veler? Iz Rusije, iz dežele komunistične knute in verig... A kdo so ti komunisti? Morilci svetlega ruskega carja in carice in carskih knežev. Tudi našega kralja in njegov presvetli dvor bi komunisti hoteli streti. Pa ne bodo. Kralj jih je že strl. Z ognjem in mečem jih je strl. In vsakdo, kdor se mu zoperstavi, bo strl s ognjem in mečem. Da strl... Zato vam jamčim jaz — pri tem se je gospod Jovanović junaško potkal na prsi.

V tem hipu je stopil predme. Kaj se je dogajalo v moji duši, kaj je razodeval moj obraz, kaj so govorile moje oči? Ne vem. Gospod Jovanović me je opazoval z nekam sadističnim užitek, kakor mačka mačka. Da, nisem se prišel na vrsto, da bi bil tudi sam vstal in mu rekel: »Ne dam svojega nageljna!«, tudi on je imel z mečem še stare račune. 29. aprila minulega leta 1920, prav na dan, ko se je končala ploščna bitka železničarjev, smo pričeli stavkati mi, vukovarski vajenci. Uprli smo se, da bi ob nedeljah hodili v vajeniško

menom, da mi prilepi eno izmed svojih znanih klofut, ki so podirle tudi najmočnejšega vajenca, a sem se pravočasno sklonil in ušel udarcu. Udarec, namenjen meni, je z vso svojo močjo zadell obraz učitelja Kraskega, ki je vrh tega nosil zlato obrobljene naočnike. Klofuta je strahovito odjeknila. Naočniki gospoda Kraskega so mi padli za vrat in mi neopazno spoleteli po plečih za srajco. Pobegnili sem iz seje sobe skupaj z naočniki. Kako sta se sporazumela ravnatelj in učitelj Kraskega nikoli nisem zvedel. Vem samo to, da se je iz sobe dolgo slišal prepirl in hrup. Nato se je vse pomirilo. A nihče ni prišel iz seje sobe. Vsi so iskali naočnike, ki jih ni bilo nikjer. Mi smo nato zapustili šolo in v povorki odšli v Delavski dom. Da imam naočnike za srajco, sem odkril šele zvečer, ko so mi izpadli skozi spodnjice. K sreči se niso razbili...

Da, ravnatelj je imel z menoj stare račune. Kako me je zija! Nisem vedel, kaj se je odigravalo na mojem obrazu in v očeh. Morda sem mislil na zgrešeno klofuto in na naočnike, morda sem se spomnil svojega sladkega smeha, ko so mi naočniki padli iz spodnjice.

— Podlež! Ljudska smet! Ne dam svojega rdečega nageljna, reci, vpij falot — se mi je drl v obraz. Zbal sem se te jeze. Besede so mi udarjale v obraz kakor ledena zrna, a prava nevihta se še ni zllila name. Ravnateljovo izzivanje »Reci, kriči...« je zvonilo v meni z odmevom trme in upora. Prav tako kot vsi tovariši pred menoj sem občutil, da me gleda ves razred, opazuje vsak moj tovariš. Trma me je vedla v upor, čeprav sem vedel, da se bo to zame slabo končalo.

— Ne dam svojega prvomajskega znaka, — sem v kriku vrgel svoj gnev ravnatelj v obraz — ne dam ga! Kaj mi morete? Ne dam ga... Pri tem sem nagnosko se braneč ob obema rokama zakril rdeči nagelj na prsih.

V istem trenutku me je udaril v obraz. Bil je to hladen udarec roke, hladen kakor marmor. V trenutku sem videl, kako se usipajo zvezde iz mojih oči.

Ljubezen in sovražstvo sta lahko tihi, polni strasti. Strastno sem ljubil rdečo barvo, simbol 1. maja. Oh, kaj vse mi je obetala: nov svet v svobodi in lepoti mladost in pesem, srečo pri učenju in delu. Rdeči nagelj, drobn, nežni papirnati cvet, simbol 1. maja, mi je ostal na prsih. Kri iz nosa in ust mi je skozi prste padala nanj. Pomešale so se rdeče barve, a barva moje krvi je bila, kot sem videl naslednji dan, bolj rdeča od nageljnov. Jovanović me je pustil. Slišal sem njegov jezn glas:

— Tudi ti ne daš svojega! Kot furija je šel od mladince do mladince in jim

VSE JE NA OKNIH V TEH DNEH

POMLAD POD ZASAVSKO GORO

LEPO SONČNO VREME IZVABJA IZLETNIKE V NARAVO

Partizanski humor

NEVARNOST

To je bilo v tistih časih, ko so bili Nemci še močni in so napadali partizane tudi v gozdovih... Nekega dne je šteta tolpa osesovcev in gestapovcev iznenada napadla partizansko taborišče. Vsi partizani so se srečno umaknili, samo kuhar je ostal sam pred pobesnelo esesovsko tolpo. Orožja ni imel. Kaj mu je storiti? Naglo je pograbil veliko porcijo, polno ocvirkov in jo zalutal med Nemce, ki so prestrašeni obstali. »Aufpassen! Eine grosse Handgranate!« je tedaj zakričal eden izmed Nemcev, ki se je najprej znašel, in se vrgel na tla. Za njim so se vrgli na tla še ostali Nemci in tiščali glave v zemljo.

Kuhar pa je opazil njihovo zmedo in paniko in jo brž popihal...

JUNAKI

Večja skupina Nemcev se je ponoči odpravila skozi predor nad Narinom. Ko so prišli že precej daleč v predor, se jim je nenadoma nasproti nekaj približalo. Mislile, da so partizani, so začeli Nemci neusmišljeno streljati. Pokalo je in pokalo, in tako čudno odmevalo v predoru, da jih je pok lastnih pušk tako zmešal, da so mislili, da streljajo nanje na sproti prihajajoči partizani. Zato so jo Nemci naglo pobrkali nazaj v vas. Pri prvi hiši

pa so pripovedovali, da se skupine partizanov skrivajo v predoru ter da so le-ti besno streljali nanje.

»Mi pa jim nismo ostali dolžni!« se je nekdo izmed Nemcev še posebej pohvalil. »Tako blizu smo si že bili!« je nadaljeval, »da me je vrag banditski že povohal. Toda jaz sem bil urnejši in sem mu hitro vrnil, ter mu dal tisto, kar je zaslužil. Niti zastokati ni imel več časa! Pri nas, seveda, ni nihče padel!«

Drugi dan se je nekaj vaščanov odpravilo z vozom k predoru, da bi pobrali mrtve partizane in jih dostojno pokopali. V predoru pa so našli samo smogo, ki je bila od nemških krogel vsa prerešetana...

Da, to so bili »junaki!«

HUDOMUŠNI PREDLOG

Bilo je v revirjih. Kadar smo šli proti Hrasniku ali nazaj proti Zagorju smo se zglašili pri naši zaupnici na Lisci, kjer so nas Nemci in raztrganci večkrat čakali v zasedi in sprasovali po nas.

»Kako je, mamica? Je bilo kaj Nemcev tu? sem popražila staro ženo. Čeprav sključena, je hitro dvignila glavo in na pogled vesno predlagala: »Dajte na to!« in hitro hoditi skupaj! Ko pridejo Nemci, vprašujejo po partizanih, ko pridete vi, pa sprašujete po Nemcih. Kdo bi komu mogel ustreči...«

Ko so v eni izmed minulih pomladnih nedelj naši planinci korakali in plesali proti Zasavski gori na svoj letni občni zbor, so ugotavljali, da je že tudi na teh jasah in v gozdovih zaznati pomlad. Čeravno je med zagorsko dolino in vijugastimi soteskami Kandršnice pa Medije skoraj mesec dni razlike v toploti in cvetju v prid Zagorjanom, se je kljub temu tudi že razcevala češnja, zablistal se je v prisojni legi beli cvet črnega trna, kos pa vabi na vse pretege družino v gnezdo. Zaorane so tudi že prve zaplate njiv, z naravo se je pa prebudilo vse, kar je z njo povezano v nikjer napisanem vsako leto ponavljajočem se življenjskem utripu.

Minila je torej zima, čas počitka, ki so ga pa naši ljudje v teh zaselkih izkoristili za razmotrivanje, tuhtanje in po li ono smer, kako bi si uredili lepše življenje v teh breznatih pobočjih, kjer se vsakega kosa kruha drži znojne kaplje.

V Zvauljah nad Mlinšami trpe prašiči radi pomanjkanja dobre vode in vode sploh. Vas stoji na takem bregovitem terenu, da ni nikjer studenca. Za silo so imeli neko napeljavico, ki je pa ob prvih sušah odpovedala. Trpijo ljudje, trpi

živina, niti pomisliti ne smejo kako bi bilo ob požaru. No, vse to so imeli pred očmi, ko so us anavljali vodno skupnost. In sedaj građe združeno rezervoarje, polagajo cevi — pred sabo imajo cilj: še letos bo pritekla v vas voda, ki jo potrebujejo kot kruh. Seveda je bilo treba marsikoga pregovarjati, saj so se v vasi nekateri, ki nimajo elektrike in mogoče tudi vode ne bodo imeli. Eno je pa le: zdrava zamisel večine vaščanov je utrla napredku zanesljivo pot.

VZREJALIŠČE TELET NA MLINŠAH

Nedavno je bil v naši sredi predsednik ObLQ Zagorje tov. Rado Taufar. V prvem delu svojega govora nam je podal sliko razmerja o gospodarskem napredku pred vojno in po njej med našo državo in raznimi evropskimi in prekomorskimi deželami. Iz navedenega smo razvideli, da je v našem kmetijstvu napredek že viden, da pa bo treba napeti vse sile, da se postavljeno načrt v preobrazbi našega kmetijstva na vasi, ki sloni na kooperaciji privatnega sektorja z združnimi ustanovami, uresniči. Nadalje je stekla beseda o zavarovanju kmečkega prebivalstva, pa o osnovanju vzrejalšča za teleta na Mlinšah. Okolica ima namreč primerno krmsno bazo, drugo važno vprašanje bi pa bilo rešeno s tem, da bi naši živinogojci. Ob tej priložnosti so naši živinorejci prinesli nekaj pametnih predlogov. Nekdo je na primer predlagal, da je v naših hlevih tudi nekaj dobrih krav, namreč takih, ki ustrezajo glede mlečnosti in drugih prednosti, ki jih zahtevamo od za plemo sposobnih krav, od katerih bi vzgajali potomstvo. Te krave naj bi zadržala odkupila in od teh vzgajala plemenski zarod. Nadalje so na tem sestanku govorili, da naj bi dala občina nekaj plemenskih krav, ki jih bo nakupila

UŽALJENOST

Na Stajerskem se je prišel javit k partizanom star možiček, ki je po vrhu komaj stal na nogah.

»Kaj pa bi vi, očka?« ga je vprašal komandant.

»I, kaj bi, prišel sem se javit v Titovo vojsko, saj je vendar mobilizacija!«

»Lepo, lepo... Vendar se mi zdi, da ste nekoliko prestari za take reči. Velik napor je pri nas, vi pa tudi v nogah niste čisto dobri, kakor je videti.«

»Presneto ste štemani!« je dejal možiček užaljeno. »Hitler bi me še v garžo vzel...!«

ZAGORCI IN REPUBLIKA

V Zagorju so partizani imeli miting.

Komisar je imel dolg govor, ki je zelo navdušil Zagorce. Na koncu komisar zakliče: »Zagorci, hočete republiko?«

»Hočemo!« zahrume vsi v en glas.

Nato vpraša nekdo: »Jeli, komesaru, a kako se to jede?«

IZVOZ V MAKEDONIJI

Podatki za prvo tromesečje kažejo, da se je izvoz iz Makedonije povečal za približno 18 % v primerjavi s istim razdobjem lani. Skupna vrednost izvoza industrijskih izdelkov je dosegla 1.649,7 milijona dinarjev.

letošnje leto z uvozom, v mlinško plemensko farmo.

KAKO REŠITI NAŠE KMETIJSTVO

Se o marsičem so se na tem sestanku pogovorili naši kmetovalci. Lahko pa rečemo, čim dalje v noč je tekel pogovor s predsednikom občine tembolj so bile misli in besede stvarne. Po vsestranskem razmiselnju in tehtanju položaja naših vasi so možje in žene prihajali do spoznanja, da bo treba v našem kmetijstvu nekaj storiti. Ljudje, posebno mladina, uhajajo v industrijo, v tovarne in rudnike, tisto, kar bo ostalo na zemlji bo pa moralo kmetijsko gospodarstvo olajšati, in to z mehanizacijo ali spremembo poljskih kultur, a vse to v sodelovanju z združeno osnovo. Gre samo za to, kdo bo postavil na trg pred potrošnika boljše, pa cenejše poljske pridelke. Za rešitev te naloge — sedaj še uganke — bo treba močnega sodelovanja.

Ko nas je pozno v noč zapuščal tovariš Rado Taufar, so kmetje izrekli željo, da bi se radi še večkrat z njim pogovorili v tako domačem in prijetnem pogovoru, kajti taki odnosi z našimi predstavniki

oblasti so osnova vsega gospodarskega napredka naših vasi.

MLADINA V ŠOLSKI ZADRUGI

In končno — da ne pozabimo še na mladino. Tudi šolska mladina ni čez zimo spala. Ze v jeseni je ustanovila šolsko zadrugo, namreč zadrugo po vseh pravilih in predpisih. Zadrugo so imeli naši najmlajši državljani že v letu 1959, saj so na šolskem vrtu pridelali hibridno koruzo, gojili cvetlice, urejevali sadovnjak itd. Letos pa so začeli po vseh pravilih, kar je pričalo 1. zasedanje združnega sveta. V okrašenem šolskem razredu se je zbralo 20 članov na občnem zboru izvoljenih zastopnikov združnega sveta s strokovnimi voditelji učitelji, s predsednikom šolskega združnega sveta, s predsednikom upravnega odbora šolske zadruge in upravnikom KZ Mlinše.

Na tem zasedanju so bili po udarjeni vsi dosedanja uspehi — uspehi letošnjega leta, in to: člani šolske zadruge so pogodili 50 arov golčave z borom, ogledali so si delo v novem sadovnjaku v Kandršah

na Zali njeni; uredili cvetlični vrt pri šoli; cepili v matičnjaku vse gozdne divjake; uredili učno travniče, obrezali in očistili mali sadovnjak itd.

V načrtu pa imajo še pridelovanje hibridne koruze in krompirja na 15 do 20-arski njivi, ki jo bo preskrbela Kmetijska zadruga Mlinše. Na parceli v šolskem vrtu bodo pa zasadili zelenjadnice, ki jih bodo uporabili v šolski kuhinji in za prodajo. I. G.

MELODIJA TRBOVELJSKIH OTROK IN TRI JAVNE PRODUKCIJE

Učenci trboveljske Glasbene šole v teh dneh polagajo ob račun letošnjega dela. Vsi od delki so pripravili javne produkcije, ki so lepo obiskane.

Pomemben pedagoški uspeh je dosegel predavatelj nauka o glasbi prof. Weingerl pri istem predmetu s — samostojnim komponiranjem otrok! Noviteta, ki je razbila pravljico v čudežnih otrocih, kot jih poznamo iz glasbene zgodovine (n. pr. Mozart, Chopin itd., ki so komponirali še pred sedmim letom starosti). Učenje, kot ga zaupamo šole gojencem Akademije za glasbo, torej tedaj, ko so že absolvirali nižjo in srednjo stopnjo pouka, je možno potemtakem že, ko obvladamo le nekaj tonov, ki nam služijo kot izrazilo. Gojenci Glasbene šole, ki so vse prejšnje generacije pridobivali znanje iz teorije le kot neobgibno podlago za študij instrumenta, so s tem dobili novo možnost izražanja. Na tekste znanih avtorjev ali celo na samostojna besedila so napisali ustrezne in občutene melodije, ki so jih v priredbi komponista prof. Weingerla, ki jih poučuje, tudi sami izvajali. S tem programom gre o gostovav v Ljubljano na Glasbeno šolo Center ter bodo tako vrtili obisk isti šoli, ki je pretekli teden gostovala v Trbovljah.

Gojenci te šole so pripravili izbran program. Nastopili so predvsem učenci zaključnih razredov z efektnimi in dovršeno izvajalnimi deli. Kriterij ocenjevanja domačih učencev na produkcijah, ki so se že izvršile, je bil torej še strožji oziroma zahtevnejši.

Posebno so se pa vendarle izkazali pianisti vsk. Križnika, od katerih je vsak pripravljen dve delci: eno resno in drugo vedro. Izbor je bil zanimiv in so učenci lahko izpričali tehnično stopnjo igranja ter način življenja. Po tej so se izvršili gojenci ostalih oddelkov: violina (učitelj Jager), flauta (učitelj Razez), tubenta (učitelj Kolar) in pianisti iz šole tov. Bernetečev. Prijetno smo bili presenečeni nad doseganim muziciranjem Jurka Drnovška in Dušana Krambergerja, ki sta ob spremljavi Mire Jerman odigrala Danclov Koncert za dve violini in klavir. Izbor del za pianiste je bil suhoparen in preveč študiozen, da bi ogrel publiko in jo pravilno informiral. Med pihalci se je z lepim zvokom izkazala flavistka Iška Kočarjeva.

Pred nami je še ena produkcija pihalcev (učitelj Zupan), godalcev (Tausič, Camar) in harmonike (Susa, Jez). Nastop je bil včeraj v dvorani Glasbene šole. Joža Zagorac

ZMAGALI SO MIMOGREDE

Intendant Cure se je s Čemšenjske planine odpravil z devetimi borci na Šipek po hrano. Ker se je mudilo, je deseterica odrinila na poti kar podnevno. Tam pri Ločici se je razvila v strele in se pognala čez dolino in cesto proti vzhodni zelenega Šipka. Toda, glej ga šmenta!

Nenadoma začno iz bližnje obcestne hiše skakati skozi okno oboroženi nemški policisti. Drug za drugim treskajo na dvoriščna tla, se urno pobero in blazno beže v bližnji gozdček.

Partizani so bili sprva presenečeni. Nato pa so jih preblisne stotere misli. Kaj to pomeni? So morda zašli v smrtno klesče? Jih morda Nemci vlečejo v zanko? Kdo ve, kakšna past jim je nastavljena?

In sedaj? Naj se vrnejo na Čemšenjsko planino? Ne! Intendant Cure se je v trenutku odločil in z gromkim glasom zavpil borcem: »Na ju-ris, huraaa!...« in povedel svoje fante v napad proti hiši oziroma na Stabe. Toda, kdo bi jih ujel? Nemci so jo po gozdu ucvrli proti Vranskemu, partizani pa na hrib na Šipek. Zmaga je bila izvojevana slučajno, mimogrede in brez strela.

GROZEČE SE ZBIRAJO OBLAKI V TEH APRILSKIH DNEH

Delo komunalnega podjetja v Zagorju

Komunalno podjetje v Zagorju ob Savi je pravzaprav mlado podjetje. Ustanovljeno je bilo šele 1. junija 1958. Vendar je v tem kratkem času svojega poslovanja že doseglo lepe uspehe ter opravičilo svoj obstoj.

Seveda ni šlo vse gladko. Ob ustanovitvi je kolektiv štel 19 redno zaposlenih delavcev in uslužbencev. — V začetku je podjetje skrbelo za vzdrževanje javnih nasadov, čistočo cest v Zagorju, opravljalo krovsko in kleparska dela ter skrbelo za redno preskrbovanje prebivalcev s pitno vodo. Posebno zadnja naloga ni bila lahka. Zaradi rudarjenja so ob premikih terena nastale na glavni cevododu večje okva-

re, ki so pa sedaj s precejšnjim trudom po večini že odstranjene. Kdaj pa kdaj se še vedno pojavi na tem področju poškodba cevododa, ki pa ne povzroči več tolikšne izgube vode kot poprej. Vgrajeni so namreč novi raztezniki, ki preprečujejo okvare na cevododu. V prejšnjih letih se je dogajalo, da je bilo treba celo v zimskem času na Cankarjev trg kljub vodovodnemu omrežju vodo dostavljati ljudem v cisternah. Več kakor leto dni so prebivalci na tem trgu s preskrbo vode zadovoljni, ker je imajo vedno dovolj. K temu je precej pripomogla dokončna ureditev rezervuarjev — Smrečnica. Ti so bili skoraj dve leti neuporabni in voda je mimo njih tekla v vodovodno omrežje in v dolino. V višjih predelih so zaradi tega bili prebivalci pogosto brez vode. Trenutno so težave le še v gornjem delu Levstikove ulice, kjer zmanjka vode, kakor hitro se pojavi le najmanjša izguba vode na cevododu v Kotrežu. Vendar bo tudi ta problem verjetno kmalu rešen z zgraditvijo novega rezervuarja nad naseljem in postavitvijo črpalke. Občinski ljudski odbor je v letošnjem proračunu v ta namen predvidel 300.000 dinarjev. Nekaj bodo prispevali s prostovoljnimi delom tudi ljudje sami.

V letu 1959 je komunalno podjetje prevzelo vzdrževanje občinskih cest in javnih poti na vsem področju občine. Tudi to ni bila lahka naloga. Večino cest in poti namreč že več let niso vzdrževali. Sredstva, ki jih je v ta namen doletel ObLQ Zagorje, so pa bila premajhna, da bi vse poti temeljito uredili. Precej so prispevali s svojim delom prebivalci sami. Tako so z združenimi močmi mnogo naredili. Žal so v letu 1960 v proračunu predvidena še manjša sredstva kakor lani — mnoge poti so pa še vedno z zelo slabim stanjem.

S svojo kleparsko skupino opravlja komunalno podjetje skoraj vsa kleparska in krov-ska dela na novih stanovanjskih blokih.

Razen natetih del izvršuje podjetje z gradbeno skupino še raznovrstna druga dela komunalnega značaja. Krivični bi pa bili, če ne bi omenili tudi vrtnarja, ki z vso ljubeznijo skrbi, da je park ob Cesti zmage vedno lepo urejen, le da njegov trud nekateri nedi-

sciplinirani državljani pre-malo cenijo.

Malo je slišati o uspehih, ki jih je kolektiv v kratkem času svojega delovanja dosegel. Ne hvali se z njimi, vendar je ponosen nanje. V precejšnji meri se je zboljšala delovna disciplina. V normiranem del in nagrajevanjem po učinku se je precej povečala storilnost. Nagrajevanju po učinku in predvsem po enoti proizvoda posebno zadnje čase posvečajo mnogo skrbi. Upravni odbor in delavski svet sta o tem že razpravljala. Imenovana je bila v ta namen komisija, katere člani so obiskovali seminar o ekonomskih enotah. Ta komisija ima nalogo pripraviti ustrezna pravila za nagrajevanje po učinku. Člani kolektiva se za ta način nagrajevanja zelo zanimajo.

Kolektiv ima nadalje namen, lansko leto prevzeti vrtnarijo razširiti. In ne samo razširiti, temveč tudi uvesti prodajanje cvetlic in rož, pogrebnih vencev ter okrasne grmičevja, kar je v Zagorju krajevna potreba. Pogrebne vence namreč še vedno kupujejo drugod, kljub temu, da so v vrtnariji cenejši in boljši.

Kolektiv je že lansko jesen sklenil, da bo zgradil z lastnimi sredstvi nove poslovne prostore. Le žal, da pristojni organi kljub intervenciji še vedno niso določili lokacije. Z novimi poslovnimi prostori bo pa kolektiv skrbel tudi za stanovanje svojih članov.

Navzlic težavnemu delu, velikim oviram in skrbem kolektiv ni zanemaril oziroma pozabil na letni oddih ter razvedrilo svojih članov. Skupaj z drugimi podjetji je prispeval k zgraditvi Počitniškega doma v Vrsarju ob morju. Priredil je dva kolektivna izleta ter enega skupno s sindikalno podružnico.

Letos čakajo kolektiv spet težke naloge. Kolektiv se jih zaveda in je krepko poprijel za delo. Trenutno je še pod »planom«, vendar se položaj vsak dan boljša. Zimski meseci so vedno težavni, ker vreme ovira normalno delo. V poletnih pa bo mogoče zamujeno nadomestiti, tako da bo konec leta spet kronan z uspehi.

Se in še bi lahko naštevati načrte in uspehe, vendar naj bo za danes dovolj.

Veko

REŠITEV BESEDNE OBRATNICE IZ 16. ŠTEVILKE

Rešitev nagradne besedne obratnice iz 16. številke naše lista za pionirje se glasi: VRC — CRV.

Žreb je tokrat prisodil knjižno nagrado za rešitev uganke Dragici VODOVNIK, učenki 3. razreda osnovne šole, pošta Brežice, Milavčeva 35, katero ji bomo poslali po pošti.

UREDNIŠTVO

PIONIRSKI KOTIČEK

DOBER DAN, POMLAD!

Kakor modre očke sredi bledozelenih ličk gozdne jase in pšenično rumeni lasje se zdijo cvetovi jetrnika in trobentice v toplem soncu, ki ga je pomlad pripeljala pod roko kakor bogatega ženina preko Zrebljevega hriba v našo dolino. Od Partizanskega vrha do Mrzlice, preko Kala na Kum se je razvedela kot blisk radostna novica. Pa so brž prikukale na plan vse zgodnje cvetke: teloh, norice, trobentice, zvoncečki, plavice in žefran in zaželele bogatemu ženinu in lepi nevesti: »Dober dan!«

MAČICE

Tam ob robu gozda leskov grm, že zelen se bohoti, ko soseska gozdna vsa še sladko spi. Mačice srebrnostve so na grm se povzpelle, da v dolino, s soncem obsijano, lepši bi razgled imele. Ker od plezanja so trudne nočice jim že postale, so revice izmučene vse takoj zaspale. Vetrč jim kožušček puhaš nežno — nežno gladi, pozibava veje, toplo sonce jih pa greje.

PH

Ime in priimek

Razred — šola

Naslov

PRVOMAJSKA NAGRADNA NALOGA ZA PIONIRJE

Dragi pionirji in pionirke!

Pobarvajte to sliko z barvastimi svinčniki in jo pošljite našemu uredništvu najpozneje do 9. maja t. l. Za dve najlepši gobarvani slike imamo pripravljeno po 1 lepo knjižno nagrado. V prihodnji številki bomo objavili ime in priimek nagradjenec, prav tako bomo objavili ime in priimek nadaljnjih 8 pionirjev in pionirk, ki bodo poslali najlepše pobarvano sliko, katero v ta namen izrežite iz našega tednika in nam jo pošljite z vašim imenom in priimkom, navedbo razreda šole, ki ga obiskujete, ter navedbo pošte in kraja, kjer ste doma.

Sedaj pa na delo, dragi pionirji in pionirke!

UREDNIŠTVO

VSEM DELOVNIM LJUDEM TRBOVELJSKE KOMUNE IN OSTALIH ZASAVSKIH
OBCIN CESTITA K DOSEZENIM USPEHOM, SE POSEBEJ ZA LETOSNJI PRAZNIK
DELA — 1. MAJ OB 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN 15-LETNICI
OSVOBODITVE

Občinski ljudski odbor TRBOVLJE

OBCINSKI KOMITE ZKS TRBOVLJE
OBCINSKI ODBOR SZDL TRBOVLJE
OBCINSKI ODBOR ZB NOV TRBOVLJE
OBCINSKI KOMITE LMS TRBOVLJE
OBCINSKI SINDIKALNI SVET TRBOVLJE

IN OSTALE MNOŽIČNE ORGANIZACIJE SE V DNEH SPOMINSKIH SLOVESNOSTI
PRIDRUŽUJEJO PRAZNIČNEMU RAZPOLOŽENJU NAŠIH DELOVNIH LJUDI IN JIM
V NADALJNJI SOCIALISTIČNI IZGRADNJI ŽELE SE OBILO DELOVNIH ZMAG IN
VESELO PRVOMAJSKO PRAZNOVANJE

DELOVNI KOLEKTIV

CEMENTARNE TRBOVLJE

in obratov Zidani most

CESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE ZA PRAZNIK
DELOVNIH LJUDI VSEGA SVETA — 1. MAJ, KAKOR TUDI OB 15-LETNICI OSVO-
BODITVE IN 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA.
NAJ ŽIVI PRAZNIK 1. MAJ — PRAZNIK VSEH DELOVNIH LJUDI!

Vsem obiskovalcem kina „SVOBODE“ TRBOVLJE II

CESTITA K LETOSNjemu PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI

1. MAJU

TER SPOROČA UPRAVA KINA, DA BO TUDI V BODOČE SKRBELA ZA NAJBOLJŠI
IZBOR DOMAČIH IN TUJIH FILMOV.

V MESECU MAJU IN JUNIJU BOSTE VIDELI:

ameriški barvni film »KOMU ZVONI« (ki bo na sporedu že za 1. maj), ameriški barvni
CS »VOZOVI NA ZAHOD«, jugoslovanski kinoskopski film »SAM«, francoski revijski
film »TABAREN«, italijanski kinoskopski barvni film »DANASNJA DEKLETA«, jugo-
slovanski film »NOČI IN JUTRA«, jugoslovanski film »DOBRI STARI PIANINO«, nemški
film barvni vstavlison »TI SI MOJA PESEM«, ruski film »ČLOVEKOVA USODA«,
jugoslovansko-italijanski barvni film »BELI VRAG«.

To je samo nekaj izbora pisanega programa, ki je na sporedu v prihodnjih mesecih.

ZA OBISK SE PRIPOROČATA DELOVNI KOLEKTIV IN UPRAVA

KINA »SVOBODE« TRBOVLJE II

Odkup starega materiala - družbena naloga

»ODPAD« v Sloveniji je eno izmed številnih od-
kupnih podjetij odpadnega materiala, ki skrbi za
oskrbovanje naše industrije z vsemi vrstami odpadkov
od železa, žlahtnih kovin, kuhanih in svežih kosti,
okenskega in barvastega stekla in steklenic, papirja
vseh vrst, od natronskega papirja za cementne vre-
čice do arhivskega papirja ter krp, prav tako vseh vrst.
Odkup odpadnega materiala se opravlja preko po-
godb z industrijo, razen tega je pa družbeni plan
FILRJ naložil vsem jugoslovanskim podjetjem, da se
odkupi, sleherni kilogram odpadnega materiala tudi
iz široke mreže, namreč iz zasebnega sektorja, tako
v industrijskih središčih kot na vasi.

Tako je na primer za tovarne kleja treba po
planu oddati 2500 stotov kosti ter bo v ta namen
potrebno urediti odkup kosti pri zasebnikih. Tudi v
papirni industriji so velike potrebe za odpadni papir.
Enako vprašanje je pojavlja glede zbiranja krp, ki
so tudi iskano blago.

V letu 1959 je bilo na področju LRS odkupljeno
za 1 milijardo 773 milijonov dinarjev odpadnih suro-
vin. Na tem področju deluje 9 glavnih odkupnih
postaj, med katerimi je trboveljska med najpomemb-
nejšimi oziroma najproduktivnejša. Ustvarjeni promet
z odpadnim materialom je bil lani za 20 odstotkov
večji kot predlanskim. Tudi prispevek družbi ni maj-
hen, saj je znašal ta v jugoslovanskem merilu
195.546.000 din v letu 1959 ali za 27 odstotkov več kot
leta 1958. Tudi prispevki za republiko, okraje in ob-
čine niso brezpomembni za proračunska sredstva.

Ustvarjen promet z odpadnim materialom je viden
iz statističnih podatkov, ki kažejo, da je »Odpad« v
Sloveniji odkupil 1 petino celokupnega odpadnega ma-
teriala v državi. Ta uspeh je zahvaliti predvsem za-
vzemanju kolektiva tega podjetja, v katerem so tudi
oblike nagajevanja delavcev, izpodbudne, saj so vsi

člani kolektiva nagajeni po učinku, akordih, pre-
mijah in podobno. V podjetju so uvedene ekonomske
enote, ki po odkupnih postajah urejajo delitev dohodka
v notranjosti podjetja in tudi osebnih dohodkov članov
kolektiva se deli po teh enotah - odkupnih postajah
»Odpada«.

Trboveljska glavna odkupna postaja »Odpada« de-
luje na področju Trbovelj, Zagorja, Hrasnika, Lelak
Zidanega mostu, Radeč in Save pri Litli, kar je
precej obsežno področje. Za opravljanje svojih nalog
zaposluje ta odkupna postaja 11 delavcev oziroma
v letu 1959 12 delovnih moči z vodjo postaje.

Izpodbudne oblike nagajevanja in skrb za izpol-
nitev planskih nalog bodo tudi v letu 1960 prinesle
primerne rezultate. Tako so meseca januarja dose-
gli v podjetju 48 odstotkov večji odkup kot v lanskem
januarju. Tudi uspehi prvega letošnjega tromesečja
so zelo ugodni, kar izpričuje vneto trboveljskega
kolektiva za izpolnitev nalog, ki mu jih narekujejo
družbene potrebe.

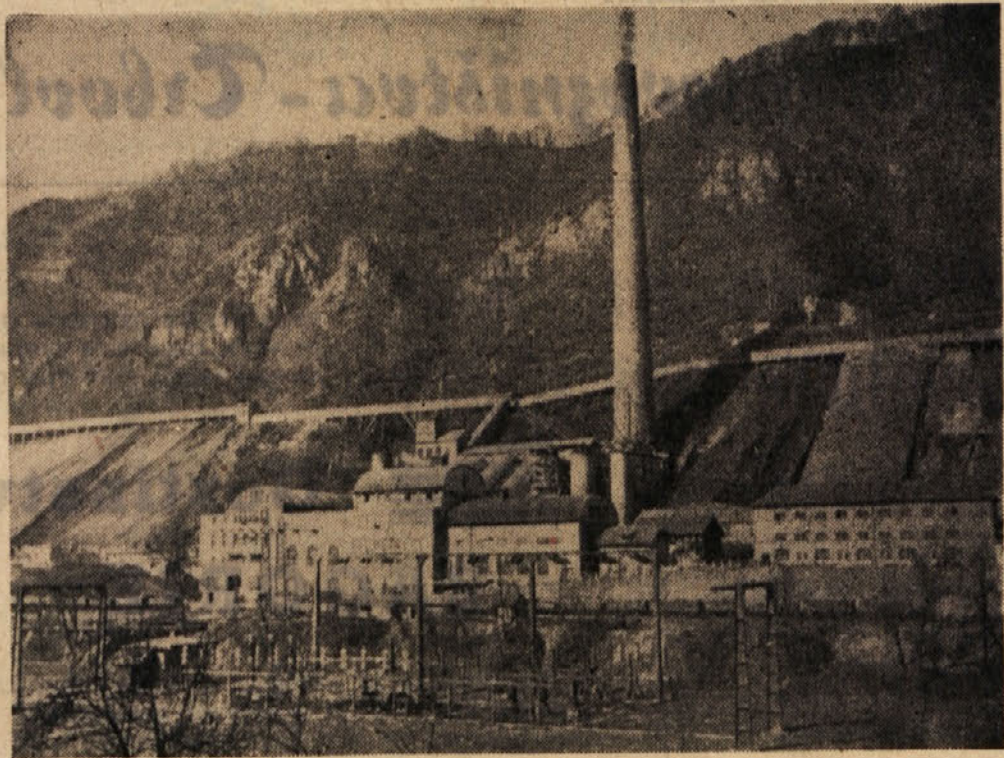
Ta splošen, bežen pregled dela kolektiva »Odpada«
v LRS in še posebej v Trbovljah naj tudi po svoje
pripomore, da pravilno razumemo pomen te posebne
vrste naše odkupne trgovske mreže, ki opravlja po-
membno družbenoekonomsko nalogo v našem gospo-
darstvu ter naj izpodbuja naše državljanke, da bodi-
še vestneje odprodajali svoje odpadke temu podjetju.

Delovni kolektiv »Odpada« Slovenije, še posebej
na odkupna postaja v Trbovljah, želi vsem delovnim
ljudem in prebivalcem Trbovelj, Zagorja in Hrasnika
ter ostalih občin v naši republici kakor tudi vsem
delovnim kolektivom širom po državi ob bližnjem de-
lavskem prazniku 1. maju ter ob 10-letnici delavskega
samoupravljanja in ob 15-letnici naše svobode še na-
daljnje uspehe pri razvijanju našega socialističnega
gospodarstva in socialistične demokracije.

Ob 15. letnici osvoboditve, 10. letnici
delavskega samoupravljanja ter
prazniku dela, 1. maja,

se tudi delovni kolektiv

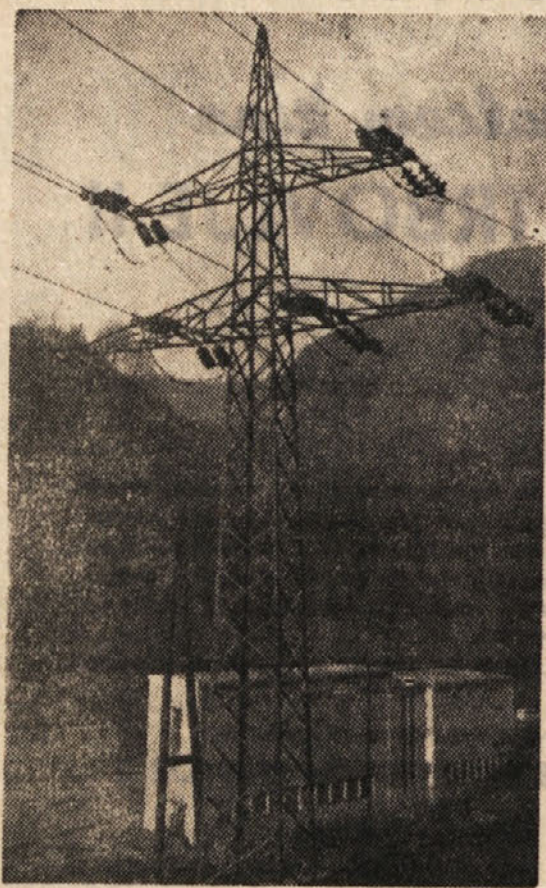
TERMoeLEKTRARNE TRBOVLJE

PRIDRUŽUJE S SVOJIMI ČESTITKAMI
OSTALIM DELOVNIM KOLEKTIVOM,
DELOVNIM LJUDEM SOCIALISTIČNE
JUGOSLAVIJE

Naj živi letošnji praznik dela - 1. maj!

Elektro Trbovlje

opravlja distribucijo električne energije,
gradnje visokih in nizkonapetostnih električ-
nih naprav s svojimi enotami v Trbovljah,
Hrastniku, Radečah, Izlakah in Podkumu.

OB JUBILEJNEM LETU — KO PROSLAV-
LJAMO 15-LETNICO ŽGODOVINSKE OSVO-
BODITVE — 10-letnico delavskega samo-
upravljanja in ob letošnjem prazniku delovnih
ljudi — 1. MAJU čestita vsem delovnim
ljudem delovni kolektiv

ELEKTRO — TRBOVLJE

V JUBILEJNEM LETU

KO PROSLAVLJAMO 15-LETNICO NAŠE OSVOBODITVE — 10-LETNICO DELAV-
SKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN OB DELAVSKEM PRAZNIKU — 1. MAJU ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM K PRAZNOVANJU MEDNARODNEGA PRAZNIKA
DELOVNIH LJUDI

DELOVNI KOLEKTIV

Mlekarne Radeče

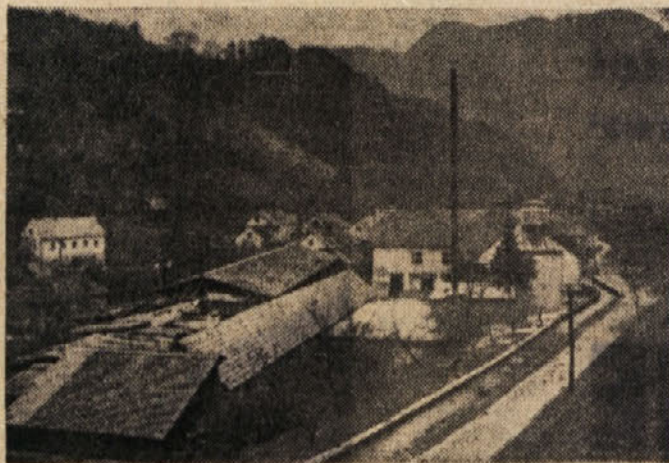
Splošno trgovsko podjetje Radeče

Z VSEMI SVOJIMI POSLOVALNICAMI SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM DELOVNIH
KOLEKTIVOV OB JUBILEJNEM LETU TER ISKRENO ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM ZA LETOŠNJI DELAVSKI PRAZNIK — 1. MAJ, KAKOR TUDI OB 10-LETNICI
DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN 15-LETNICI OSVOBODITVE

DELOVNI KOLEKTIV

TOVARNE LESENIH PET, LIGNOLIT
TLAKA, LESNE GALANTERIJE

»PETA«

Radeče pri Zidanem mostu

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE — OB
10-LETNICI OSVOBODITVE IN K NAJVEČJEMU PRAZNIKU DELOVNEGA LJUDSTVA
1. MAJU, KI GA SLAVIMO V ZNAMENJU VELIKIH DELOVNIH ZMAG

Tovarna
gospodinjskih in
električnih strojev

Elektro-standard Trbovlje

ČESTITA VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM IN SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM
OB 15-LETNICI OSVOBODITVE, 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN
OB DELAVSKEM PRAZNIKU — 1. MAJU

DELOVNI KOLEKTIV

Slikarsko-pleskarske delavnice Zagorje

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM OB 15-LETNICI
OSVOBODITVE IN 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAV-
LJANJA IN K PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI — 1. MAJU

Strojno pletilstvo

Zagorje

SE PRIPOROČA CENJENIM ODJEMALCEM IN SE PRIDRU-
ŽUJE ČESTITKAM OSTALIH DELOVNIH KOLEKTIVOV

DELOVNI KOLEKTIV STROJNEGA
PLETILSTVA ZAGORJE

Lesno predelovalno podjetje Zagorje

ČESTITA vsem delovnim ljudem k prazniku delovnih ljudi, 1. MAJU, kakor tudi
k 15-letnici osvoboditve ter 10-letnici delavskega samoupravljanja

S svojimi obrati v Zagorju in Jesenovem nudimo vse vrste rezanega lesa iglavcev in
listavcev ter stavbne in pohištvene proizvode, odkupujemo vse vrste žagarske hlodovine
po dnevnih cenah

ČESTITKAM DELOVNIH KOLEKTIVOV OB
15-LETNICI OSVOBODITVE — 10-LETNICI
DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN K
PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI — 1. MAJU

SE PRIDRUŽUJE

DRŽAVNI OBRATNI MOJSTER

MAKS ŠKRINJAR

STROJNO MIZARSTVO
ZAGORJE-TOPLICE

CENJENIM ODJEMALCEM SE PRIPOROČA
S SVOJIMI KVALITETNIMI IZDELKI
DELOVNI KOLEKTIV

Komunalno gospodarstvo

Zagorje ob Savi

ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM V ZASAVJU ZA LETOŠ-
NJI PRAZNIK DELOVNIH LJUDI —
1. MAJ, KI GA PRAZNUJEMO V
ZNAMENJU 15-LETNICE OSVOBO-
DITVE IN 10-LETNICE DELAVSKE-
GA SAMOUPRAVLJANJA

1. MAJ LETOS JE TUDI PRAZNIK
NAŠIH DELOVNIH ZMAG

Trgovsko podjetje »Povrtnina« Zagorje

SE PRIPOROČA SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM TER JIM ČESTITA K LETOŠ-
NJEMU PRAZNIKU 1. MAJU TER 15-LETNICI OSVOBODITVE IN 10-LETNICI
DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

Splašno gradbeno podjetje Zasavje

TRBOVLJE,
SAVINJSKA CESTA 9

SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM OSTALIH DELOVNIH KO-
LEKTIVOV OB LETOŠNJEM PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI
1. MAJU, KAKOR TUDI OB 15-LETNICI OSVOBODITVE
IN 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITA K PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI — 1. MAJU

DELOVNI KOLEKTIV

Autoprevoznništva - Trbovlje

KINO »Triglav«

ZAGORJE

ČESTITA VSEM DELOV-
NIM LJUDEM IN OBI-
SKOVALCEM KINA — K
PRVEMU MAJU —
PRAZNIKU DELA

VSEM SVOJIM CENJENIM GOSTOM
IN VSEM DELOVNIM LJUDEM
SE PRIPOROČA S SVOJIMI OBRATI

Gostinstvo ZAGORJE

IN JIM ČESTITA ZA LETOŠNJI 1. MAJ, OB 15-LETNICI
OSVOBODITVE IN 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMO-
UPRAVLJANJA

OB 15-LETNICI OSVOBODITVE, 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAV-
LJANJA IN K PRAZNIKU 1. MAJU ČESTITA VSEM

DELOVNI KOLEKTIV

KURIVO-PROMET, Radeče

Za letošnji PRVI MAJ
čestita
vsem delovnim ljudem

VITAMINKA
TRBOVLJE

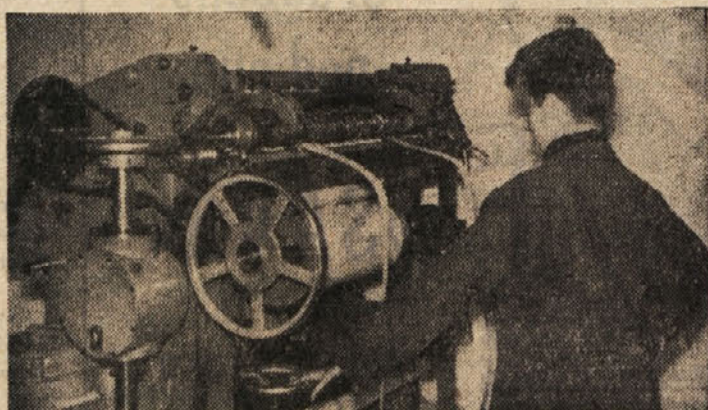
V

SEM DELOVNIM LJUDEM SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE ČESTITA
OB PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI — 1. MAJU, OB 10-LETNICI DELAV-
SKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN 15-LETNICI OSVOBODITVE

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja Radeče

IN JIM ŽELI SE NADALJNIH USPEHOV PRI IZGRADNJI
SOCIALISTIČNE DOMOVINE

**Naj živi praznik
delovnih ljudi - 1. maj!**

Gostinsko podjetje »Jelka« Hrastnik

z vsemi svojimi poslovalnicami v Hrastniku in na Dolu se priporoča cenjenim gostom in odjemalcem.
Cestitkam ob letošnjem prazniku delovnih ljudi, ob 10-letnici delavskega samoupravljanja in 15-letnici
osvoboditve se pridružuje tudi delovni kolektiv

GOSTINSKEGA PODJETJA »JELKA«, HRASTNIK

BORBENE POZDRAVE IN ČESTITKE POŠILJA OB LETOŠNJEM PRAZNIKU PRVEM MAJU VSEM
SVOJIM ČLANOM IN OSTALIM DELOVNIM LJUDEM TER JIM ČESTITA K DOSEŽENIM USPEHOM

Kmetijska zadruga Čemšenik

GOSTINSKO
PODJETJE

»MAJOLKA«

TRBOVLJE

Z VSEMI SVOJIMI
GOSTIŠCI IN OBRATOM
ZA SODAVICO
ČESTITA
VSEM DELOVNIM
LJUDEM K PRAZNIKU
1. MAJU
TER SE PRIPOROČA
ZA OBISK

KOLEKTIV

podjetja Keramike in elektroporcelana - Izlake

ČESTITA K PRVEMU MAJU VSEM ODJEMALCEM IN
DOBAVITELJEM TER VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU

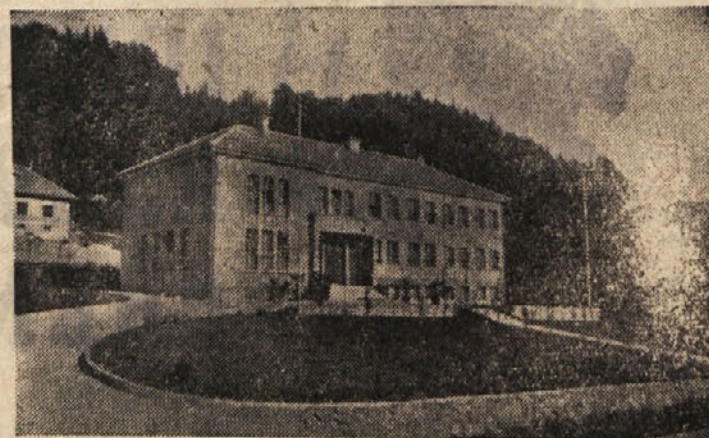
Proizvajamo: nizko- in visokonapetostni elektroporcelan,
aparadni porcelan, drobno stiskani in viliti elektroporcelan, labo-
ratorijski porcelan, termo-keramične proizvode, steatit
Sprejemamo tudi naročila po načrtu za vse izdelke iz
vilita in stiskanega elektroporcelana. Cene vsem našim iz-
delkom smo globoko znižali

Prepričajte se o kakovosti naših izdelkov!

K 1. MAJU ČESTITA

**Obrtno - nabavno-
prodajna zadruga
TRBOVLJE**

Vsem delovnim ljudem, sodelav-
cem in naročnikom čestita
K PRVEMU MAJU, 10-letnici
delavskega samoupravljanja in
15-letnici osvoboditve

Investicijski biro Trbovlje

GIMNAZIJSKA CESTA 16

Investicijski biro Trbovlje pro-
jektira vsa rudarska dela, in-
dustrijske objekte in objekte
družbenega standarda ter vse
nizke in visoke gradnje. Izde-
luje ustrezne investicijske pro-
grame s tehnološkim postopkom
in skupnimi analizami

NAROČILA IZDELUJEMO HITRO. SOLIDNO IN POCENI

INVESTICIJSKI BIRO TRBOVLJE

Vse vrste moške in otroške konfekcije, ženskih plašev in ostalo dobijo pri

»VARTEKSU«, poslovalnica Trbovlje

Vsem delovnim ljudem čestita k prazniku delovnih ljudi, 1. MAJU, ter se priporoča
Bogata izbira — kvalitetni izdelki — nizke cene

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITA ZA
LETOŠNJI 1. MAJ, 10-LETNICO DELAV-
SKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN 15-LET-
NICO OSVOBODITVE

KOLEKTIV

**obrnega
podjetja**

»Metalija« Trbovlje

Vsem delovnim ljudem in po-
slovnim prijateljem čestita
k prazniku 1. MAJU, ob 10-let-
nici delavskega samoupravljanja
in 15-letnici osvoboditve

STROJNO MIZARSTVO Trbovlje

Naj živi praznik dela 1. MAJ!

K 1. MAJU
ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM

Komunala Trbovlje

Mesno podjetje

**Meso
TRBOVLJE**

SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM OSTALIH
DELOVNIH KOLEKTIVOV
IN SE PRIPOROČA

NAJ ŽIVI 1. MAJ PRAZNIK DELOVNIH
LJUDI!

VSEM DELOVNIM LJUDEM IN
POSLOVNIM PRIJATELJEM
ČESTITA ZA LETOŠNJI PRAZ-
NIK DELOVNIH LJUDI 1. MAJ!

Tovarna usnja - kizna Smartno pri Ljubi

PRAV TAKO TUDI OB 10-LET-
NICI DELAVSKEGA SAMO-
UPRAVLJANJA IN 15-LETNICI
OSVOBODITVE

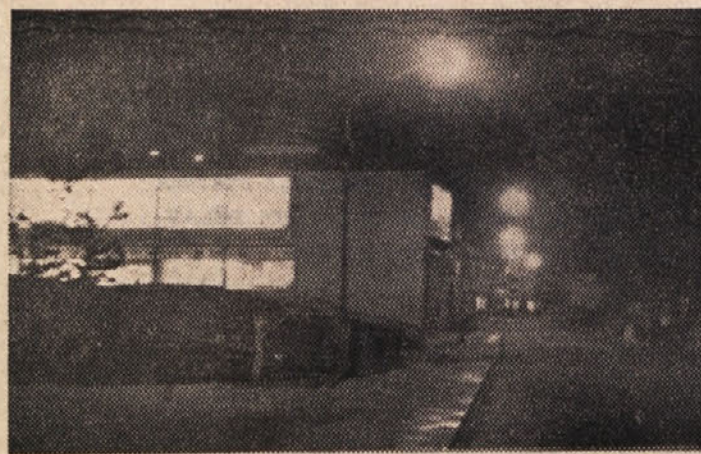

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA

Trbovlje - Hrastnik

Z E L I VSEM ČLANOM SVOJEGA KOLEKTIVA, VSEM
SLOVENSKIM RUDNIKOM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
USPEŠNO PRAZNOVANJE

praznika dela - 1. maja 1960

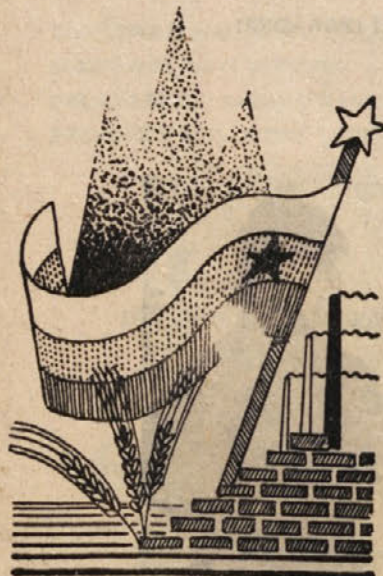
Delovni kolektiv
trgovskega
podjetja

»Prvi junij - Trbovlje

se pridružuje čestitkam ostalih delovnih kolektivov ob 10-letnici delavskega
samoupravljanja, 15-letnici osvoboditve in ob prazniku delovnih ljudi -

OBIŠČITE NAS V NAŠI VELEBLAGOVNICI, KJER DOBITE, KAR ŽELITE!

1. maju!

Gradbeno
podjetje

»SAVA«

Videm-Krško

se pridružuje čestitkam ostalih delovnih kolektivov
in želi vsem delovnim ljudem socialistične Jugo-
slavije veselo in prijetno praznovanje letošnjega
praznika 1. MAJA. V svobodni domovini gradimo
in ustvarjamo boljše in lepše življenje.

Mesna industrija Križevci

podružnica TRBOVLJE,
zastopnik FRANC HOLEŠEK
Novi dom

vam nudi vse vrste mesnih in
suhomesnih izdelkov, v posloval-
nici pri Holešku pa tudi sveže
meso.

Prepričajte se o kvaliteti naših
izdelkov in oskrbite se z njimi!

Za letošnji PRVI MAJ
čestita kolektiv

Mesne Industrije Križevci,
zastopstvo TRBOVLJE

V sem volivcem zagorske komune čestitajo k doseženim uspehom z željo za nadaljnji
razvoj in razcvet komune ob praznovanju letošnjega praznika, 1. MAJA, 10-letnice delav-
skega samoupravljanja in 15-letnice osvoboditve:

Občinski ljudski odbor ZAGORJE

OBČINSKI KOMITE ZKS ZAGORJE
OBČINSKI ODBOR SZDL ZAGORJE
OBČINSKI SINDIKALNI SVET ZAGORJE
OBČINSKI KOMITE LMS ZAGORJE
OBČINSKI ODBOR ZB NOV ZAGORJE
OBČINSKI SVET SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV ZAGORJE
Občinski odbor Rdečega križa Zagorje
Občinska gasilska zveza ZAGORJE
Občinski odbor ZROJ Zagorje ter vse ostale družbene
in politične organizacije občine Zagorje

VSE SILE ZA RAZVOJ ZAGORSKE OBČINE!

Lesna industrija Litija

čestita
vsem delovnim ljudem
za praznik dela - 1. MAJ,
kakor tudi ob 10-letnici
delavskega
samoupravljanja
in 15-letnici osvoboditve

Avtoprevoz Zagorje

vam nudi vse vrste uslug tovornega in avtobus-
nega prometa. Vsem. poslovnim prijateljem in
delovnim ljudem v revirjih čestita za praznik
dela - 1. MAJ!

Delovni kolektiv AVTOPREVOZA ZAGORJE

Gostišče

»Dalmatinska klet« - Trbovlje

vam nudi izbrana dalmatinska in ostala vina naj-
boljše kvalitete. - Cene solidne, postrežba točna
Vsem gostom in prijateljem čestita za letošnji
praznik - 1. MAJ 1960!

UPRAVA Kmetijske in družne Mlinše

čestita k 10-letnici delavskega samoupravljanja in 15-letnici
osvoboditve ter k DELAVSKEMU PRAZNIKU, 1. MAJU, vsem
svojim članom, poslovnim prijateljem ter vsemu delovnemu
ljudstvu!

VSE SILE ZA DVIG KMETIJSKE PROIZVODNJE!

TOVARNA KONFEKCIJE IN PLETENIN

„Sava“ - Zagorje

Delovni kolektiv čestita vsemu delovnemu ljudstvu k prazniku dela 1. MAJU, kakor tudi
k 10-letnici delavskega samoupravljanja in 15. obletnici naše osvoboditve.

Nudimo vam naše najboljše izdelke moškega perila in pletenin, volnenih izdelkov v dobri
izdelavi in kvalitetnem blagu.

PRIPOROČA SE KOLEKTIV »SAVA«, ZAGORJE.

K PRAZNIKU DELA 1. MAJU ČESTITAJO:

Knjigarna Trbovlje

OBRTNA DELAVNICA »FOTO« TRBOVLJE
SLAVKO JAZBINŠEK, URAR, OBRTNIŠKA C. 6, TRBOVLJE
GOSTIŠČE »DOLENJKA« (SPANC), TRBOVLJE, TRG FRANCA FAKINA
BIFE »RUDAR« TRBOVLJE
GOSTILNA KLENOVŠEK (IN KLEPARSTVO) TRBOVLJE

Naj živi 15-letnica naše osvoboditve!

Gostinska zbornica okraja Ljubljana

poverjeništvo TRBOVLJE

čestita svojim članom, njihovim kolektivom, za-
sebnim gostiščem ter vsem delovnim ljudem
k prazniku dela - 1. MAJU!

Boj za afriško javno mnenje

FRED ASTAIRE - FILMSKI SALEC

Nekega dne v juliju leta 1958 je na letališču pri Blantyre v Njasi pristalo britansko letalo tipa Vostok iz njega je izstopil starejši črnc v evropski obleki. Izgovoril je eno samo besedo, to da je ta beseda je zadoščala, da je množica Afričanov skoraj podivjala od navdušenja. V mogočih valovih je prihajala nazaj iz množice odmev edine besede: »Kvaka! Kvaka! Kvaka!« Beseda pomeni jutro, to je jutro novega dne v svobodi.

Osem mesecev pozneje je bil dr. Hastings Banda, zakaj on je tistega jutra izstopil iz letala, v zaporu. V Srednjeafriški federaciji je bilo razglašeno izredno stanje in ministri predsednika federacije sir Roy Welensky je člane Afriškega kongresa imenoval »gangsterje in razbojnike«. Izredno stanje, ki je trajalo nad petdeset življenj Afričanov (nobenemu belcu se ni nič zgodilo), je bilo razglašeno zaradi nekakšne »zarote«, trditev, ki jo je posebna komisija britanskega parlamenta pod vodstvom sodnika Devlina popolnoma ovrgla.

Politična slika Srednjeafriške federacije nikakor ni enostavna. Federacija je bila ustanovljena z zakonom parlamenta leta 1953 in obsega Južno in Severno Rodezijo in Njaso. Severna Rodezija in Južna Rodezija imata guvernerja in izvršni svet ter zakonodajno zbornico, medtem ko je Njasa protektorat oziroma kronska kolonija. Federacija ima 7.650.000 prebivalcev, med njimi 6 milijonov 630.000 Afričanov, 220 tisoč Evropejcev in drugih.

V Južni Rodeziji pride na vsakega belca 12 črncev, v Severni Rodeziji 30 črncev, v Njasi pa celo 300 črncev (po nekaterih ocenah do štiri sto). Zagovorniki federacije podarjajo njene gospodarske prednosti. Izmed treh federativnih ozemelj ima Severna Rodezija največ naravnih bogastev, predvsem bakra, Južna Rodezija je industrijsko in tehnološko najbolj napredna. Njasa pa je najbolj revna in gospodarsko najbolj zaostala. Razlog za obrambo federacije

pa leži v tem, da ta državna oblika nudi Evropejcem največ možnosti, da si še naprej obdržijo svoj privilegirani položaj na škodo afriškega prebivalstva. V katerem grmu tiči zatej, je brez ovinkov povedal premier vlade Južne Rodezije sir Edgar Whitehead, ko je dejal: »Če bi Južna Rodezija zapustila obe severni ozemlji (Severno Rodezijo in Njaso), bi neizbežno prišlo do vladavine črnega nacionalizma v obeh severnih pokrajinah.«

Ceprav je torej številni odnos med prebivalstvom po rasi v Južni Rodeziji dvanaest proti enemu v korist Afričanov in bi po vseh demokratičnih merilih morali imeti tudi tukaj črnci glavno besedo — na temelju splošne volilne pravice — je ta odnos kljub temu dovolj majhen, da omogoča Evropejcem vladati s pritiskom, kakor je to primer v Južnoafriški uniji. Se več, Južna Rodezija velja za trdnjavo belih naselencev. V federativni ureditvi lahko bela manjšina vsiljuje svojo politiko rasne diskriminacije tudi drugima dvema pokrajinama. To tem bolj, ker belci v Južni Rodeziji čutijo, da jim krije hrbet Južnoafriška unija. »Reka Limpopo«, pravijo ti belci, »navsezadnje ni tako velika ovira« in pripominjajo, da bi se utegnili celo priključiti Južnoafriški uniji, če bi prišlo do najhujšega.

Zaradi vseh teh in podobnih razlogov je problem federacije političen in ne gospodarski. Njasa je bila do sedaj kronska kolonija, ki jo je neposredno upravljala guverner, odgovoren britanski vladi in po njej britanskemu parlamentu. Ta parlamentna kontrola je bila do ločeno jamstvo za pravice Afričanov v Njasi. V federaciji pa je nov upravni aparat, ki ga nadzorujejo izključno belci, prečnil do neposredno zvezo med Njaso in Londonom in tako oslabil to jamstvo. Če bi pa federacija postala dominion — pravijo Afričani — dobimo novo Južnoafriško unijo z vso njeno rasno diskriminacijo in nasiljem. Potem bi odpadla možnost za doseg končnega cilja: neodvisnosti. Zakaj novi dominion bi bil dejansko neodvisen, toda neodvisen tako, kakor je Južnoafriška unija, kjer je bela manjšina neodvisna, da lahko počne z afriško večino vse, kar se ji zljubi.

London, ki je dovolj trezen, da računa s časom, je izdelal formulo »družabništva« za vsa tista področja v Afriki, ki jih mislijo beli naselenci dejansko obdržati zase. Ta pojem »družabništva« je še zelo nejasen in v bistvu — po željah Londona — pomeni nekakšno koeksistenco med rasami. Torej: čim manj trenj, čim manj napetosti, čim hitreje »življenje«.

STARI NARODI IN ČEBULA

Čebulo so poznali že stari narodi in so jo cenili kot okusno jed. Se prav posebno so jo čislali južnjaki. To velja zlasti za Egipčane, Žide, Kitajce, Perzijce, Uživali so čebulo najraje v surovem stanju. Bila je tako razširjena, da bi jo po pravici lahko šteli za narodno jed.

Stari Grki so šli v tem oboževanju še dalje; uvrstili so jo celo kot delikateso. Čebulo omenja celo znan grški pesnik Homer v svoji Ilijadi, kjer poje »o čebuli, ki mami

ljanje« v nov položaj. V bistvu se bije ogorčen boj za afriško javno mnenje, zakaj tudi med črnskimi voditelji niso povsod mnenja edina. Nekateri črnski voditelji menijo, da je treba britansko formulo »družabništva« izkoristiti do skrajnosti in iz nje potegniti, kar se potegniti da. Drugi črnski voditelji trdijo, da je ta formula navadna past in da

morajo Afričani zahtevati zase popolno neodvisnost, ki jim po številu prebivalstva gre. Ta boj najbolj divja na prelomnicah različnih interesov. Sem sodita predvsem Kenija in Njasa. Zakaj položaj v Zahodni in Severnozahodni Afriki je jasen: tu bodo imeli popolno besedo Afričani in s tem so se sprijaznili tudi Evropejci. Toda v Srednji Afriki je

položaj drugačen. Tukaj se beli naselenci še niso sprijaznili s porazom in skušajo na vse načine reševati svoje privilegije.

Za ogromno večino afriškega javnega mnenja je ta delitev Afrike popolnoma iztrg iz sveta in nemogoča. Za Afričane je Afrika enotno področje, kjer naj imajo Afričani glavno besedo. Tam, kjer so

Evropejci razumni, besedi Afričan ne bo pomenila samo črna, ampak tudi belca, Indijca, Kitajca. Tam pa, kjer Evropejci nočejo priznati znamenja časa, pa utegne pojem Afričan pomeniti samo črno barvo kože — po krivdi pravih tistih ljudi, ki so na barvi kože ustvarili dva nasprotna sveta.

(Po Primorskem dnevniku)

Kdaj bo konec sveta?

Cez tisoč bilijonov let: tako se na kratko glasi napoved, ki jo je izrekel učenjak Moulton iz Chicaga. Bilijonkrat naj se tisočletje ponovi in spet zatone v preteklost, dokler klie svetovne ure ne bo naznanil tiste usodne dvanaesete ure, ko se bodo vsa sonca sesula in bo naša Zemlja za večno izgnila v gorečem žrelu ogromne žareče zvezde.

Ko je učenjak to povedal, je izustil zelo tehtne besede in je s pravo ameriško širokopoteznostjo rešil hudih skrbi vse tiste strahopetce, ki so se bali, da bodo prastare premene med nočjo in dnevom, med rojstvom in smrtjo, jedjo in pljačo, ljubozno in mišljenjem trajale na Zemlji kvečjemu še nekaj milijonov let.

Tisoč bilijonov let: človek to pove in si pri tem ne misli nič posebnega. Če se pa potrudijo, da si tega številčnega velikan pravilno in nazorno predstavijo, takrat se pa pokaže, da mora že od kraja odjenjati še tako drzna domišljija. Saj niti besede »milijon let« ne moremo napolniti z vsebino. Še manj pa lahko domnevo velikan »bilijon let«. Tam v vesoljstvu se laže igramo z velikanjskimi številci, in če se domišljija malo potrudijo, si še nekoliko lahko predstavljamo nekaj milijonov kilometrov. Pred časovnimi velikanom pa domišljija popolnoma odpove.

Od najstarejšega zgodovinskega dela človeških rok, ko so zgradili v Egiptu Keopsovo pi-

ramido, je minilo okrog 5000 let. To razdobje obsega na splošno nam znano svetovno zgodovino; rojstvo in smrt na stotine velikih narodov, postane in zatone prekrasnih kultur. In ta pet tisoč let stara svetovna zgodovina naj se ponovi dve stokrat po eno milijardo, dokler se ne pojavi kozmična katastrofa, ki jo je napovedal ta znanstvenik. Dvestomilijonkrat naj znova nastanejo Babilon in Tebe, Rim in Atene ter se znova pogrezejo v nič...

Saj pa tudi pet tisoč let nimerilo, da bi z njimi merili bilijone let. Človek mora še malo podaljšati merilo, da doseže nekaj, kar se da otipati. Postavimo preteklih pet tisoč let stokrat po vrsti: ta večja časovna razdalja — pol milijona

let — je tista doba, odkar človek živi na našem planetu. Pet tisoč let je bilo treba, da se je človek razvil od današnje popolnosti. To razdobje obsega zgodovino njegovega razvoja, od prebivalca podzemskih votlin naprej. A tudi ta do mračnega pričetka naše zgodovine podaljšana preteklost ni kos bilijonom let, kajti nič manj kot dvakrat po eno milijardo tega razdobja bi morali premeriti se enkrat za nami ležečo pot, dokler zagrnjalo ne zakrije zadnjega dejanja zemeljske žalosti. Ako bi se vsa naša razvojna zgodovina skrčila na eno samo leto, potem bi tek 365 velikanov dni naše preteklosti stalo nasproti prihodnosti, ki bi obsegala okoli petnajst tisočletij.

Število bilijon si ne moremo predstavljati in ga ne moremo doumeti. Od začetka zgodovine človeštva še ni preteklo bilijon sekund. Sele človeštvo 29. tisočletja se bo lahko ponašalo, da je doživelo bilijon sekund.

Ako se pa hočemo temu velikanu približati glede na prostor, doživimo zopet novo čudo. Na ravni naše zemeljske oblike bi mogli nanizati bilijon milijonov. Tudi razdalja Lune od Zemlje ne bi zadostovala. Morali bi to kozmično zvezno progo trikrat podaljšati, da bi prišli do bilijona.

Ako bi nam kdo mogel izdelati uro, na kateri bi se najmanjši kazalec vsakih sto let premaknil za eno sekundo, potem bi preteklo petintrideset tisoč let, preden bi nastal od ameriškega učenjaka napovedani konec svetovanja.

Novo sredstvo proti staranju?

DUNAJSKI ZDRAVNIK TRDI, DA JE IZPOLNIL SERUM ZA POMLAJEVANJE RUMUNSKÉ ZDRAVNICE DR. ANE ASLAN

Na sestanku avstrijskih gerontologov v Hofgasteinu je dr. Friedrich Artner, specialista za fizikalno terapijo na Dunaju, poročal o presenetljivih uspehih, ki jih je dosegel s preparatom DH-112. S tem preparatom mu je baje uspelo zmanjšati starostne pojave pri velikem številu pacientov. DH-112 je preparat, ki je sestavljen iz podlagi preparata H-3, ki ga je sestavila znana rumunska zdravnica dr. Ana Aslan in ki je znan pod imenom »serum za pomlajevanje«. DH-112 je prav tako kot H-3 sredstvo, ki temelji na

novokalnui, vendar vsebuje tudi različne druge primesi.

Po izjavah dr. Artnerja so preparat preizkusili doslej samo v takih primerih, ko z drugimi metodami ni bil dosegel uspeh. Sem sodijo predvsem spremembe v sklepih, posledice kapi, živčne motnje in številni drugi starostni pojavi v ožilju in na srcu. Previsok ali prenizek krvni tlak

je dosegel po uporabi preparata DH-112 povečini zopet normalno višino.

Dr. Artner je sporočil, da je od skupnega števila 415 bolnikov dosegel pri 44 popoln uspeh, v 295 primerih pa precejšnje izboljšanje. Poročilo dunajskega zdravnika pa je treba sprejeti z rezervno, ker poizkusi z novim sredstvom še niso zaključeni.

GARY COOPER IN INGRID BERGMAN V BARVNEM FILMU »KOMU ZVONI«. FILM JE NA SPOREDU OD 29. APRILA DO 4. MAJA V KINU SVOBODA TRBOVLJE II.

KAM PRIDEJO OTROCI

— Ali veš, kam pridejo otroci, ki ne vlagajo denarja v hranilnik?

— V keno, mamica!

Za kratek čas

IZNAJDITELJICA

Zena: — Poslušaj, Jože, tu berem, da se krompir kuha na tri sto načinov.

Mož: — Torej na tri sto en način.

Zena: — Kako to misliš?

Mož: — Način, kako ga ti kuhaš, je spet nekaj novega — torej se krompir kuha na tri sto en način!

NI ČUDNO

— Ampak, Ferdo, tebe pa vedno za kaj obsodijo, da moraš sedeti.

— Saj ni čudno. Pomisli, koliko paragrafov je — pa vsi so proti meni!

LOČITEV

— Mislim, da sama vidiš, da nisva drug za drugega. Zato je najbolje, da se ločiva brez vsakih sentimentalnosti.

— Prav, toda brez spalnice in radla ne privolim v ločitev.

ISTIH MISLI

— Pomisli, mama, danes se je prvič pripetilo v mojem zakonu, da sva bila z možem enakih misli.

— No, tako je prav, ljuba hčerka. V čem sta pa bila enakih misli?

— Da se bova ločila.

SREČA V NESREČI

Oče: — Sin moj, pri maturi si padel. Ali te ni sram, tvoja sestra je pa izdelala.

Sin: — Očka, bodi vesel, lahko bi se zgodilo, da bi padla oba.

NI ZANJO

On: — Draga Metka, prisegam, da vas ljubim iz vsega srca.

Ona: — Rada bi vedela, kolikim ste to že pripovedovali.

On: — Zagotavljam vam, da ste moja prva ljubezen!

Ona: — Torej ste šele začeli? Za take se pa jaz ne zmenim.

VARNO SHRANJEN

Zdravnik: Vaša žena ima na hrbtu podpludbo. Ali se je morda kje udarila?

Mož: — To ravno ne. Toda odkar leži bolna v postelji, hrani hišni ključ vedno pod svojim hrbtom.

ROMAN V NADALJEVANJIH

Skrivnost dveh bratov

24

»Pred njim nisi ob nobeni uri varen. Rad bi vedel, kaj ima ta fant na vesti, da ne more spati.«

Ceprav je bil Gilder prepričan, da je to poročilo resnično, se na drugi strani ni mogel znebiti občutka, da mož nekaj prikriva. V njegovem pripovedovanju je slutil nekaj praznine, dasi jih ni znal spretno prikriti. Ni se mu zdel primeren trenutek, da vrta in poizveduje še dalje. Toda bilo kakor že: njegova pot in pot tega kaznjence se mora ločiti, in to kmalu!

»Iz zakaj ste prišli ravno semkaj, Thomas?«

»Meni sem, da ste v Londonu, in mislim, da ne boste hud, če tu kampiram nekaj dni.«

»Hm... Gilder si je zamišljeno pogladil brado. »Ste moj avto pripeljali semkaj vi?«

Thomas je prikimal.

Bil sem na poti proti farmi Red, ker sem želel dobiti pri kakšnem hlevske-n hlapcu, s katerim se poznam, zasilno streho. Tu pa sem opazil vaš avto. Kakal sem vas več kot eno uro. Ker niste prišli, sem mislil, da je bolje, če ga spravim pri vas doma.

»Vas je...do videl?«

»Niha. Bila je še tema.«

Kaj ima ta mož za bregom? Vedno bolj in bolj je bil prepričan — Gilder je bil izvršten psiholog — da mu mož nekaj važnega prikriva, kar je imel že nekajkrat na jeziku.

»Dobro, Thomas, smete ostati! Tu! Če me bo policija obvestila, da se držujete v moji hiši, bom rekel, da ste se nastanili v njej kar na svojo last. Saj razumete, da se moram kriti?«

»Razumem! Potem pa...« Umolknil je, tako da je moral Gilder vanj pogledati.

»Imate kaj na srcu?«

»Da, gre za neko veliko reč. Mogoče vam bom pozneje povedal neko zgodbo, ki je vredna skoraj milijon.«

Ko se je Gilder obrnil, umil in okopal ter premenjal perilo in obleko, se je čutil prevojenega. Vrm se je k Thomasu, ki je kadil svojo kratko pipo in zamišljeno dregal po ognju v kaminu.

»Kadar se boste odločili, da mi poveste vašo zgodbo, mi brzojavite — toda ne iz Chelfordburyja, marveč iz Horshama.«

Nato se je odpeljal v London.

Ob desetih dopoldne ga je zbudilo iz globokega spanja zvonjenje telefona. Bila je Mary Wenner. Zaklel je.

»Dobro dan, Fabi! Celo noč sem se tako bala zate! Pa se menda nisi povrnil v tisti strašni kraj?«

»Popoldne se bom oglašil pri tebi,« jo je zaustavil v njeni zgovornosti. »Ne govori o stvari po telefonu — lahko nas kdo posluša.«

»Fabi, ljubi Fabi,« je nadaljevala s plašnim glasom — »ali se res nisi vrnil tjakaj in ondesel nekaj zlata? Vem, da si zelo pogumen, toda da bi tvegal življenje...«

»Ne, nisem šel po zlato!«

»O!« je zaslišal njen vzdihi na drugem koncu telefonske žice, iz katerega je razbral razočaranje in jezo. »Tisti, ki je mož, bi to gotovo lahko napravil. Cemu sem morala preživeti v noči toliko strahu!«

»Torej na svidenje popoldne,« je Gilder zagodel v telefon in obesil slušalko.

Ni je nameraval obiskati popoldne in tudi ne kak drug dan, vendar ni odločala njegova volja. Kmalu po peti uri popoldne — pil je ravnokar čaj — je priskakljala nenapovedano v njegovo jedilnico Mary Wenner. Kaj je le rekla služabniku? Je premišljeval, ona ga je pa s sramežljivim nasmeškom na obrazu poljubila na čelo.

»Dragi, ne bodi hud name, če bom napravila nekaj, kar bi lahko štel za majhno nezvestobo.«

»O, prosim, prosim!«

»Toda gre za tvojo čast! Ne misli morda, da ti hočem res postati nezvesta, toda pisal mi je tako ljubeznivo pismo...«

»Kdo?« je vprašal Gilder naenkrat razvedno.

»Arthur Gine! In njegova sestra tudi. Povabila sta me, naj pridem konec tedna k njima. To bo najlepša priložnost, da mi nalijem čistega vina. Naj ve, da sem tvoj! In četudi ne bi našla zlata, vem, da me ne misliš poročiti zaradi njega. Sicer pa tudi sam nisi brez denarja, dragi! V informacijski pisarni, na katero sem se obrnila, so mi povedali, da imam najmanj sto tisoč funtov premoženja.«

Gilder je zastokal.

»In pomisli, kaj se je zgodilo s tvojim potrdilom. Ko sem ga danes zjutraj potegnila izpod zgornje blazine, je tvoja pisava z lista izginila.«

Njen zarobenec se je nemirno drsal po svojem stolu.

»Tako sem stekla k nekemu znancu, ki se peča s čarobnjaškimi posli, in mu pokazala listek. In veš, kaj je napravil? Nakopal je na papir citroninskega soka ter držal list nekaj časa nad ognjem. Sedaj je pisava na papirju spet vidna, in kakor mi je mož zardil, tudi neuničljiva.«

»Oh! To je bilo vse, kar je mogel Gilder odgovoriti na to novico. Prokleta smola! Bog ve, če jo bo lahko odpravil s tisoč funti... Vsekakor je bil ta dokument zanj neprijetna stvar.«

»Boš povabilo Arthurja Gineja spre'ela?« jo je vprašal s kolikor mogoče mirnim glasom.

»Moram, Arthur je končno moj stari, dobri prijatelj.«

»Potem se pelji k njemu!«

Zahvalila se mu je za njegovo dovoljenje in bi bila prav gotovo še dalje ostala tamkaj, če ne bi je bil pospremil do vrat in jih kavalirsko odprl.

Komaj je Mary Wenner odšla, je prispela nekaka brzojavka. Ko jo je odprl, je bral:

»Pričakujem vas takoj. Imam za vas velike novice.«

Brzojavka je bila podpisana s črko »T.«

Bo Thomas prenehal z molčanjem? Kaj ima povedati novega...?

32.

Hlapec, ki je pripeljal Dicku Alfordu njegovega jahalnega konja, je mel zanj tud neko novico.

»Fant se je nocoj spet prikazal, siri!«

»O komu pa govorite? ga je vprašal Dick, ko je zajahal konja.

»O Crnem opatu! Lovski čuva, Gill ga je danes zjutraj ob štirih videl na Dolgem travniku.«

»In ka je tamkaj počel? Ali je tgal cvetlice?« se je Dick smejal porogljivo.

»No, za te je letos že prepozno,« je odgovoril naivni hlapec. »Gillu je le žal, ker ni imel puške s seboj, da bi ga z nekaj krogli posčegetal.«

»No, to bi dobrega Gilla preveč stalo. Bil bi obdožen uboja z olajševalnimi okoliščinami. Povejte mu, da moramo Črnega opata dobiti v roke živega! Zivo strašno nam lahko marsikaj pove, kar ne vemo, mrtvo je pa brez vrednosti kakor podatki kakšne informacijske pisarne.«

Jahal je preko travnika k Ravensvillu, kjer je pustil konja teči po pasneje. Dogodki zadnjih štirindvajsetih ur so njegove misli toliko okupirali, da bi bil kmalu spregledal neko dekle, ki je ležalo na drugem bregu Ravensvillu.

Bilo je lepo, toplo jutro. Nebo je bilo čisto, tako da so se pisane jesenske barve svetilkale v njegovi najčistejši modrini. Takrat je po tropce ptic selivk udarilo na uho zamahnjena jezdeca.

(Dalje prihodnjico)